

**ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΚΕ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ

**Αξιολόγηση του σχεδιασμού τριών Περιφερειακών
Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης. Συγκριτική θεώρηση
των αποτελεσμάτων.**

**ΤΜΗΜΑ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ: Αναπτυξιακών & Περιφερειακών
Πολιτικών.**

Επιβλέπων:

Γκούμας Μιχαήλ

Σπουδάστρια:

Γραμματικοπούλου Πετρούλα

ΑΘΗΝΑ – 2018

**Αξιολόγηση του σχεδιασμού τριών Περιφερειακών
Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης. Συγκριτική
θεώρηση των αποτελεσμάτων.**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε την επισταμένη μελέτη τριών Περιφερειακών Στρατηγικών Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση -Research and Innovation System for Smart Specialization (RIS3), της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου και της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ώστε να αξιολογηθεί ο σχεδιασμός αυτών, με την χρήση ενός απλού και αποτελεσματικού εργαλείου αξιολόγησης, του «Τροχού Αξιολόγησης», επι τη βάση των 18 κριτηρίων που περιέχει (S3 Platform της Ευρωπαϊκής Επιτροπής).

Στόχος της εργασίας ήταν να εντοπιστούν αφενός τα δυνατά σημεία και κυρίως οι αδυναμίες του σχεδιασμού των Περιφερειακών RIS3 ώστε να βελτιωθούν κατά την επόμενη Προγραμματική Περίοδο (2021-2027) και να εδραιωθεί σε πιο γερές βάσεις ο νεοφυής θεσμός της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Οι περιφερειακές και εθνικές αρχές που εμπλέκονται στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη την πληροφορία που δημιουργείται από την αξιολόγηση, με στόχο την ανατροφοδότηση και την βελτίωση του σχεδιασμού της στρατηγικής, ώστε σε κάθε περίπτωση να επιτευχθεί το βέλτιστο δυνατό αποτέλεσμα, σε όρους αύξησης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξη εν γένει. Επιπρόσθετα, παρήχθη και απεστάλη την 1/11/2018 ένα σύντομο ερωτηματολόγιο προς τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης (ΕΥΔ) των τριών υπό εξέταση περιφερειών, με στόχο την ανατροφοδότηση από την δημόσια διοίκηση στην παρούσα μελέτη και την εξαγωγή πληρέστερων συμπερασμάτων. Αυτή αναμένεται να είναι και η προστιθέμενη αξία αυτής της εργασίας σε επιστημονικό και πρακτικό επίπεδο.

Τί είναι όμως η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης; Σύμφωνα με τον ορισμό που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης «είναι η εθνική ή περιφερειακή, καινοτόμα στρατηγική που θέτει προτεραιότητες για την αξιοποίηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, με την ανάπτυξη και την αντιστοίχιση της δικής της έρευνας και καινοτομίας με τις ανάγκες των επιχειρήσεων, ώστε να αντιμετωπίσει τις αναδύμενες ευκαιρίες και τις εξελίξεις της αγοράς, με συνεκτικό τρόπο, ενώ αποφεύγει την περιττή επανάληψη (Duplication Effect) και τον κατακερματισμό των προσπαθειών στον ευρωπαϊκό χώρο Έρευνας & Ανάπτυξης (E&A).

Πρόκειται στην ουσία για μια ολοκληρωμένη agenda οικονομικού μετασχηματισμού μιας χώρας/περιφέρειας, προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής ή χώρας, με στόχο
[Πληκτρολογήστε εδώ]

την ανάπτυξη μέσω επενδύσεων στην οικονομία της γνώσης και στην Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία (ΕΤΑΚ).

Οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης αναπτύσσονται μέσω της εμπλοκής εθνικών ή περιφερειακών δημοσίων φορέων, διαχειριστικών αρχών και ενδιαφερομένων μερών (φορείς του Μοντέλου της Τετραπλής Έλικας) σε μια συμμετοχική διαδικασία λήψης απόφασης, την Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (*Entrepreneurial Discovery Process-E.D.P.*).

Στην χώρα μας την Τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο (2014-2020) σχεδιάστηκαν και υλοποιούνται μια Εθνική και δεκατρείς Περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης, μία για κάθε περιφέρεια. Η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης εκπονήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (Γ.Γ.Ε.Τ.) του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων ενώ κάθε Περιφέρεια ήταν υπεύθυνη για την εκπόνηση της δικής της στρατηγικής. Συντονιστικό ρόλο στη συνολική διαδικασία είχε η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ) του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

Ο σχεδιασμός της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, βασίζεται στην υλοποίηση έξι (6) βημάτων, ήτοι: 1. Ανάλυση των χαρακτηριστικών της χώρας/περιφέρειας και των δυνατοτήτων που έχει αυτή για την ανάπτυξη και αξιοποίηση της καινοτομίας (*National/Regional Assets*), 2. Δημιουργία υγιούς δομής διακυβέρνησης και λήψη αποφάσεων «εκ των κάτω», χωρίς αποκλεισμούς (*Governance*), 3. Επεξεργασία ενός κοινού οράματος για το μέλλον της χώρας/περιφέρειας (*Shared Vision*), 4. Επιλογή ενός περιορισμένου αριθμού προτεραιοτήτων για την ανάπτυξη της χώρας/περιφέρειας (*Identification of Priorities*), 5. Δημιουργία του κατάλληλου συνδυασμού πολιτικών, έργων και δράσεων (*Policy Mix*), 6. Δημιουργία μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης της στρατηγικής (*Monitoring and Evaluation Mechanisms*).

Η αξιολόγηση του σχεδιασμού μιας εθνικής ή περιφερειακής RIS3 πραγματοποιείται με την χρήση ενός απλού και εύχρηστου εργαλείου, του «Τροχού Αξιολόγησης» που περιλαμβάνει δεκαοχτώ (18) κριτήρια (δηλ. τα 6 βήματα του σχεδιασμού επί 3 στοιχεία υλοποίησης για κάθε βήμα).

Από την ανάλυση προέκυψε ότι και οι τρεις περιφέρειες πέτυχαν έναν υψηλού επιπέδου σχεδιασμό ως προς το Επιχειρησιακό Σκέλος της Στρατηγικής (κριτήρια Συνοχή, Κρίσιμη Μάζα, Οδικός Χάρτης, Ισορροπία, Σύστημα Δεικτών Εκροών και Αποτελεσμάτων),

[Πληκτρολογήστε εδώ]

γεγονός που αποδίδεται στην συσσωρευμένη εμπειρία των Διαχειριστικών Αρχών από την συμμετοχή της χώρας/περιφερειών στα Προγράμματα της Πολιτικής Συνοχής. Αναφορικά με τις αδυναμίες σχεδιασμού των τριών Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, αυτές εντοπίζονται στα εξής κριτήρια: α) στην ανάλυση της Εξωστρέφειας των περιφερειών, β) στην Δυναμική του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος, γ) στην Ανάλυση Σεναρίων σχετικά με το όραμα των περιφερειών (ανάλυση κινδύνου), δ) στην διαδικασία Αναθεώρησης της Στρατηγικής και ε) στην αξιοποίηση Προηγούμενων Προτεραιοτήτων.

Η καλύτερη επίδοση στον σχεδιασμό της στρατηγικής, μεταξύ των τριών περιφερειών, με βάση το άθροισμά της βαθμολογίας των 18 κριτηρίων, αποδίδεται στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (69/90 βαθμούς), ακολουθεί η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (66/90 βαθμούς) και την τρίτη θέση, ως προς την επίδοση, καταλαμβάνει η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (57/90 βαθμούς).

Ως επιστέγασμα, επισημαίνονται τα συμπεράσματα που συνάγονται από την ανάλυση που προηγήθηκε στην παρούσα εργασία και από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων καθώς και προτάσεις για την νέα Προγραμματική Περίοδο (2021-2027).

Λέξεις Κλειδιά: Πολιτική Συνοχής, Περιφερειακή Ανάπτυξη, Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3), Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (Δ.Ε.Α), Ο «Τροχός Αξιολόγησης» της RIS3, το Μοντέλο της Τετραπλής Έλικας.

ABSTRACT

The present work deals with the thorough study of three “Regional Research and Innovation System for Smart Specialization” (RIS3), of Central Macedonia Region, of Southern Aegean Region and of Western Greece Region, in order to evaluate their planning, using a simple and effective evaluation tool, the "Assessment Wheel", based on the 18 criteria that it contains (S3 Platform of the European Commission). The aim of this work is to identify the strengths and especially the weaknesses in the planning of Regional RIS3 in order to be improved during the next Programming Period (2021-2027) and the new institution of Smart Specialization Strategy to be consolidated on a more robust basis at regional and national level.

Regional and national authorities involved in the planning and implementation of the Smart Specialization Strategy, should take account of the information generated by the evaluation with a view to feedback and improvement of the process so that the best possible result is achieved, in terms of boosting innovative entrepreneurship, competitiveness and growth in general. In addition, a short questionnaire to the Management Teams of the three regions, was produced and sent on 1/11/2018, aiming at feedback from the public administration in the present study and the drawing up of more comprehensive conclusions.

But what is the Smart Specialization Strategy? According to the definition proposed by the European Commission, the "Smart Specialization Strategy" is a national or regional, innovative strategy, that prioritizes the use of a competitive advantage by developing and matching its own Research and Innovation System with the needs of businesses, to cope with emerging opportunities and market developments, in a coherent way, while avoiding duplication and fragmentation of efforts in the European Research and Development area (R & D).

It is about an integrated agenda of economic transformation of a country / region, tailored to the specificities of each region or country, with the aim of economic development through investments in the “Economy of Knowledge” and in Research, Technological Development and Innovation.

Smart Specialization Strategies will be developed through the involvement of national or regional public authorities, managing authorities and stakeholders (bodies of the

Quadruple Helix) in a participatory decision-making process, the Entrepreneurial Discovery Process (E.D.P).

In Greece, during the current Programming Period (2014-2020) has planned and implemented a National and thirteen Regional Smart Specialization Strategies, one for each region. The National Strategy for Smart Specialization was developed by the General Secretariat for Research and Technology of the Ministry of Education, Research and Religious Affairs, while each Region was responsible for the development of its own strategy. Coordinating role in the overall process has the Special Service for Strategy, Planning and Evaluation of the Ministry of Economy, Development and Tourism.

The planning of the Smart Specialization Strategy is based on the implementation of six (6) steps, namely: 1. Analysis of the country / region characteristics and its potential for development and utilization of innovation (National / Regional Assets), 2. Creation of sound governance structure and "bottom-up" governance (Governance), 3. Providing a common vision for the future of the country / region (Shared Vision), 4. Selecting a limited number of priorities for country's / region's development (Identification of Priorities), 5. Appropriate combination of policies, projects and actions (Policy Mix), 6. Monitoring and Evaluation Mechanisms.

The assessment of the planning of a national or regional RIS3 is done using a simple and easy-to-use tool, the "Assessment Wheel", which includes eighteen (18) criteria (i.e. the 6 steps of the planning for 3 implementation elements for each step).

The analysis revealed that all three regions achieved a high-level strategic planning (Cohesion, Critical Mass, Roadmap, Balance, Output and Results Indicators), which is attributed to the accumulated experience of Managing Authorities from country's or regions' participation in Cohesion Policy programs.

Regarding the planning weaknesses of the three Regional Strategies of Smart Specialization, these are identified by the following criteria: a) Analysis of Outward Dimension, b) Entrepreneurial Dynamics c) Scenario Analysis, d) Revision of Past Priorities and e) RIS3 Update.

The best performance in the planning of the strategy among the three regions, based on the sum of the scores of 18 criteria, is attributed to the Region of Central Macedonia

(69/90 points), followed by the Region of Western Greece (66/90 points) and the third place was occupied by the South Aegean Region (57/90 points).

At the final part of this paper, are mentioned the conclusions drawn from the analysis of the present work and from the elaboration of the questionnaires as well as some significant proposals for the next Programming Period (2021-2027).

Key Words: Cohesion Policy, Regional Development, Research and Innovation System for Smart Specialization (RIS3), Entrepreneurial Discovery Process (E.D.P), “Wheel of Assessment” of RIS3, The Model of Quadruple Helix.

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1: Η Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση (Research and Innovation Strategy for Smart Specialization-RIS3).....	13
1.1. Τι είναι η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης;.....	13
1.2. Τα χαρακτηριστικά της Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3)	15
1.3. Οι Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση στην Ελλάδα	16
1.3.1. Βασικά στοιχεία της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση.....	16
1.3.2. Βασικά στοιχεία των Περιφερειακών Στρατηγικών Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση.....	19
Κεφάλαιο 2: Ο σχεδιασμός μιας εθνικής/περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.....	19
2.1. Ανάλυση των χαρακτηριστικών της χώρας/περιφέρειας και των δυνατοτήτων που έχει για την ανάπτυξη και αξιοποίηση της καινοτομίας.....	21
2.2. Δημιουργία υγιούς δομής διακυβέρνησης και λήψης αποφάσεων «εκ των κάτω», χωρίς αποκλεισμούς	23
2.3. Επεξεργασία ενός κοινού οράματος για το μέλλον της χώρας/περιφέρειας	25
2.4. Επιλογή ενός περιορισμένου αριθμού προτεραιοτήτων για την ανάπτυξη της χώρας/περιφέρειας.....	26
2.5. Δημιουργία του κατάλληλου συνδυασμού πολιτικών, έργων και δράσεων	26
2.6. Δημιουργία μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης.....	27
2.6.1. Τι είναι η παρακολούθηση (Monitoring);	27
2.6.2. Η λογική της παρέμβασης πίσω από τον σχεδιασμό της RIS3 ως μέθοδος παρακολούθησης και αξιολόγησης της στρατηγικής	29
2.6.3. Η αναθεώρηση της RIS3: η μέθοδος της «Αξιολόγησης από Ομότιμους»...31	
Κεφάλαιο 3: Η αξιολόγηση του σχεδιασμού μιας Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης: Ο τροχός αξιολόγησης.....	33
Κεφάλαιο 4: Αξιολόγηση του σχεδιασμού τριών Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3): α) της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, β) της Περιφέρειας Νοτίου Αιγίου και γ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.	36
4.1. Η Στρατηγική Ευφυούς Εξειδίκευσης (RIS3) στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	36
4.1.1. Παρουσίαση του κοινωνικοοικονομικού προφίλ της περιφέρειας και της καινοτομίας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.	36
4.1.2. Αξιολόγηση του σχεδιασμού της Στρατηγικής Ευφυούς Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.	39

4.1.3. Συμπεράσματα από την αξιολόγηση του σχεδιασμού της Στρατηγικής στην ΠΚΜ.....	47
4.2. Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	48
4.2.1. Παρουσίαση του κοινωνικοοικονομικού προφίλ και της καινοτομίας της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.....	48
4.2.2. Αξιολόγηση του σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.	50
4.2.3. Συμπεράσματα από την αξιολόγηση του σχεδιασμού της Έξυπνης Εξειδίκευσης στην ΠΝΑ.	57
4.3. Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	57
4.3.1. Παρουσίαση του κοινωνικοοικονομικού προφίλ και του συστήματος Καινοτομίας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.....	57
4.3.1. Αξιολόγηση του σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.	61
4.3.2. Συμπεράσματα από την αξιολόγηση του σχεδιασμού της Έξυπνης Εξειδίκευσης στην ΠΔΕ.	67
Κεφάλαιο 5: Συγκριτική θεώρηση του σχεδιασμού των τριών Περιφερειακών Στρατηγικών Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3) και εξαγωγή συμπερασμάτων.....	68
5.1. Συγκριτική θεώρηση του σχεδιασμού των τριών RIS3.....	68
5.2. Παρουσίαση του Ερωτηματολογίου προς τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Περιφερειών Κεντρικής Μακεδονίας, Νοτίου Αιγαίου και Δυτικής Ελλάδας.	71
6. Συμπεράσματα – Προτάσεις.....	74
Βιβλιογραφία	78
Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο Τελικής Εργασίας με θέμα τον Σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο (2014-2020).	79

Ε.Σ.Δ.Δ.Α.

Γραμματικοπούλου Πετρούλα

©

2018

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

«Δηλώνω ρητά ότι, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας, δεν παραβιάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής.»

Αθήνα, 11/12/2018.

Πίνακες

Πίνακας 1: Η Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση (σελ. 14)

Πίνακας 2: Παράδειγμα για την κατανόηση της λογικής της παρέμβασης της RIS3 (σελ. 27)

Πίνακας 3: Τα κριτήρια αξιολόγησης του σχεδιασμού της RIS3 (σελ. 29)

Σχήματα

Σχήμα 1: Οι σκοποί του μηχανισμού παρακολούθησης της RIS3 (σελ. 24)

Σχήμα 2: Η λογική της παρέμβαση της RIS3 (σελ. 26)

Σχήμα 3: Ο «τροχός αξιολόγησης» της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (σελ. 30)

Σχήμα 4: Δίκτυο Εμπειρογνομόνων για την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (σελ. 37)

Σχήμα 5: Μοντέλο Διακυβέρνησης RIS3 της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (σελ. 41)

Σχήμα 6: Ο «τροχός αξιολόγησης» του σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (σελ. 42)

Σχήμα 7: Άξονας 3-Αλιεία και Υδατοκαλλιέργειες στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (σελ. 50)

Σχήμα 8: Ο «τροχός αξιολόγησης» της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (σελ. 52)

Σχήμα 9: Η δομή διακυβέρνησης της RIS3 στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (σελ.57)

Σχήμα 10: Ο «τροχός αξιολόγησης» του σχεδιασμού της RIS3 στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (σελ. 61)

Πίνακας Συντμήσεων και Συντομογραφιών

OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
RIS3	Research and Innovation System for Smart Specialization
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΔΕΑ	Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης
ΕΔΕΤ	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
ΤΠΕ	Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνιών
E&A	Έρευνα και Ανάπτυξη
ΕΤΑΚ	Έρευνα Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία
E&K	Έρευνα και Καινοτομία
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΓΓΕΤ	Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας
ΕΥΣΣΑ	Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης
ΕΥΔ	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
ΠΣΚΕ	Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων
ΠΣΕΚ	Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας
ΑΠΑ	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΠΑΝΕΚ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία»
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΜΜΕ	Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις
ΠΚΜ	Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας
ΠΝΑ	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
ΠΔΕ	Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
ΑΠΑ	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία
ΜΑΔ	Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης
ΠΟΠ	Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης
ΠΓΕ	Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη
ΕΛΚΕΘΕ	Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών
ΣΕΣ	Σύμβαση Εταιρικής Σχέσης
ΑΠΘ	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
ΕΚΕΤΑ	Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης
ΑΤΕΙΘ	Ανώτατο Τεχνολογικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης

Κεφάλαιο 1: Η Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση (Research and Innovation Strategy for Smart Specialization-RIS3)

1.1. Τι είναι η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης;

Τον Νοέμβριο του 2009, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μια έκθεση μιας ομάδας εμπειρογνομόνων με τίτλο: “Knowledge for Growth” (OECD, 2013). Η πρόταση της έκθεσης ήταν οι εθνικές και κυρίως οι περιφερειακές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) να προωθήσουν επενδύσεις «γνώσης» σε δραστηριότητες και όχι σε τομείς που «συμπληρώνουν τα παραγωγικά περιουσιακά στοιχεία (productive assets) της χώρας ώστε να δημιουργήσουν ικανότητες (capacities) για το μέλλον και διαπεριφερειακό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα». Αυτή η σχέση ανάμεσα στην εξειδίκευση και την τεχνολογική διαφοροποίηση στο πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης, αποτελεί την ενδεδειγμένη λύση στα προβλήματα της τοπικής ανάπτυξης.

Αυτή η στρατηγική πρόταση ονομάστηκε «Έξυπνη Εξειδίκευση», εξαπλώθηκε ραγδαία και υιοθετήθηκε από την Στρατηγική «Ευρώπη 2020». Επίσης πολλές χώρες, μέλη και μη μέλη του Ο.Ο.Σ.Α., έχουν στρέψει στις μέρες μας το ενδιαφέρον τους στην «Έξυπνη Εξειδίκευση», ως εργαλείο εξόδου από την οικονομική κρίση, αναπτύσσοντας περιφερειακό δυναμισμό και προωθώντας μια ανάπτυξη που στηρίζεται στην γνώση και την καινοτομία¹ (OECD, 2013).

Η Στρατηγική «Ευρώπη 2020»² αποτελεί το θεματολόγιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση για την τρέχουσα δεκαετία. Επενδύει «στην έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» για να επιλύσει τα διαρθρωτικά

¹ Η σημερινή οικονομική κρίση και πιο πρόσφατα η κρίση χρέους του ευρώ, έχει ασκήσει πίεση στις κυβερνήσεις του ΟΟΣΑ για την αντιμετώπιση των μακροχρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων στις οικονομίες τους μέσω δημόσιων επενδύσεων στη γνώση, αλλά με τρόπο «έξυπνο», ώστε να συμβάλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Το σκεπτικό της έξυπνης εξειδίκευσης υπερβαίνει τα παραδοσιακά επιχειρήματα για την αποτυχία της αγοράς και υπογραμμίζει το ρόλο: i) των περιφερειακών κυβερνήσεων ii) των ιδρυμάτων βασισμένων στη γνώση και iii) και των επιχειρηματιών, στη διαμόρφωση της εξειδίκευσης και της ανταγωνιστικότητας. Οι τεχνολογίες διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση των υφιστάμενων ειδικοτήτων και στην αποκάλυψη νέων οικονομικών ευκαιριών σε τομείς υψηλής τεχνολογίας αλλά και σε παραδοσιακές βιομηχανίες.

² Στόχοι της «Ευρώπης 2020»: 1. Απασχόληση: να απασχολείται το 75% των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών, 2. Έρευνα & Ανάπτυξη: να επενδύεται το 3% του ΑΕΠ της Ε.Ε. στον τομέα αυτό, 3. Κλιματική αλλαγή και ενέργεια: α) μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 20% σε σχέση με 1990, β) το 20% της ενέργειας να προέρχεται από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.), γ) αύξηση ενεργειακής απόδοσης κατά 20%, 4. Εκπαίδευση: α) να μειωθεί κάτω από 10% το ποσοστό ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, β) τουλάχιστον το 40% των ατόμων 30-34 ετών να είναι απόφοιτοι ανώτερης εκπαίδευσης, 5. Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός: να μειωθεί τουλάχιστον κατά 20 εκατ. ο αριθμός των ατόμων που βρίσκονται ή απειλούνται από την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018)

προβλήματα της Ευρωπαϊκής οικονομίας, να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα της και να προωθήσει την κοινωνική ένταξη. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018)

Η προσέγγιση RIS3 σχετίζεται και με τις τρεις προτεραιότητες της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», δηλαδή την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Πρώτα από όλα, η έξυπνη εξειδίκευση αφορά στο μέλλον της Ευρώπης, διότι η ανάπτυξη μιας οικονομίας που βασίζεται στη γνώση και την καινοτομία αποτελεί θεμελιώδη πρόκληση για την Ε.Ε. στο σύνολό της. Δεύτερον, η έξυπνη εξειδίκευση σχετίζεται με την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης, αφού απαιτείται μια σημαντική προσπάθεια για την καινοτομία καθώς και σημαντικές επενδύσεις για τη μετάβαση σε μια οικονομία αποδοτικής χρήσης των πόρων και χαμηλών εκπομπών άνθρακα, που να προσφέρει ευκαιρίες στις εγχώριες και διεθνείς αγορές. Τέλος, η έξυπνη εξειδίκευση συμβάλλει στην ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς μεταξύ και εντός των περιφερειών, αφού ενισχύει την εδαφική συνοχή και επιτυγχάνει διαρθρωτικές αλλαγές, δημιουργώντας οικονομικές ευκαιρίες και επενδύοντας στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, σε καλύτερες θέσεις εργασίας και στην κοινωνική καινοτομία.

Στο πλαίσιο λοιπόν της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και του νέου γύρου επενδύσεων (351,8 δις ευρώ) της Πολιτικής Συνοχής (2014-2020) με στόχο την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης σε κάθε περιοχή της Ε.Ε., οι εθνικές και περιφερειακές αρχές σε όλη την Ευρώπη καλούνται να καταρτίσουν την «Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση» (RIS3)³, μέσω της Διαδικασίας της Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (Δ.Ε.Α.), έτσι ώστε να γίνει πιο αποδοτική η χρήση των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (Ε.Δ.Ε.Τ.) και να αυξηθούν οι συνέργειες μεταξύ διαφορετικών εθνικών και περιφερειακών πολιτικών σε επίπεδο Ε.Ε., καθώς και μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014)

Ως «Στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης» νοείται η εθνική ή περιφερειακή, καινοτόμα, στρατηγική που θέτει προτεραιότητες για την αξιοποίηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, με την ανάπτυξη και την αντιστοίχιση της δικής της έρευνας και καινοτομίας με τις ανάγκες των επιχειρήσεων, ώστε να αντιμετωπίσει τις αναδυόμενες ευκαιρίες και τις εξελίξεις της αγοράς, με συνεκτικό τρόπο, ενώ αποφεύγει την περιττή επανάληψη (Duplication Effect)

³ Κανονισμός (Ε.Ε.) 1301/2013.

και τον κατακερματισμό των προσπαθειών στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας και Ανάπτυξης (E&A). (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014)

Εναλλακτικά, η Στρατηγική έξυπνη εξειδίκευσης ορίζεται ως: «μια ολοκληρωμένη agenda οικονομικού μετασχηματισμού προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής ή χώρας».

1.2. Τα χαρακτηριστικά της Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014).

Η RIS 3 έχει πέντε βασικά χαρακτηριστικά:

1. Επικεντρώνει την πολιτική υποστήριξη και τις επενδύσεις σε προτεραιότητες, ευκαιρίες και ανάγκες της χώρας ή της περιφέρειας, με στόχο την ανάπτυξη βασισμένη στην γνώση.
2. Οικοδομεί πάνω στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας/περιφέρειας καθώς και στο δυναμικό για αριστεία στο χώρο της έρευνας και καινοτομίας.
3. Υποστηρίζει την τεχνολογική καινοτομία και επιδιώκει αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων σε Έρευνα και Ανάπτυξη (E&A).
4. Διασφαλίζει την πλήρη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών και ενθαρρύνει την καινοτομία και τον πειραματισμό.
5. Βασίζεται σε τεκμήρια και περιλαμβάνει ένα στέρεο σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης θα αναπτυχθούν μέσω της εμπλοκής εθνικών ή περιφερειακών δημοσίων φορέων, διαχειριστικών αρχών και ενδιαφερομένων μερών, όπως των πανεπιστημίων, των ερευνητικών κέντρων, των επιχειρήσεων, των χρηματοδοτικών οργανισμών και των κοινωνικών εταίρων, σε μια συμμετοχική διαδικασία λήψης απόφασης, την Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (Entrepreneurial Discovery Process-E.D.P.).

Στόχος των ενδιαφερόμενων μερών είναι να ανακαλύψουν τους τομείς Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΤΑΚ) στους οποίους δεδομένων των δυνατοτήτων και των παραγωγικών περιουσιακών στοιχείων (productive assets) της χώρας/περιφέρειας, αυτή μπορεί να αριστεύσει. Στους τομείς αυτούς θα επικεντρωθούν οι πόροι και οι προσπάθειες για την εθνική και περιφερειακή ανάπτυξη. Όταν τα

[Πληκτρολογήστε εδώ]

ενδιαφερόμενα μέρη είναι ισχυρά, σε συνδυασμό με μια οργανωμένη βιομηχανική και τεχνολογική βάση, τα αποτελέσματα της RIS3 είναι πολύ ευεργετικά για την οικονομία και την κοινωνική ευημερία.

Η εκπόνηση της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης από τα κράτη-μέλη και τις περιφέρειες αποτελεί «εκ των προτέρων αιρεσιμότητα» (ex ante conditionality) για την έγκριση και χρηματοδότηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Ε.Π.) από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (Ε.Δ.Ε.Τ).⁴

1.3. Οι Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα εκπονήθηκαν μία (1) Εθνική και δεκατρείς (13) Περιφερειακές Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση. Η Εθνική Στρατηγική εκπονήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (Γ.Γ.Ε.Τ.) του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων ενώ κάθε Περιφέρεια ήταν υπεύθυνη για την εκπόνηση της δικής της στρατηγικής.

Συντονιστικό ρόλο στη συνολική διαδικασία είχε η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ) του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

1.3.1. Βασικά στοιχεία της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση. (ΕΣΠΑ 2014-2020, 2018)

Σκοπός της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) είναι: «η εστιασμένη παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας με βασικό πυλώνα την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία για την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων και τη δημιουργία βιώσιμης απασχόλησης με σεβασμό στον άνθρωπο και στην κοινωνία, στο περιβάλλον και στον πολιτισμό. Επίσης, η στρατηγική της έξυπνης εξειδίκευσης

⁴ Η RIS3 ως «εκ των προτέρων αιρεσιμότητα»: α) βασίζεται σε ανάλυση SWOT (ή σ' άλλη ανάλυση) ώστε οι πόροι να κατευθυνθούν σε περιορισμένες προτεραιότητες έρευνας και καινοτομίας, β) θέτει μέτρα για τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων σε Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ), γ) περιλαμβάνει ένα σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης, δ) εξετάζει εάν ένα κράτος μέλος στην στρατηγική του περιγράφει τους διαθέσιμους πόρους του προϋπολογισμού για έρευνα και καινοτομία, ε) εάν ένα κράτος μέλος έχει υιοθετήσει ένα πολυετές σχέδιο κατάρτισης προϋπολογισμού και επιλογής τομέων προτεραιότητας για επενδύσεις που συνδέονται με προτεραιότητες της ΕΕ. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014)

αναμένεται να συμβάλλει στη δημιουργία σταθερών σχέσεων εργασίας και γενικότερα στη διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για την αποτελεσματική αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας».

Κατά την εκπόνηση της στρατηγικής, εντοπίστηκαν οκτώ (8) κλάδοι που μπορούν μέσω της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΤΑΚ) να αναπτύξουν αξιόλογο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Συνυπολογίστηκε η κρίσιμη μάζα και η αριστεία του ερευνητικού δυναμικού.

Οι κλάδοι αυτοί είναι οι εξής:

- Αγροδιατροφή
- Υγεία-φάρμακα
- Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών
- Ενέργεια
- Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη
- Μεταφορές
- Υλικά-κατασκευές
- Τουρισμός-Πολιτισμός-Δημιουργικές Βιομηχανίες.

Για την εφαρμογή της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης, σε εθνικό επίπεδο, η Γ.Γ.Ε.Τ. έχει δημιουργήσει μία πλατφόρμα καινοτομίας για κάθε έναν από τους ανωτέρω κλάδους. Η κατάρτιση της Εθνικής RIS3 ολοκληρώθηκε το καλοκαίρι του 2015. Στις 29/7/2015 συνεδρίασε το Συμβούλιο Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, το οποίο αποφάσισε ομόφωνα την εισήγηση προς τους αρμοδίους Υπουργούς (Οικονομίας & Ανάπτυξης, Υποδομών & Μεταφορών, Ναυτιλίας & Νησιωτικής Πολιτικής, Τουρισμού, Πολιτισμού και Παιδείας, Έρευνας & Θρησκευμάτων) την έγκριση της Εθνικής RIS3. Στην συνέχεια, η Εθνική Στρατηγική αναρτήθηκε στο «Κοινό Σύστημα Επιμερισμένης Διαχείρισης Ταμείων (SFC 2014) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε απαντητική επιστολή αποδοχής της Εθνικής Στρατηγικής.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

Σημειώνεται ότι οι πόροι του θεματικού στόχου 1⁵του ΕΣΠΑ (2014-2020) θα διατεθούν αποκλειστικά για τις στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης. Βασική πηγή χρηματοδότησης της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση αποτελεί το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΠΑΝΕΚ) στο πλαίσιο των θεματικών στόχων 1,2,3 και 8. (Γκούμας, 2018)

Η Εθνική Στρατηγική Έρευνας & Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση δομείται στη βάση τριών στρατηγικών επιλογών και τεσσάρων αξόνων προτεραιότητας που «τέμνουν εγκάρσια» τις στρατηγικές επιλογές όπως φαίνεται στον ακόλουθο πίνακα, στον οποίο παρουσιάζονται και οι κατηγορίες παρέμβασης της Στρατηγικής.

Πίνακας 1: Η Εθνική Στρατηγική Έρευνας & Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση.

Στρατηγικές επιλογές RIS3	1. Επένδυση στη δημιουργία και διάχυση της Νέας Γνώσης	2. Επένδυση στην έρευνα και καινοτομία	3. Ανάπτυξη καινοτομικής νοοτροπίας και θεσμών και διασυνδέσεων ΕΤΑΚ με την κοινωνία
Άξονες παρέμβασης	Κατηγορίες παρέμβασης		
α. Ανάπτυξη δυναμικού (capacity building)	1.α Ανάπτυξη δυναμικού ΕΤΑΚ στους τομείς εξειδίκευσης	2.α Εκκόλαψη νέων επιχειρηματικών παικτών	3.α Ενίσχυση μηχανισμών και θεσμικού πλαισίου
β. Ενίσχυση δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ	1.β Ενίσχυση δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ και νησίδων αριστείας	2.β Ενίσχυση της ενδογενούς έρευνας και καινοτομίας στις επιχειρήσεις	3.β Ενίσχυση της ζήτησης για καινοτομία από τη δημόσια διοίκηση
γ. Μηχανισμοί και δομές υποστήριξης	1.γ Ενίσχυση (Υπο)δομών δικτύωσης	2.γ Υποδομές και μηχανισμοί στήριξης καινοτόμου επιχειρηματικότητας	3.γ Μηχανισμοί Επιχειρηματικής Ανακάλυψης και Τεκμηρίωσης
δ. Εξωστρέφεια και δικτύωση	1.δ Διασύνδεση και συνεργασία σε ΕΤΑΚ	2.δ Επιχειρηματική εξωστρέφεια	3.δ Ανάπτυξη καινοτομικής κουλτούρας

(Πηγή: ΕΣΠΑ 2014-2020, *Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για Έξυπνη Εξειδίκευση -RIS3*).

⁵ Για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, το Ε.Τ.Π.Α., το Ε.Κ.Τ. και το Ταμείο Συνοχής θα χρηματοδοτήσουν 11 Θεματικούς Στόχους. Θ.Σ.1 : έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία, Θ.Σ.2: τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, Θ.Σ.3: βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των Μ.Μ.Ε., Θ.Σ.4: μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, Θ.Σ.5: προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, Θ.Σ.6: Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και αποδοτική χρήση των πόρων, Θ.Σ.7: βιώσιμες μεταφορές και άρση εμποδίων σε βασικούς υποδομές δικτύων, Θ.Σ.8: βιώσιμη και ποιοτική απασχόληση-κινητικότητα εργαζομένων, Θ.Σ. 9: κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση της φτώχειας, Θ.Σ.10: εκπαίδευση-κατάρτιση-δια βίου μάθηση, Θ.Σ.11: ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημοσίων υπηρεσιών. Οι πρώτοι 4 Θ.Σ. αποτελούν επενδυτικές προτεραιότητες για το Ε.Τ.Π.Α.

1.3.2. Βασικά στοιχεία των Περιφερειακών Στρατηγικών Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση (Γκούμας, 2018).

Στην χώρα μας εκπονήθηκαν δεκατρείς (13) Περιφερειακές Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση, μια για κάθε περιφέρεια. Αφού ολοκληρώθηκε η κατάρτιση τους, εγκρίθηκαν από τα αντίστοιχα Περιφερειακά Συμβούλια και αναρτήθηκαν στο «Κοινό Σύστημα Επιμερισμένης Διαχείρισης Ταμείων (SFC 2014) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι περιφέρειες έχουν λάβει το πράσινο φως για την υλοποίηση των στρατηγικών τους από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Οι κλάδοι προτεραιότητας των περιφερειακών RIS3 αποτελούν υποσύνολα ή/ και εξειδικεύσεις των 8 κλάδων προτεραιότητας της εθνικής RIS3. Η αγροδιατροφή και ο τουρισμός αποτελούν κλάδους προτεραιότητας για όλες τις Περιφέρειες. Σε όλες σχεδόν τις Περιφέρειες της χώρας έχει πραγματοποιηθεί ένας αξιόλογος αριθμός εργαστηρίων επιχειρηματικής ανακάλυψης: 65 εργαστήρια σε 7 τομείς όπως η αγροδιατροφή, ο τουρισμός, τα υλικά, η υγεία, η ενέργεια, το περιβάλλον και η ένδυση. Τα αποτελέσματα των εργαστηρίων επιχειρηματικής ανακάλυψης αποτέλεσαν την πρώτη ύλη για την προετοιμασία έκδοσης Προσκλήσεων, οι οποίες είτε ήδη εκδόθηκαν είτε αναμένεται να εκδοθούν στο πλαίσιο των ΠΕΠ. Βασική πηγή χρηματοδότησης των Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης αποτελούν τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.) στο πλαίσιο των θεματικών στόχων 1,2,3 και 8.

Κεφάλαιο 2: Ο σχεδιασμός μιας εθνικής/περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Στο στάδιο του σχεδιασμού μιας εθνικής/περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η προγενέστερη τεχνογνωσία που αποκτήθηκε από την άσκηση περιφερειακής πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να ακολουθούνται τα λεγόμενα "4 C's" της RIS3 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012):

- 1. Choices and Critical Mass** (Επιλογές και Κρίσιμη Μάζα): περιορισμένος αριθμός προτεραιοτήτων με βάση τα πλεονεκτήματα της χώρας/περιφέρειας και τη διεθνή εξειδίκευση-αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων και κατακερματισμού στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας και Ανάπτυξης-θεματική συγκέντρωση χρηματοδότησης που εξασφαλίζουν αποτελεσματικότερη διαχείριση του προϋπολογισμού.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

2. **Competitive Advantage** (Ανταγωνιστικό Πλεονέκτημα): συνδυασμός της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Α.) με τις ανάγκες των επιχειρήσεων, μέσω της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης.
3. **Connectivity and Clusters** (Συνδεσιμότητα και Συστάδες): δημιουργία Clusters και συναφών διατομεακών δικτύων, οι οποίες οδηγούν σε εξειδικευμένη τεχνολογική διαφοροποίηση- ταιριάζετε δηλαδή ό, τι έχετε με ό, τι έχει ο υπόλοιπος κόσμος.
4. **Collaborative Leadership** (Συλλογική Ηγεσία): αποτελεσματικά συστήματα καινοτομίας ως μια συλλογική προσπάθεια που βασίζεται στην συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (Μοντέλο της Τετραπλής Έλικας)-λειτουργία πειραματικής πλατφόρμας ως βήμα για προτάσεις σχεδιασμού.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να βοηθήσει τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και άλλες χώρες εκτός Ε.Ε., να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν την στρατηγική, δημιούργησε την «Πλατφόρμα Έξυπνης Εξειδίκευσης» (S3 Platform) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011), η οποία παρέχει:

- Οδηγούς και παραδείγματα Καλών Πρακτικών (Best Practices).
- Πληροφορίες για τον σχεδιασμό της στρατηγικής και την διαμόρφωση πολιτικής.
- Αξιολογήσεις από Ομότιμους (Peer-Reviews) και Αμοιβαία Εκμάθηση (Mutual Learning).
- Πρόσβαση σε δεδομένα (Data).
- Εκπαίδευση των διαμορφωτών πολιτικής (Policy-makers).

Μέχρι τα μέσα του 2018, στην S3 Platform είχαν εγγραφεί 18 κράτη-μέλη και 175 Ευρωπαϊκές περιφέρειες, 5 κράτη και 15 περιφέρειες εκτός Ε.Ε.

Για να σχεδιαστεί μια εθνική ή περιφερειακή RIS3 θα πρέπει να ακολουθηθούν τα εξής έξι (6) βήματα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012).

1. Ανάλυση των χαρακτηριστικών της χώρας/περιφέρειας και των δυνατοτήτων που έχει αυτή για την ανάπτυξη και αξιοποίηση της καινοτομίας (National/Regional Assets).
2. Δημιουργία υγιούς δομής διακυβέρνησης και λήψη αποφάσεων «εκ των κάτω», χωρίς αποκλεισμούς (Governance).

[Πληκτρολογήστε εδώ]

3.Επεξεργασία ενός κοινού οράματος για το μέλλον της χώρας/περιφέρειας (Shared Vision).

4.Επιλογή ενός περιορισμένου αριθμού προτεραιοτήτων για την ανάπτυξη της χώρας/περιφέρειας (Identification of Priorities).

5. Δημιουργία του κατάλληλου συνδυασμού πολιτικών, έργων και δράσεων (Policy Mix).

6.Δημιουργία μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης (Monitoring and Evaluation Mechanisms).

2.1. Ανάλυση των χαρακτηριστικών της χώρας/περιφέρειας και των δυνατοτήτων που έχει για την ανάπτυξη και αξιοποίηση της καινοτομίας. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012)

Στο πρώτο βήμα, θα πρέπει να αναλυθούν τα χαρακτηριστικά της εθνικής/περιφερειακής οικονομίας, της κοινωνίας και του συστήματος καινοτομίας αφ' ενός βάσει των υπαρχόντων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων αυτής, αφ' ετέρου δε βάσει των μελλοντικών προοπτικών ανάπτυξης τους.

Η ανάλυση θα πρέπει να καλύπτει τρεις κύριες διαστάσεις:

α) *Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της χώρας/περιφέρειας (assets), όπως οι τεχνολογικές υποδομές.*

Στο στάδιο αυτό εντοπίζονται τα δυνατά και αδύνατα σημεία της περιφέρειας. Επιπλέον, αναγνωρίζονται τυχόν εμπόδια που υπάρχουν στο σύστημα καινοτομίας της και σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που χρήζουν αξιολόγησης.

Η διαφοροποίηση της οικονομίας (Economic Differentiation) είναι μία βασική έννοια για την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. Μια περιφερειακή οικονομία μπορεί να οικοδομήσει το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα διαφοροποιώντας τη τοπική τεχνογνωσία της σε νέους συνδυασμούς και καινοτομίες. Οι νέοι αυτοί συνδυασμοί θα πρέπει να είναι οικονομικά εφικτοί και προσιτοί, λαμβάνοντας υπόψη τα υπάρχοντα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

Τα κατάλληλα εργαλεία για αυτό το είδος ανάλυσης είναι: η SWOT Ανάλυση, μελέτες για το προφίλ των περιφερειών, στοχευμένες έρευνες και αξιολογήσεις από εμπειρογνώμονες.

β) Τις σχέσεις της περιφέρειας με τον υπόλοιπο κόσμο και την θέση της στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία.

Το πρωτοποριακό στοιχείο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης είναι ότι η ανάλυση δεν περιορίζεται μόνο το εσωτερικό περιβάλλον της περιφέρειας αλλά περιλαμβάνει και το εξωτερικό περιβάλλον της, πέρα από τα γεωγραφικά όρια της, για την λήψη στρατηγικών αποφάσεων. Η περιφέρεια θα πρέπει να είναι σε θέση να εντοπίζει τα ανταγωνιστικά της πλεονεκτήματα μέσω συστηματικών συγκρίσεων με άλλες περιφέρειες, μέσω χαρτογράφησης του εθνικού και του διεθνούς περιβάλλοντος για αναζήτηση καλών πρακτικών, ή μέσω συγκριτικών αξιολογήσεων (Benchmarking). Επιπλέον, μια περιφέρεια πρέπει να είναι σε θέση να εντοπίσει δίκτυα και ροές αγαθών, υπηρεσιών και γνώσεων και να συνάπτει νέες συνεργασίες με περιφέρειες εταίρους. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στην περίπτωση των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών που πρέπει να αντλούν τεχνογνωσία και τεχνολογία από τον υπόλοιπο κόσμο.

Η θέση των περιφερειακών επιχειρήσεων στις Παγκόσμιες Αλυσίδες Αξίας (Global Value Chains) είναι ένα κρίσιμο στοιχείο που πρέπει να εξεταστεί, διότι κατά αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται ο κίνδυνος αλληλοεπικαλύψεων στις επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη (Duplication Effect) μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών που έχουν ως αποτέλεσμα τον κατακερματισμό του ευρωπαϊκού χώρου έρευνας και ανάπτυξης, την απώλεια συνεργειών και την μη επίτευξη της Κρίσιμης Μάζας⁶. Για τον λόγο αυτό, είναι επιβεβλημένη η ανάγκη σύναψης διαπεριφερειακών συνεργασιών κάθε φορά που εντοπίζονται ομοιότητες ή συμπληρωματικότητα με άλλες περιφέρειες.

Τα κατάλληλα εργαλεία για αυτό το είδος ανάλυσης είναι: συγκριτικές μελέτες μεταξύ των περιφερειών, διαβούλευση με άλλες περιφέρειες και διαπεριφερειακές ομάδες εργασίας.

γ) Την δυναμική του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

⁶ Η επίτευξη κρίσιμης μάζας αναφέρεται στην ανάγκη συγκέντρωσης των χρηματοδοτικών πόρων σε έναν περιορισμένο αριθμό τομέων προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης απαιτεί ευρεία συμμετοχή των επιχειρηματικών παραγόντων στη διαδικασία σχεδιασμού της στρατηγικής. Οι επιχειρηματικοί παράγοντες δεν είναι μόνο επιχειρήσεις, αλλά και άτομα και οργανώσεις που έχουν κάποια επιχειρηματική γνώση. Αυτή η ανάλυση στοχεύει στην ανάδειξη των τομέων της οικονομίας που έχουν την μεγαλύτερη δυναμική για μελλοντική ανάπτυξη και μπορούν να αξιοποιηθούν κατάλληλα. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι σε θέση να παράγουν πειράματα, καινοτομικές ιδέες ή επιχειρηματικές ανακαλύψεις. Εκτός από τη χρήση στατιστικών στοιχείων για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες μιας περιφέρειας, μια αποτελεσματική αξιολόγηση της επιχειρηματικής δυναμικής μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο εάν οι επιχειρηματικοί παράγοντες και οι φορείς διαχείρισης και διακυβέρνησης της RIS3 συμμετέχουν σε άμεση συζήτηση.

Ως εκ τούτου, ένα σχέδιο RIS3 θα πρέπει να προβλέπει ένα σύνολο εργαλείων διαβούλευσης.

Επίσης θα πρέπει να μελετηθούν οι ανάγκες των Μ.Μ.Ε.⁷ και των εμποδίων που συναντούν στον δρόμο για την καινοτομία και οι υπάρχουσες υποδομές έρευνας και καινοτομίας στην περιφέρεια. Τέλος, θα πρέπει να μελετηθεί η επιστημονική, η τεχνολογική και η οικονομική εξειδίκευση της περιφέρειας και το περιβάλλον των clusters.

2.2. Δημιουργία υγιούς δομής διακυβέρνησης και λήψης αποφάσεων «εκ των κάτω», χωρίς αποκλεισμούς. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012)

Κρίσιμα ζητήματα κατά την εφαρμογή του δεύτερου βήματος είναι τα εξής:

- Δομές διακυβέρνησης: καθορισμός των συγκεκριμένων φορέων και ορισμός του έργου, του ρόλου και των ευθυνών τους.
- Ευρεία συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών, δηλαδή των επιχειρήσεων, των ερευνητικών κέντρων, των πανεπιστημίων, των δημοσίων φορέων και των φορέων χρηματοδότησης και λήψη αποφάσεων με την μέθοδο της συναίνεσης.

⁷ Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις.

- Διοίκηση/διαχείριση και επικοινωνία με ανοικτές συζητήσεις, διάλογο με τους πολίτες και προώθηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (E-Governance).

Λόγω της ευρύτητας της έννοιας της καινοτομίας, η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών στην χάραξη της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, ξεπερνά τα όρια του μοντέλου της Τριπλής Έλικας (Triple Helix Model), δηλαδή συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητικών κέντρων, πανεπιστημίων και Κυβέρνησης. Στην δομή διακυβέρνησης της RIS3 είναι επιβεβλημένη η συμμετοχή παραγόντων τόσο από την αγορά όσο και από την Κοινωνία Πολιτών (Μοντέλο Τετραπλής Έλικας) όπως των χρηστών καινοτομιών, των καταναλωτών, των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που αντιπροσωπεύουν πολίτες και εργαζομένους κ.α.

Κατά την διάρκεια της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης, θα πρέπει να έχει προβλεφθεί ένας κατάλληλος μηχανισμός αποσόβησης κάθε προσπάθειας κυριαρχίας ειδικών συμφερόντων, ισχυρών lobbies ή ενδιαφερόμενων μερών με εξουσία και επιρροή σε περιφερειακό επίπεδο.

Επιπρόσθετα, κρίσιμη θεωρείται η προώθηση της λεγόμενης «Συλλογικής Ηγεσίας» (Collaborative Leadership), δηλαδή η ύπαρξη χαλαρής και εναλλασσόμενης ιεραρχίας στην διαδικασία λήψης αποφάσεων. Κάθε συμμετέχοντας θα πρέπει να έχει έναν συγκεκριμένο ρόλο και συγκεκριμένα καθήκοντα ενώ συγχρόνως θα πρέπει να του παρέχεται η δυνατότητα να ηγηθεί σε κάποια στάδια σχεδιασμού της RIS3, ανάλογα βέβαια με τις ικανότητες και την εμπειρία του.

Η προστιθέμενη αξία της «Συλλογικής Ηγεσίας» είναι ότι οι συμμετέχοντες αισθάνονται κύριοι της Στρατηγικής (Ownership) και έτσι θα προσπαθήσουν με αφοσίωση και δέσμευση να την υλοποιήσουν.

Στο εν λόγω στάδιο σχεδιασμού, προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην διαχείριση ενδεχομένων κρίσεων και διαφωνιών που είναι εν πολλοίς αναμενόμενο όταν συμμετέχει μεγάλος αριθμός ενδιαφερόμενων μερών με διαφορετικό υπόβαθρο. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να ορίζεται ένας διαχειριστής της διαδικασίας (moderator/facilitator).

Τέλος μια δομή διακυβέρνησης θα πρέπει να περιλαμβάνει μια Διευθύνουσα Ομάδα (Steering Group), η οποία είναι υπεύθυνη για την συνολική επίδοση του προγράμματος, μια Ομάδα Διαχείρισης (Management Team), η οποία είναι υπεύθυνη για την υλοποίηση της στρατηγικής υπό την γενική καθοδήγηση της Διευθύνουσας Ομάδας, μια Ομάδα Ειδικών (Knowledge Leadership Group), μια Ομάδα Εκπροσώπων (Mirror Group) και

[Πληκτρολογήστε εδώ]

διάφορες Ομάδες Εργασίας (Working Groups) που εργάζονται ανά θέμα ή σχέδιο δράσης και συμβάλλουν στην επίτευξη συναίνεσης μέσα από την συμμετοχή των επιχειρήσεων σε αυτές.

2.3. Επεξεργασία ενός κοινού οράματος για το μέλλον της χώρας/περιφέρειας. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012)

Στο τρίτο βήμα, το όραμα που διατυπώνεται για το μέλλον της χώρας/περιφέρειας θα πρέπει να:

- Αφορά εκτός από την καινοτομία που βασίζεται στην επιστήμη και την τεχνολογία και α) την κοινωνική καινοτομία⁸, β) την οργανωτική καινοτομία, γ) την καινοτομία των υπηρεσιών, δ) την καινοτομία Marketing.
- Λαμβάνει υπόψη του τις μεγάλες προκλήσεις (κοινωνική ένταξη, περιβάλλον και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη).
- Περιλαμβάνει μια εκτίμηση κινδύνου (Risk Assessment) και ένα σχέδιο αντιμετώπισης μελλοντικών αλλαγών.

Ειδικότερα, στο βήμα αυτό, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν στοιχεία και τεκμήρια για να δημιουργήσουν ένα μελλοντικό σενάριο για το μέλλον της περιφερειακής οικονομίας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Επίσης θα πρέπει να θέσουν τους στρατηγικούς στόχους της RIS3 και να αναλύσουν την σπουδαιότητα καθενός από αυτούς.

Το όραμα σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να είναι ξεκάθαρο και να οικοδομηθεί μέσω της συναίνεσης ώστε τα ενδιαφερόμενα μέρη να παραμείνουν «πάνω στο τρένο» δηλαδή να μην εγκαταλείψουν την προσπάθεια σχεδιασμού και υλοποίησης της RIS3, δεδομένου ότι πρόκειται για μια μακροχρόνια και συχνά δύσκολη διαδικασία.

⁸ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζει την Κοινωνική Καινοτομία ως «*νέες πρακτικές για την επίλυση κοινωνικών προκλήσεων, οι οποίες υιοθετούνται και χρησιμοποιούνται από τα άτομα, κοινωνικές ομάδες και ενδιαφερόμενα μέρη*». Μέσω της Κοινωνικής Καινοτομίας, η Ε.Ε. επιδιώκει λύση σε κοινωνικά προβλήματα όπως το δημογραφικό, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός, η αστικοποίηση κ.α. (Σκερλετόπουλος, 2015)

Η καλή επικοινωνία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών είναι η λέξη-κλειδί για την επιτυχία. Μέσω της επικοινωνίας, το όραμα και οι στρατηγικοί στόχοι της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης διαχέονται στην κοινωνία και δημιουργούν θετικές εντυπώσεις με αποτέλεσμα και νέοι παίκτες να θέλουν να εμπλακούν σε αυτήν την πολύ σημαντική αναπτυξιακή διαδικασία.

2.4. Επιλογή ενός περιορισμένου αριθμού προτεραιοτήτων για την ανάπτυξη της χώρας/περιφέρειας. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012)

Στο τέταρτο βήμα, κατά τον καθορισμό προτεραιοτήτων:

- Επανεξετάζονται και αναθεωρούνται οι προηγούμενες προτεραιότητες.
- Λαμβάνεται μέριμνα ώστε οι προτεραιότητες να ευθυγραμμίζονται με τα συμπεράσματα από την ανάλυση του περιφερειακού/εθνικού πλαισίου και τη Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης.
- Επιδιώκεται η συγκέντρωση των διαθέσιμων πόρων σε ένα περιορισμένο αριθμό προτεραιοτήτων.

2.5. Δημιουργία του κατάλληλου συνδυασμού πολιτικών, έργων και δράσεων. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012).

Το Μείγμα Πολιτικής (Policy Mix) που καθορίζεται στο βήμα αυτό είναι ένας Οδικός Χάρτης (Roadmap), ο οποίος περιλαμβάνει ένα Σχέδιο Δράσης (Action Plan) και Πιλοτικά Έργα (Pilot Projects). Θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ισορροπία μεταξύ των μέτρων που στοχεύουν στα επιλεγμένα πεδία προτεραιότητας και των οριζόντιων μέτρων. Στοχεύει στη δημιουργία ενός ευνοϊκού πλαισίου υλοποίησης, το οποίο να ευνοεί πχ τον πειραματισμό.

Ένα σχέδιο δράσης είναι ένας τρόπος λεπτομερούς καταγραφής και οργάνωσης όλων των κανόνων και εργαλείων που χρειάζεται μια περιφέρεια για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της και θα πρέπει να παρέχει ολοκληρωμένες και έγκυρες πληροφορίες για τους στρατηγικούς στόχους, τα χρονοδιαγράμματα υλοποίησης και τις πηγές χρηματοδότησης. Τα πιλοτικά έργα είναι τα βασικά εργαλεία για πειραματισμό πάνω σε

[Πληκτρολογήστε εδώ]

εναλλακτικές δράσεις, τα οποία εφαρμόζονται πρώτα σε μικρή κλίμακα πριν γίνει αποδεκτή η γενική εφαρμογή τους.

2.6. Δημιουργία μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012)

Σημαντικά ζητήματα κατά έκτο βήμα είναι:

- Η ύπαρξη ενός μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης, ο οποίος να υποστηρίζεται από ένα σύστημα συλλογής στοιχείων.
- Η ύπαρξη ενός συστήματος δεικτών το οποίο θα περιλαμβάνει α) Δείκτες Εκροών (για την παρακολούθηση της υλοποίησης του Μείγματος Πολιτικής), και β) Δείκτες Αποτελέσματος (για την επιβεβαίωση της επίτευξης των Στρατηγικών Στόχων) με σαφώς προσδιορισμένες τιμές βάσης και στόχου.
- Η πρόβλεψη διαδικασίας αναθεώρησης των Προτεραιοτήτων και του Μείγματος Πολιτικής με βάση τα αποτελέσματα της παρακολούθησης και της αξιολόγησης.

2.6.1. Τι είναι η παρακολούθηση (Monitoring); (Joint Research Center, 2015)

Ο όρος παρακολούθηση συνήθως περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τη συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών σχετικά με το βαθμό εφαρμογής των μέτρων πολιτικής και την επίτευξη των αναμενόμενων αποτελεσμάτων. Η αξιολόγηση συνδέεται στενά με τα δεδομένα παρακολούθησης και βασίζεται σε αυτά. Η παρακολούθηση δεν υποκαθιστά την αξιολόγηση αλλά την συμπληρώνει. Οι στρατηγικοί στόχοι θα πρέπει να είναι ξεκάθαρα διατυπωμένοι και μετρήσιμοι ώστε μέσω της χρήσης των δεικτών αποτελέσματος να εξάγονται τα κατάλληλα συμπεράσματα.

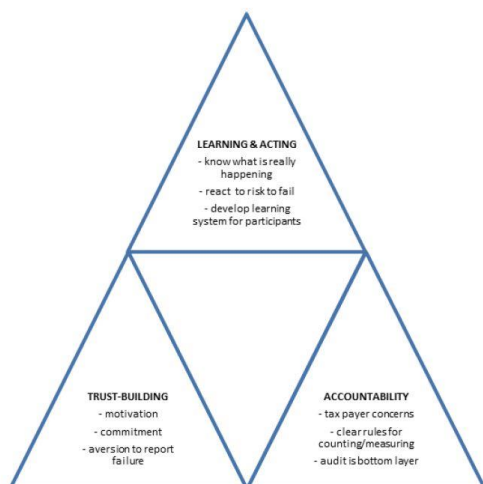
Μπορούμε να προσδιορίσουμε τρεις κύριους σκοπούς του συστήματος παρακολούθησης (Monitoring RIS3):

1. Πληροφόρηση για τις πραγματικές διαδικασίες μετασχηματισμού ώστε να ενημερώσουμε σχετικά τις (ανα) δράσεις πολιτικής.
2. Οικοδόμηση και ενίσχυση της εμπιστοσύνης και της συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και των πολιτών.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

3. Εγγύηση της λογοδοσίας για την χάραξη συγκεκριμένης πολιτικής.
Οι τρεις κύριοι σκοποί του συστήματος παρακολούθησης αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα.

Σχήμα 1 : Οι σκοποί του μηχανισμού παρακολούθησης της RIS3

(Πηγή: JRC Technical Report no.13/2015)

Η Παρακολούθηση επιτελεί τρεις (3) θεμελιώδεις λειτουργίες:

1. Αποτελεί έναν μηχανισμό συλλογής και συστηματοποίησης των πληροφοριών.

- Μέσω της παρακολούθησης, είμαστε σε θέση να αντιληφθούμε καλύτερα τα αποτελέσματα που έχουμε επιτύχει μέσω των παρεμβάσεων πολιτικής.
- Η παρακολούθηση είναι το κλειδί για την λογοδοσία όσων χαράσσουν πολιτική προς τα ενδιαφερόμενα μέρη και τους πολίτες.
- Η παρακολούθηση είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορέσει να λάβει χώρα η αξιολόγηση.
- Η παρακολούθηση μπορεί να χρησιμεύσει ως ένα σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης (alarm) ότι τα πράγματα κινούνται προς την λάθος κατεύθυνση και έτσι να γίνουν διορθωτικές κινήσεις πριν η κατάσταση καταστεί μη ανατρέψιμη.
- Ο πλούτος των πληροφοριών που συλλέγονται μέσω της παρακολούθησης, αποτελεί τη βάση για βελτίωση ή επανακαθορισμό των προτεραιοτήτων της RIS3.

2. Η παρακολούθηση αποτελεί έναν τρόπο αποκρυστάλλωσης της λογικής της παρέμβασης (αποτελεσματικής περιγραφής του ρόλου των προτεραιοτήτων, του μείγματος πολιτικής και της σχέσης τους με τους στρατηγικούς στόχους).

3. Η Παρακολούθηση αποτελεί μέθοδο επικοινωνίας. Ένα διαφανές σύστημα παρακολούθησης που κοινοποιεί συνοπτικά τις κατάλληλες πληροφορίες για την υλοποίηση της RIS3 συμβάλλει στην αξιοπιστία και τη φήμη του φιλόδοξου σχεδίου οικονομικού μετασχηματισμού μιας χώρας/περιφέρειας.

2.6.2. Η λογική της παρέμβασης πίσω από τον σχεδιασμό της RIS3 ως μέθοδος παρακολούθησης και αξιολόγησης της στρατηγικής. (Joint Research Center, 2015)

Σύμφωνα με την JRC Technical Report “Monitoring Mechanisms for Smart Specialization Strategies“, no.13/2015, η δομή της RIS3 είναι η εξής:

1^η Φάση: Προκλήσεις και ανάγκες.

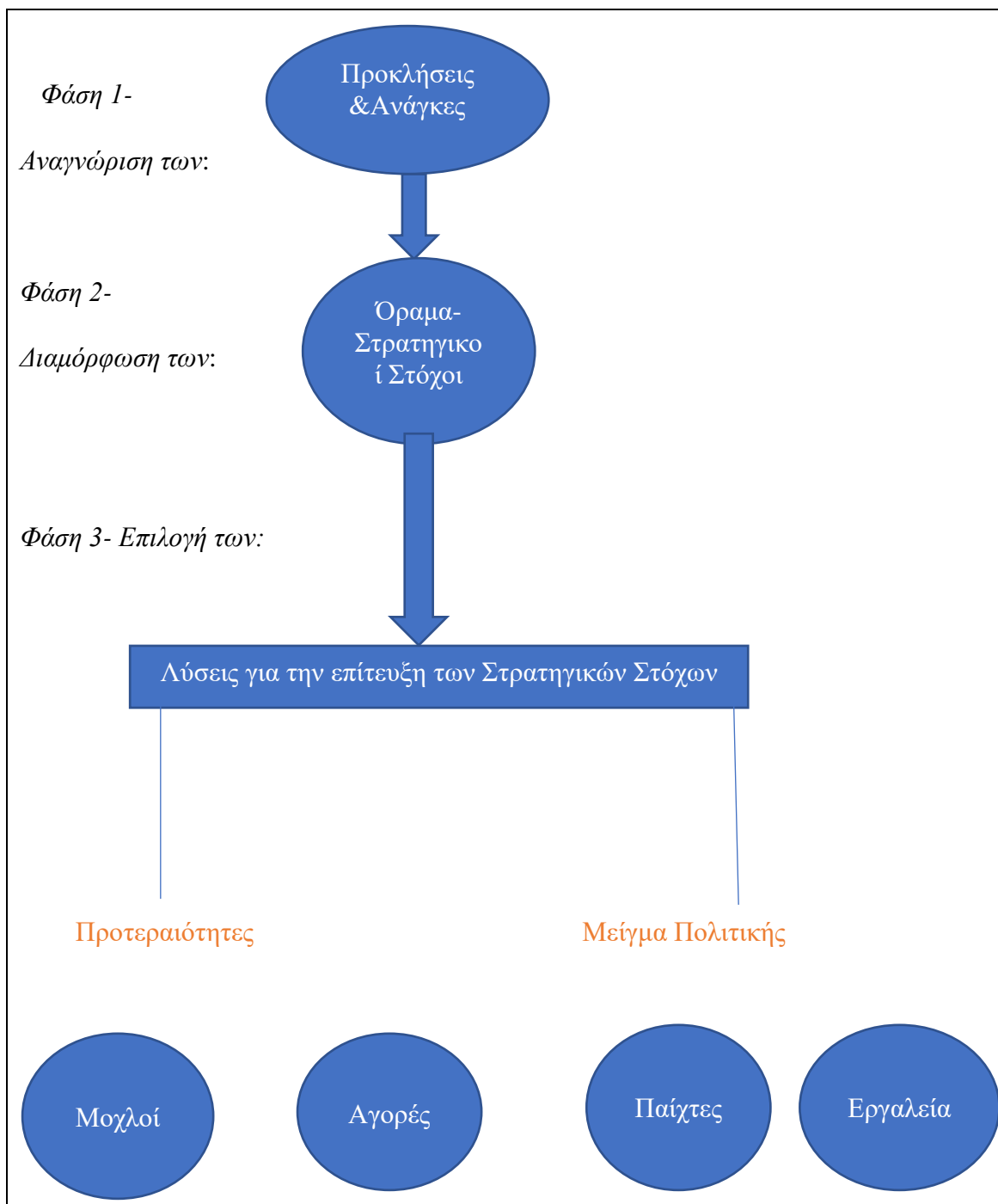
2^η Φάση: Όραμα και Στρατηγικοί Στόχοι. Αποφασίζουμε ποιες προκλήσεις θα αντιμετωπίσουμε και ποιες ανάγκες θα ικανοποιήσουμε.

3^η Φάση: Λύσεις για να επιτύχουμε τους Στρατηγικούς Στόχους. Μια λύση θα πρέπει να περιλαμβάνει τέσσερα (4) στοιχεία: 1) οι μοχλοί μέσω των οποίων θα αλλάξουμε το status quo μιας συγκεκριμένης κοινωνικοοικονομικής διάστασης, 2) Οικονομικοί τομείς και τομείς γνώσης, αγορές στις οποίες παρεμβαίνουμε 3) Ομάδες ή κατηγορίες παιχτών που μπορούν να φέρουν την αλλαγή, 4) κίνητρα ή θεσμικά εργαλεία παρέμβασης που θα χρησιμοποιηθούν.

Τα στοιχεία 1. και 2. μαζί αποτελούν τις «Προτεραιότητες της RIS3» ενώ τα στοιχεία 3. και 4. μαζί αποτελούν το «Μείγμα πολιτικής» δηλαδή πως θα υλοποιήσω τις προτεραιότητες της στρατηγικής.

Διαγραμματικά η λογική της παρέμβασης της RIS3 μπορεί να αποτυπωθεί ως εξής:

Σχήμα 2 : Η λογική της παρέμβασης της RIS3.

(Πηγή: JRC Technical Report, *Monitoring Mechanisms for Smart Specialization Strategies*, no.13/2015).

Για να γίνει καλύτερα κατανοητή η λογική της παρέμβασης παρατίθεται ένα Παράδειγμα.

Πίνακας 2: Παράδειγμα για την κατανόηση της λογικής της παρέμβασης της RIS3.

<p>1^η Φάση: Προκλήσεις & Ανάγκες. Η Περιφέρεια X είναι μια περιφέρεια με φυσική ομορφιά και σημαντική πολιτιστική κληρονομιά. Η Περιφέρεια πλήττεται από οικονομική ύφεση και ανεργία. Η προώθηση του Πολιτιστικού Τουρισμού αναμένεται να βάλει την περιφέρεια σε μια νέα αναπτυξιακή τροχιά.</p>
<p>2^η Φάση: Διαμόρφωση Οράματος και Στρατηγικών Στόχων. Το όραμα της περιφέρειας είναι τα επόμενα 10 χρόνια να αποτελεί τον πρώτο πολιτιστικό-τουριστικό προορισμό στην χώρα με σημαντικές αφίξεις τουριστών από το εξωτερικό. Ένας από τους Στρατηγικούς Στόχους είναι η αύξηση της επισκεψιμότητας στα μουσεία της περιφέρειας X.</p>
<p>3^η Φάση: Λύσεις για να επιτύχουμε τον Στρατηγικό Στόχο. 1. Μοχλός για να επιτευχθεί ο Στρατηγικός Στόχος είναι η χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε). Η Περιφέρεια X θα προωθήσει την χρήση ηλεκτρονικών εισιτηρίων εισόδου στα μουσεία. Επίσης με την δημιουργία μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας θα διαφημίσει διεθνώς τα μουσεία της και την πλούσια πολιτιστική της κληρονομιά, μέσω εικονικής περιήγησης στα σπουδαιότερα σημεία ενδιαφέροντος (Hotspots). 2. Ο Τομέας/Αγορά είναι ο Πολιτιστικός Τουρισμός. 3. Οι εμπλεκόμενοι παίχτες στην αναπτυξιακή στρατηγική είναι η Περιφερειακή Διοίκηση, η τοπική Εφορεία Αρχαιοτήτων και το Υπουργείο Πολιτισμού, οι Τουριστικές Επιχειρήσεις, τα Ερευνητικά Κέντρα και τα Επιμελητήρια. 4. Τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν για τις παρεμβάσεις είναι η χρηματοδότηση του Σχεδίου Δράσης από το ΠΕΠ της περιφέρειας X και από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Horizon 2020.</p>

2.6.3. Η αναθεώρηση της RIS3: η μέθοδος της «Αξιολόγησης από Ομότιμους. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012)

Η φάση σχεδιασμού της RIS3 δεν τελειώνει όταν αρχίζει η φάση της υλοποίησης της καθώς θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη αλλαγές στο οικονομικό πλαίσιο και νέα δεδομένα που προκύπτουν εκτάκτως. Επομένως θα πρέπει να γίνεται πρόβλεψη για μια διαδικασία αναθεώρησης των προτεραιοτήτων και του μείγματος πολιτικής. Μια δημοφιλής μέθοδος αναθεώρησης της RIS3 είναι η «Αξιολόγηση από Ομότιμους» (Peer-Review).

[Πληκτρολογήστε εδώ]

Η «Αξιολόγηση από Ομότιμους», μπορεί να προσφέρει στους φορείς χάραξης πολιτικής μια νέα εικόνα της περιφερειακής στρατηγικής RIS3, εξετάζοντάς την από την οπτική γωνία άλλων περιφερειών. Η διαδικασία της αναθεώρησης γίνεται μέσω της S3 Platform της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο της διαδικασίας της αμοιβαίας μάθησης (Mutual learning). Περιλαμβάνει δε τα εξής στάδια:

Στάδιο 1 (Preparation Stage): η Περιφέρεια ετοιμάζει μια δομημένη παρουσίαση της στρατηγικής RIS3 (σε πρότυπο της S3 Platform) σε συνεννόηση με την ομάδα της πλατφόρμας και τους εμπειρογνώμονες της.

Στάδιο 2 (Peer-Review Stage): Η φάση αναθεώρησης έχει τη μορφή διαδραστικού εργαστηρίου: η υπό μελέτη περιφέρεια παρουσιάζει τη στρατηγική της και έχει την ευκαιρία να ξεκινήσει διάλογο με άλλες περιφέρειες, με εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες που εργάζονται στον τομέα της έξυπνης εξειδίκευσης. Στην συνέχεια, η ομάδα S3 Platform προετοιμάζει μια σύνοψη της αξιολόγησης από άλλες περιφέρειες καθώς και συμπεράσματα/συστάσεις από τους εμπειρογνώμονες προς την υπό εξέταση περιφέρεια.

Στάδιο 3 (Post Review Stage): Η ομάδα της πλατφόρμας θα επικοινωνήσει με την υπό μελέτη περιφέρεια για να παρακολουθήσει την πρόοδό της με βάση την έκθεση αξιολόγησης.

Κεφάλαιο 3: Η αξιολόγηση του σχεδιασμού μιας Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης: Ο τροχός αξιολόγησης. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011)

Η αξιολόγηση του σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης είναι μια θεμελιώδης διαδικασία καθώς αναδεικνύονται διάφορα προβλήματα σχεδιασμού που πρέπει να διορθωθούν (αναθεώρηση της RIS3) και να ληφθούν υπόψη κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο (2021-2027) με στόχο την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της στρατηγικής.

Η αξιολόγηση του σχεδιασμού μιας RIS3 βασίζεται στα έξι βήματα του σχεδιασμού της στρατηγικής και στα επιμέρους στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την υλοποίηση των βημάτων. Σε κάθε βήμα σχεδιασμού αντιστοιχούν τρία τέτοια στοιχεία, τα οποία χρησιμοποιούνται ως κριτήρια αξιολόγησης του σχεδιασμού της στρατηγικής. Επομένως η αξιολόγηση βασίζεται σε $6 \times 3 = 18$ κριτήρια. Τα εν λόγω 18 κριτήρια παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3: Τα κριτήρια αξιολόγησης του σχεδιασμού της RIS3.

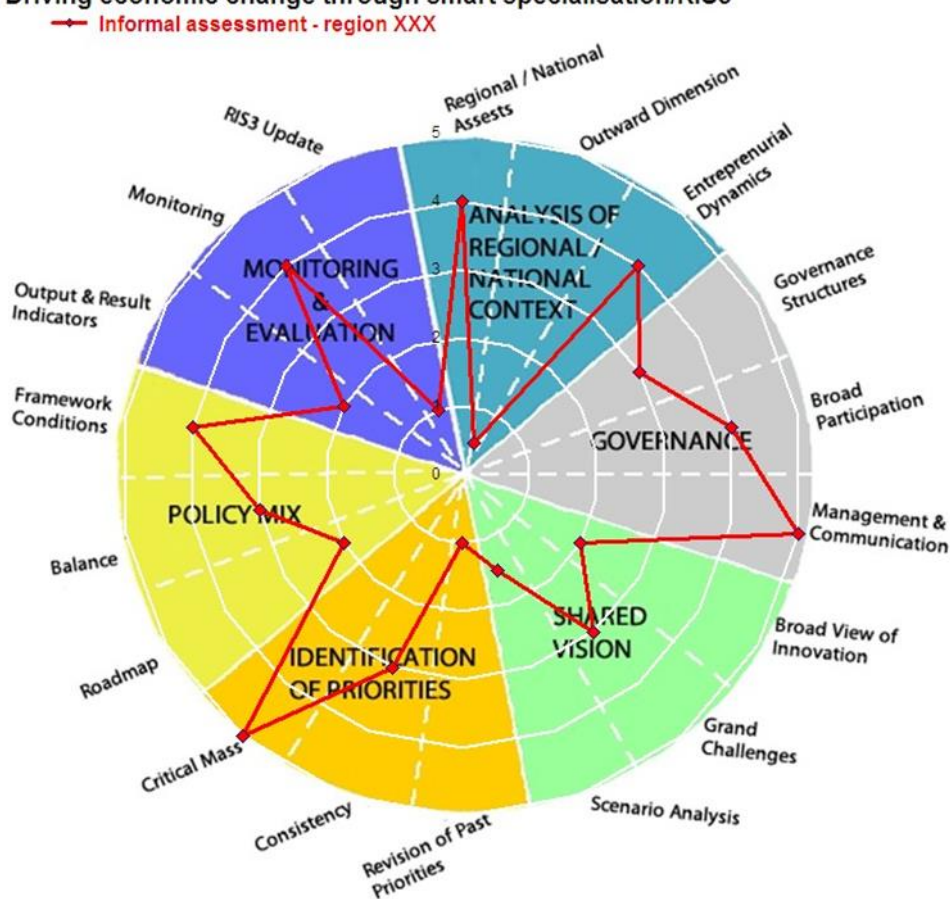
ΒΗΜΑ 1 Ανάλυση των χαρακτηριστικών της Περιφέρειας/Χώ- ρας	Συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας/Χώρας
	Εξωστρέφεια
	Δυναμική του Επιχειρηματικού Τομέα
ΒΗΜΑ 2 Διακυβέρνηση	Η δομή της διακυβέρνησης της RIS3
	Ευρεία συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών
	Διαχείριση και Επικοινωνία
ΒΗΜΑ 3 Κοινό όραμα	Ευρεία αντίληψη της Καινοτομίας
	Συμπερίληψη των μεγάλων προκλήσεων
	Ανάλυση σεναρίων
ΒΗΜΑ 4 Εντοπισμός των Τομέων Προτεραιότητας	Αναθεώρηση προτεραιοτήτων του παρελθόντος
	Συνοχή
	Κρίσιμη μάζα

[Πληκτρολογήστε εδώ]

ΒΗΜΑ 5 Μείγμα Πολιτικής	Οδικός Χάρτης
	Ισορροπία
	Συνθήκες Υλοποίησης του Μείγματος Πολιτικής
ΒΗΜΑ 6 Σύστημα Παρακολούθησης και Αξιολόγησης	Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων
	Σύστημα παρακολούθησης της πορείας της Στρατηγικής
	Αναθεώρηση της Στρατηγικής

Τα 18 αυτά κριτήρια συνθέτουν τον τροχό αξιολόγησης, όπως αποτυπώνεται παρακάτω στο Σχήμα 3.

Σχήμα 3: Ο «Τροχός Αξιολόγησης» της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης
Driving economic change through smart specialisation/RIS3

(Πηγή: <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>).

Η αξιολόγηση του σχεδιασμού σε κλίμακα (από 0-5) περιγράφεται ως εξής:

0=καμία διαθέσιμη πληροφορία για το συγκεκριμένο κριτήριο

[Πληκτρολογήστε εδώ]

1=ανεπαρκής

2=χρειάζεται βελτίωση

3=καλός

4=πολύ καλός

5=άριστος

Μετά το πέρας της αξιολόγησης, αυτή μπορεί να αποτυπωθεί σε ένα «Διάγραμμα Αράχνη» (Spider Graph). Η κόκκινη τεθλασμένη γραμμή υπογραμμίζει τα δυνατά και αδύνατα σημεία του σχεδιασμού της στρατηγικής.

Η οπτική απεικόνιση μέσω του διαγράμματος αράχνης των επιδόσεων του σχεδιασμού της RIS3 σε κάθε ένα από τα 18 κριτήρια, επιτρέπει:

- Την αναθεώρηση των εθνικών ή περιφερειακών RIS3.
- Την κατάλληλη εξέταση των χωρικών χαρακτηριστικών, των προτεραιοτήτων και των αναγκών σε εθνικό επίπεδο, στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης.
- Την προετοιμασία και διαπραγμάτευση για τα χρηματοδοτικά προγράμματα της Ε.Ε., όπως τα επιχειρησιακά προγράμματα της πολιτικής συνοχής.
- Την διενέργεια αξιολογήσεων, συγκρίσεων και συγκριτικών αξιολογήσεων (benchmarking) μεταξύ χωρών/περιφερειών.
- Τον προβληματισμό σχετικά με την ενδυνάμωση που απαιτείται σε ένα συγκεκριμένο τομέα σχεδιασμού.
- Την δημιουργία συνεργασιών και εργαλείων αμοιβαίας μάθησης (mutual learning) / αδελφοποίησης (twinning tool).

↴

Κεφάλαιο 4: Αξιολόγηση του σχεδιασμού τριών Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3): α) της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, β) της Περιφέρειας Νοτίου Αιγίου και γ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Η αξιολόγηση του σχεδιασμού των τριών Περιφερειακών RIS3 θα εκπονηθεί βάσει της βαθμολόγησης αυτών στα 18 κριτήρια του Τροχού Αξιολόγησης σε κλίμακα (0-5) βαθμών για καθεμιά από τις τρεις περιφέρειες.

4.1. Η Στρατηγική Ευφυούς Εξειδίκευσης (RIS3) στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, 2016).

4.1.1. Παρουσίαση του κοινωνικοοικονομικού προφίλ της περιφέρειας και της καινοτομίας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΚΜ) αποτελείται από επτά Περιφερειακές Ενότητες (Ημαθίας, Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Πέλλας, Πιερίας, Σερρών και Χαλκιδικής) και ο πληθυσμός της, σύμφωνα με την τελευταία επίσημη απογραφή, ανέρχεται σε 1.564.736 άτομα (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2011).

Η ΠΚΜ διαθέτει στρατηγικής σημασίας γεωγραφική θέση στην Ν.Α. Ευρώπη και υπερεθνικής σημασίας υποδομές μεταφορών (αυτοκινητόδρομοι, σιδηροδρομικό δίκτυο, το αεροδρόμιο «Μακεδονία», το Λιμάνι της Θεσσαλονίκης). Η περιφέρεια έχει καταφέρει να εδραιωθεί σε σημαντικό βαθμό στο επιχειρηματικό γίνεσθαι της συγκεκριμένης περιοχής. Ως προς τις υποδομές έρευνας και καινοτομίας, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας διαθέτει κρίσιμη μάζα ακαδημαϊκών δομών, ερευνητικών κέντρων, κέντρων αριστείας⁹ και ενδιάμεσων φορέων (Τεχνολογικό Πάρκο Θεσσαλονίκης, Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας

⁹ Διαθέτει τρία Πανεπιστήμια (Αριστοτέλειο, Μακεδονίας, Διεθνές), δύο Ανώτατα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Θεσσαλονίκης και Κεντρικής Μακεδονίας, πρώην Σερρών), ένα σημαντικό δημόσιο ερευνητικό κέντρο (ΕΚΕΤΑ), μία σειρά από ερευνητικές δομές του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ και περίπου 80 πανεπιστημιακά και δημόσια ερευνητικά εργαστήρια, ερευνητικά κέντρα αριστείας στους τομείς βιοδιάγνωσης, προηγμένων συστημάτων παραγωγής για πετροχημικές διεργασίες, ενεργειακές και περιβαλλοντικές τεχνολογίες, επεξεργασίας πληροφορίας, εικονικής πραγματικότητας, ασφάλειας μεταφορών κ.λπ.
[Πληκτρολογήστε εδώ]

Θεσσαλονίκης, Ελληνικό Κέντρο Μεταφοράς Τεχνολογίας, Ευρωπαϊκό Κέντρο Επιχειρηματικής Καινοτομίας στις Σέρρες, θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων κ.α.).

Η ΠΚΜ διαθέτει αξιόλογο ανθρώπινο δυναμικό (μεγάλος αριθμός πτυχιούχων και ερευνητών) που παραμένει δυστυχώς σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητο. Πλουραλισμός υπάρχει σε επιστημονικά πεδία με επιδόσεις πολύ υψηλότερες από τον παγκόσμιο μέσο όρο από το ΑΠΘ¹⁰ (προηγμένα υλικά-νανοτεχνολογία), το ΕΚΕΤΑ¹¹ (χημικές διεργασίες για πράσινες τεχνολογίες καυσίμων) και σε μικρότερο βαθμό από τα Νοσοκομεία και το ΑΤΕΙΘ¹². Η Θεσσαλονίκη είναι ερευνητικός πόλος της ΠΚΜ και εκπονεί συνδημοσιεύσεις με διάφορες όμορες Περιφέρειες.

Ως προς την επιχειρηματική δομή και απασχόληση, η ΠΚΜ παράγει το 13,54% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Eurostat, 2010) δηλαδή 2η μεγαλύτερη συμμετοχή της περιφέρειας μετά την Περιφέρεια Αττικής, με 47,27%. Ο πρωτογενής τομέας συμβάλλει κατά 4,22% στη συνολική ΑΠΑ¹³, ο δευτερογενής κατά 19,37% και ο τριτογενής κατά 76,67%. Διαθέτει έναν σημαντικό σε μέγεθος και παράδοση πρωτογενή τομέα με ύπαρξη αρκετών προϊόντων υψηλής αξίας καθώς και ισχυρή μεταποιητική βάση, με μεγάλη παράδοση και κλαδικές συγκεντρώσεις. Ιδιαίτερα δυναμική παρουσία στους κλάδους τροφίμων και ποτών, κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης και δομικών υλικών.

Παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση τουριστικού δυναμικού με ποικιλία στις προσφερόμενες μορφές τουρισμού και θεμελίωση ορισμένων ισχυρών τουριστικών προορισμών διεθνώς.

Επιπρόσθετα, διαθέτει σημαντικές νεοφυείς επιχειρήσεις (οι περισσότερες ιδρύθηκαν μετά το 2011) και cluster στον τομέα ΤΠΕ. Επίσης η ΠΚΜ χαρακτηρίζεται από την πλούσια ιστορία και τον πολιτισμό της που σε συνδυασμό με τις υποδομές εκπαίδευσης που διαθέτει μπορεί να προσελκύσει φοιτητές και σπουδαστές από την Ν.Α. Ευρώπη.

Οι αδυναμίες της, μεταξύ άλλων, έγκεινται στην υστέρηση σε ευρυζωνικές υποδομές σε σχέση με τους στόχους Ευρώπη 2020, στο χαμηλό κατά κεφαλήν προϊόν του πρωτογενούς τομέα, στο ανεπαρκές brandname του αγροδιατροφικού τομέα, στην στασιμότητα και αδράνεια στους βασικούς δείκτες παραγωγικότητας και εξειδίκευσης στον τομέα της μεταποίησης, στην οικονομία εντάσεως εργασίας με μέση ή χαμηλή τεχνολογική ένταση, στις χαμηλές επιδόσεις στην μεταφορά τεχνολογίας σε σύγκριση με ευρωπαϊκά δεδομένα,

¹⁰ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

¹¹ Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης.

¹² Ανώτατο Τεχνολογικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης.

¹³ Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία.

στην χαμηλή προστιθέμενη αξία του τουρισμού, στην υπερσυγκέντρωση της οικονομικής και καινοτομικής δραστηριότητας στην Θεσσαλονίκη, στον περιορισμένο αριθμό ερευνητικών συνεργασιών με ιδρύματα παγκοσμίου κύρους, στην χαμηλή ένταση επενδύσεων σε Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) από τις επιχειρήσεις της ΠΚΜ σε σύγκριση με άλλες γεωγραφικές περιφέρειες και στο αδύναμο Περιφερειακό Σύστημα Καινοτομίας.

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας από πολύ νωρίς (2013) δημιούργησε το Δίκτυο Εμπειρογνομόνων της RIS3 έτσι ώστε οι φορείς του Μοντέλου Τριπλής Έλικας να αποτυπώσουν τις θέσεις και τις προτάσεις τους για τον εντοπισμό των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων Έρευνας και Καινοτομίας του παραγωγικού συστήματος της Περιφέρειας. Τα αποτελέσματα της διαβούλευσης ενσωματώθηκαν στη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της ΠΚΜ που εγκρίθηκε από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Ιούλιο του 2015. Στο κείμενο αυτό συμπεριλήφθηκαν το όραμα, οι στρατηγικοί στόχοι, οι προτεραιότητες και οι ενδεικτικές πολιτικές για την προώθηση και εφαρμογή παρεμβάσεων Έρευνας και Καινοτομίας στην ΠΚΜ. Το Όραμα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας είναι: «Έως το έτος 2025 να καταστεί Κόμβος Καινοτομίας για την ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, μέσω της διατήρησης και ενδυνάμωσης του σημαντικού Ανθρώπινου Κεφαλαίου της με ικανά προσόντα σε θέματα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, την εμβάθυνση της συνεργασίας του χώρου της Γνώσης με την Επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη καινοτομικού περιβάλλοντος με στόχο τη έξοδο από την κρίση και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στη βάση της καινοτομίας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας». Οι Τομείς Πρωταθλητές της περιφέρειας, όπως αναδείχθηκαν, είναι: 1. ο Αγροδιατροφικός Τομέας, 2. ο Τομέας Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών, 3. ο Τομέας της Κλωστοϋφαντουργίας & Ένδυσης και 4. ο Τομέας του Τουρισμού. Στην συνεδρίαση της 5/12/2016 το Περιφερειακό Συμβούλιο της ΠΚΜ ενέκρινε την αναθεώρηση του κειμένου της RIS3.

4.1.2. Αξιολόγηση του σχεδιασμού της Στρατηγικής Ευφυούς Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Αξιολόγηση 1^{ου} βήματος: Ανάλυση των χαρακτηριστικών της περιφέρειας και των δυνατοτήτων που έχει για την ανάπτυξη και αξιοποίηση της καινοτομίας.

Προκειμένου να αναλυθούν τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, υλοποιήθηκε κατά την περίοδο Οκτωβρίου- Δεκεμβρίου 2013 μια εκτενής διαδικασία συλλογής, επεξεργασίας και ανάλυσης δεδομένων αναφορικά με τις εξής προτεραιότητες: α) Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία, β) Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα και γ) Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών. Βάσει των παραπάνω παρήχθησαν τρία κείμενα βάσης για τις αντίστοιχες προτεραιότητες τα οποία και ετέθησαν σε δημόσια διαβούλευση, τα αποτελέσματα της οποίας ενσωματώθηκαν στην τελική «Ανάλυση Περιβάλλοντος και Δυναμικό Καινοτομίας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας» (Ιανουάριος 2014). Επίσης παρήχθη ανάλυση SWOT για το σύστημα Έρευνας-Καινοτομίας-Επιχειρηματικότητας στην ΠΚΜ.

Η βαθμολογία που λαμβάνει η Στρατηγική στο κριτήριο αυτό είναι τέσσερα (4).

Αναφορικά με το δεύτερο κριτήριο της Εξωστρέφειας, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία του Ινστιτούτου Εξαγωγικών Ερευνών και Σπουδών (ΙΕΕΣ) του Συνδέσμου Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος (ΣΕΒΕ), για να απεικονιστούν οι εξαγωγές της ΠΚΜ.¹⁴

Ακολουθεί ανάλυση της εξωστρέφειας του Ακαδημαϊκού/ερευνητικού τομέα¹⁵. Τέλος επισημαίνονται τα πεδία στα οποία υπάρχουν προϋποθέσεις για διαπεριφερειακές συνεργασίες με τις όμορες ελληνικές περιφέρειες (στον Πρωτογενή Τομέα, στον Τομέα ΤΠΕ και στους Τομείς Ενέργειας και Logistics λόγω της κομβικής θέσης της περιφέρειας στα δίκτυα μεταφορών).

Η ανάλυση δεν περιλαμβάνει την τοποθέτηση της περιφέρειας σε διαπεριφερειακά δίκτυα και στην Παγκόσμια Αλυσίδα Αξίας (Global Value Chain), όπως θα έπρεπε σύμφωνα με

¹⁴ Για το έτος 2012, οι εξαγωγές της ΠΚΜ αντιπροσωπεύουν το 17% των συνολικών εξαγωγών της χώρας (σε αξία) και ανήλθαν στα 4,67 δις. ευρώ, αυξημένες κατά 13,8% σε σχέση με τις αντίστοιχες του 2011. Παρατηρείται επίσης αύξηση σε σχέση με το 2008 της τάξης του 2,9%. Οι κλάδοι που πρωταγωνιστούν είναι τα Τρόφιμα με 28,2% των εξαγωγών του 2012, τα Πετρελαιοειδή με 20,3% και ακολουθούν Κλωστοϋφαντουργία & Ένδυση με 13%, Χημικά & Πλαστικά με 11,1%, Μέταλλα με 8,1%, Μηχανές και Συσκευές με 5,6% και Ποτά και Καπνά με 5%.

¹⁵ Το ποσοστό των δημοσιεύσεων που προέρχεται από διεθνείς συνεργασίες υπολογίζεται σε 29,5% και είναι κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από τον εθνικό μ.ό.

τον Οδηγό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για να αποφευχθεί ο κίνδυνος αλληλοεπικαλύψεων επενδύσεων και κατακερματισμού στον ευρωπαϊκό χώρο έρευνας και ανάπτυξης. Στην στρατηγική δεν παρουσιάζονται σχήματα συνεργασίας της περιφέρειας με άλλες περιφέρειες ούτε ροές γνώσης, αγαθών και υπηρεσιών σε διεθνές επίπεδο, παρά μόνο ευκαιρίες για μελλοντική αξιοποίηση. Επομένως λόγω των ελλείψεων που αναφέρθηκαν, η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, στο δεύτερο κριτήριο της εξωστρέφειας, θα βαθμολογηθεί με δύο (2).

Αναφορικά με το τρίτο κριτήριο, την Δυναμική του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος, στην στρατηγική παρατίθενται στοιχεία για νεοπαγείς επιχειρήσεις έντασης γνώσης της Περιφέρειας¹⁶, για Κοινοπραξίες Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης στον ΠΠΚΚΜ¹⁷ αλλά και για τις Ξένες Άμεσες Επενδύσεις, στις οποίες η ΠΚΜ υστερεί σε σύγκριση με την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και την Περιφέρεια Αττικής (“Invest in Greece”, 2004-2010).

Η ανάλυση της στρατηγικής για την Επιχειρηματική Δυναμική της περιφέρειας, βασίστηκε στην χρήση στατιστικών στοιχείων για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες και όχι στην άμεση διαβούλευση¹⁸ μεταξύ των επιχειρηματικών παραγόντων και των φορέων διακυβέρνησης της RIS3. Ως εκ τούτου, η Στρατηγική στο κριτήριο αυτό λαμβάνει τον βαθμό τρία (3).

Αξιολόγηση 2^{ου} βήματος: «Δημιουργία υγιούς δομής διακυβέρνησης και λήψης αποφάσεων εκ των κάτω, χωρίς αποκλεισμούς».

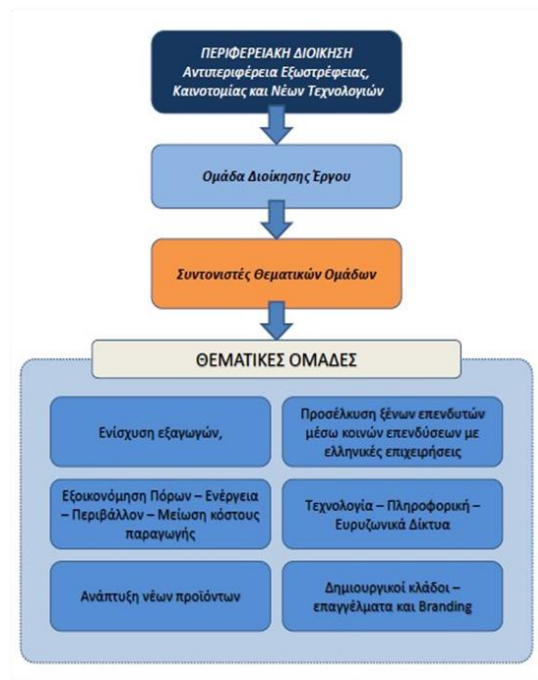
Αναφορικά με τις Δομές Διακυβέρνησης της RIS3, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ήδη από τον Απρίλιο του 2013, με απόφαση του Περιφερειάρχη, προχώρησε στην συγκρότηση του «Δικτύου εμπειρογνομόνων για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3)» όπως απεικονίζεται στο σχήμα (4).

Σχήμα 4: Δίκτυο Εμπειρογνομόνων για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

¹⁶ Κλάδοι δραστηριοποίησης: Πληροφορική, τηλεπικοινωνίες και διαδίκτυο, Τηλεματική υγείας, Βιομηχανικές εφαρμογές πληροφορικής, Εφαρμογές βιοτεχνολογίας, Ιατροτεχνολογία, Ενεργειακή διαχείριση, Ρομποτική, Τεχνολογίες υλικών, Τεχνολογίες χημικών διεργασιών, Προσομοίωση διαδικασιών θερμοδυναμικής και μηχανικής ρευστών, Ανάλυση και αξιοποίηση οπτικοακουστικού υλικού κ.α.

¹⁷ Περιφερειακός Πόλος Καινοτομίας Κεντρικής Μακεδονίας.

¹⁸ Η RIS3 θα πρέπει να περιλαμβάνει εργαλεία όπως: έλεγχο (auditing) στον τομέα της τεχνολογίας, συνεντεύξεις με τη διοίκηση και τις επιχειρήσεις των clusters, μικτές ομάδες εργασίας, δημιουργία παρατηρητηρίων και οργανισμών παρακολούθησης.

(Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Π.Κ.Μ, *Στρατηγική Ευφυούς Εξειδίκευσης της Π.Κ.Μ.*).

Στόχος ήταν η υποστήριξη της διαδικασίας διαμόρφωσης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Το δίκτυο περιλαμβάνει εκπροσώπους της Περιφέρειας, των παραγωγικών κλάδων, της ακαδημαϊκής κοινότητας και των φορέων καινοτομίας.

Η δομή και σύνθεση των θεματικών ομάδων επελέγη με τρόπο που να διασφαλίζει την μέγιστη εκπροσώπηση και αντιπροσωπευτικότητα των φορέων με παράλληλη διατήρηση της αποτελεσματικότητας των ομάδων εργασίας.

Ωστόσο στην στρατηγική δεν έχει καταγραφεί ποιος είναι ακριβώς ο ρόλος καθενός από τους εμπειρογνώμονες και οι ευθύνες του για την χάραξη της RIS3. Επίσης η ΠΚΜ αναζήτησε την συνδρομή εξωτερικού συμβούλου εμπειρογνομοσύνης RIS3 για την συγγραφή της στρατηγικής RIS3. Η Στρατηγική στο κριτήριο αυτό λαμβάνει τέσσερις (4) βαθμούς.

Στο δίκτυο εμπειρογνομώνων της ΠΚΜ έχουν κληθεί αντιπρόσωποι του μοντέλου της Τριπλής Έλικας. Ο Οδηγός όμως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καλεί τις περιφέρειες να εντάξουν και την Κοινωνία Πολιτών στην διαδικασία (Μοντέλο Τετραπλής Έλικας) δηλαδή χρήστες καινοτομιών, πολίτες και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, μέσα από ένα ανοικτό σύστημα επικοινωνίας. Αναφορικά με την αξιολόγηση των δεσμών της Τριπλής Έλικας από την ΠΚΜ, τονίζεται πως η εγκαθίδρυση ενός αποτελεσματικού συστήματος [Πληκτρολογήστε εδώ]

διακυβέρνησης της ΕΤΑΚ σε περιφερειακό επίπεδο παραμένει ένα ζητούμενο, ακόμα και σήμερα. Την προηγούμενη προγραμματική περίοδο (2007-2013) η κεντρική κυβέρνηση καθόριζε τις προτεραιότητες, τη στρατηγική και το επιχειρησιακό σκέλος (επιλογή δράσεων, χρηματοδότηση) για την ΕΤΑΚ. Η εμπλοκή των ενδιαφερομένων μερών σ' αυτή τη διαδικασία ήταν αποσπασματική. Μέσω του Περιφερειακού Πόλου Καινοτομίας και ωρίτερα μέσω των προγραμμάτων RTP, RIS, RIS+ κ.ά. είχε επιχειρηθεί ουσιαστική εμπλοκή των ενδιαφερομένων μερών στην διαδικασία αλλά δυστυχώς οι απόπειρες αυτές δε διατηρήθηκαν μετά το πέρας της χρηματοδότησης. Συνεπώς, το δεύτερο κριτήριο, της ευρείας συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών, λαμβάνει τον βαθμό δύο (2).

Τέλος το τρίτο κριτήριο για ανοικτή επικοινωνία μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών και προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ικανοποιείται επαρκώς από την ΠΚΜ, καθώς προχώρησε έγκαιρα στην δημιουργία τριών κειμένων βάσης που ετέθησαν σε δημόσια διαβούλευση μέσω ηλεκτρικής πλατφόρμας. Η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης έλαβε χώρα κατά την αναθεώρηση της στρατηγικής και τροφοδότησε την διαδικασία με καινοτόμες προτάσεις των φορέων αναφορικά με τους τέσσερις τομείς προτεραιότητας της RIS3 της περιφέρειας, με την βοήθεια Τεχνικού Συμβούλου. Ως εκ τούτου, το τρίτο κριτήριο λαμβάνει τον βαθμό τέσσερα (4).

Αξιολόγηση 3^{ου} βήματος: Επεξεργασία ενός κοινού οράματος για το μέλλον της χώρας/περιφέρειας.

Για την επεξεργασία ενός κοινού οράματος για το μέλλον της περιφέρειας, έγινε χρήση του εργαλείου της SWOT Analysis. Η Στρατηγική Προσέγγιση περιλαμβάνει την συσχέτιση του εσωτερικού με το εξωτερικό περιβάλλον και με το Όραμα της περιφέρειας.

Η RIS3 της ΠΚΜ αναφορικά με το πρώτο κριτήριο, δηλαδή το όραμα να αφορά την καινοτομία κάθε μορφής, αξιολογείται με τον βαθμό τρία (3) διότι δεν έχει συμπεριληφθεί, στον βαθμό που θα έπρεπε, η κοινωνική καινοτομία.¹⁹ Το δεύτερο κριτήριο ορίζει ότι το όραμα θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τις μεγάλες προκλήσεις του μέλλοντος και το έχει επιτύχει η στρατηγική σε μεγάλο βαθμό λαμβάνοντας τον βαθμό τέσσερα (4). Τέλος το τρίτο κριτήριο επισημαίνει την ανάγκη το όραμα να βασίζεται σε ανάλυση κινδύνου και η στρατηγική να έχει προβλέψει ένα σχέδιο αντιμετώπισης. Στο όραμα της Περιφέρειας

¹⁹ Η Ε.Ε. ορίζει την Κοινωνική Καινοτομία ως σημαντικό εργαλείο για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων που δημιουργούνται από την γήρανση του πληθυσμού, την φτώχεια, την ανεργία, τα νέα πρότυπα ζωής και εργασίας και τις προσδοκίες των πολιτών για την παιδεία, την κοινωνική δικαιοσύνη και την περιθαλψη. (βλ. Κανονισμός (Ε.Ε.) 1296/2013).

Κεντρικής Μακεδονίας αναλύονται οι Απειλές από το εξωτερικό περιβάλλον και αναφέρονται Στρατηγικές Αντιμετώπισης των απειλών αυτών αλλά όχι κατά τρόπο ολοκληρωμένο. Συνεπώς λαμβάνει τρεις (3) βαθμούς.

Αξιολόγηση 4^{ου} βήματος: Επιλογή ενός περιορισμένου αριθμού προτεραιοτήτων για την ανάπτυξη της περιφέρειας

Για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων έρευνας και καινοτομίας στη Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, στο πλαίσιο της RIS3, ελήφθησαν υπ' όψη, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες εισροές:

- Το Αναπτυξιακό Όραμα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.
- Η Ανάλυση Περιβάλλοντος, η ανάλυση SWOT και οι Γενικές Στρατηγικές της.
- Τα αποτελέσματα της διαβούλευσης με την συμμετοχή των Ενδιαφερόμενων Μερών της Περιφέρειας επί των Κειμένων Βάσης.
- Οι προτάσεις τομεακής πολιτικής της Γ.Γ.Ε.Τ.²⁰ για την Έρευνα και Καινοτομία στο πλαίσιο προετοιμασίας του ΣΕΣ²¹ (Μάιος 2013).
- Προτάσεις για τις εθνικές στρατηγικές προτεραιότητες όπως αυτές έχουν διατυπωθεί σε διάφορες βασικές μελέτες.²²

Από τους κλάδους που προτάθηκαν από το σύνολο των παραπάνω φορέων, κάποιοι κλάδοι αποτελούν τομείς περιφερειακής εξειδίκευσης και παρουσιάζουν εγγενή δυναμική και εξωστρέφεια. Οι τομείς αυτοί χαρακτηρίζονται ως Τομείς Πρωταθλητές και είναι οι ακόλουθοι:

1. Ο Αγροδιατροφικός Τομέας.
2. Ο Τομέας Κλωστοϋφαντουργίας & Ένδυσης.
3. Ο Τομέας Υλικών.
4. Ο Τομέας Τουρισμού.

Αντίστοιχα έχουν εντοπιστεί τεχνολογικοί/κλαδικοί τομείς που λειτουργούν ως καταλύτες για την καινοτομία της περιφέρειας, ονομάζονται «Τομείς Οριζόντιας Υποστήριξης» και είναι οι κάτωθι:

²⁰ Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας.

²¹ Σύμβαση Εταιρικής Σχέσης.

²² IOBE, Μάρτιος 2013, «Στρατηγικό Πλαίσιο Αναπτυξιακής Πολιτικής για τον 3ο Θεματικό Στόχο της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», Mc Kinsey & Company, Σεπτέμβριος 2013, “Η Ελλάδα 10 Χρόνια Μπροστά: Προσδιορίζοντας το νέο Εθνικό Μοντέλο Ανάπτυξης”.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

1. Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε).
2. Τεχνολογίες Ενέργειας.
3. Τεχνολογίες Περιβάλλοντος.
4. Τεχνολογίες μεταφορών & Logistics.

Η συστηματική ανάλυση για καθέναν από τους τέσσερις Τομείς Πρωταθλητές και τους τέσσερις Τομείς Οριζόντιας Υποστήριξης, καταλήγει στην διατύπωση προτεραιοτήτων που αναμένεται να αποτελέσουν και τα κύρια σημεία εστίασης των παρεμβάσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. (σελ. 75-137 της Στρατηγικής).

Η συνεισφορά των ενδιαφερομένων μερών ήταν καθοριστική στην ιεράρχηση των αναγκών και στον καθορισμό των σημείων υψηλού ενδιαφέροντος στην αλυσίδα αξίας των Τομέων Προτεραιότητας.

Κατόπιν τούτων, αναφορικά με το πρώτο κριτήριο της ανάλυσης, δηλαδή την αναθεώρηση των προηγούμενων προτεραιοτήτων (πχ RTP, RIS, RIS+), δεν γίνεται καμία αναφορά στις προτεραιότητες που είχαν αναδειχθεί στο παρελθόν και επομένως στο κριτήριο αυτό η Στρατηγική βαθμολογείται με μηδέν (0). Το γεγονός αυτό μαρτυρά την ασυνέχεια που υπάρχει στην άσκηση της δημόσιας πολιτικής της έρευνας και ανάπτυξης (E+A) στην χώρα μας. Η πολιτική E+A δεν αποτελεί δυστυχώς πρώτη εθνική προτεραιότητα και υποχρηματοδοτείται συστηματικά (δεν έχει προβλεφθεί ένας μόνιμος εθνικός μηχανισμός χρηματοδότησης της).

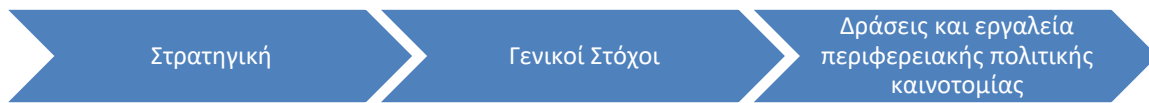
Το δεύτερο κριτήριο της ανάλυσης, υπογραμμίζει την ανάγκη ευθυγράμμισης των προτεραιοτήτων με τα συμπεράσματα από την ανάλυση του περιφερειακού πλαισίου και τη διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης. Η Στρατηγική λαμβάνει για το δεύτερο κριτήριο τον βαθμό πέντε (5). Τέλος οι διαθέσιμοι πόροι τω όντι συγκεντρώνονται σε ένα περιορισμένο αριθμό προτεραιοτήτων, ικανοποιώντας το τρίτο κριτήριο, λαμβάνοντας πέντε (5) βαθμούς.

Αξιολόγηση 5^{ου} βήματος: Δημιουργία του κατάλληλου συνδυασμού πολιτικών, έργων και δράσεων.

Το Μείγμα Πολιτικής (Policy Mix) είναι ένας οδικός χάρτης (Roadmap), ο οποίος περιλαμβάνει ένα Σχέδιο Δράσης (Action Plan) και Πιλοτικά Έργα (Pilot Projects).

[Πληκτρολογήστε εδώ]

Για καθέναν από τους τέσσερις Τομείς Πρωταθλητές της ΠΚΜ αλλά και τους τέσσερις Οριζόντιους Τομείς Υποστήριξης, η ανάλυση ακολουθεί το μοτίβο:

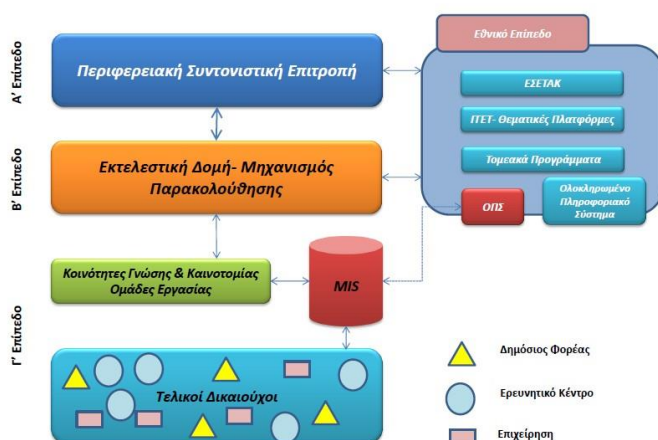
Οι δράσεις κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες: 1. Παραγωγής γνώσης, 2. Διάχυση γνώσης, 3. Αξιοποίηση γνώσης.

Το Σχέδιο Δράσης τέθηκε σε ευρεία, ανοικτή διαβούλευση στο Δίκτυο Ευφυούς Εξειδίκευσης της ΠΚΜ ώστε να εξειδικευθεί περαιτέρω τόσο ως προς το εύρος (καλυπτόμενες δραστηριότητες τομέων & κλάδων) όσο και τη κλίμακα (λεπτομέρεια εστίασης) λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη την διαθέσιμη χρηματοδότηση αλλά και τις διαμορφούμενες κατευθύνσεις των τομεακών και του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος. Επίσης παρουσιάζονται οι Παρεμβάσεις (σελ.150-152) και ο προϋπολογισμός των σχεδίων δράσης της ΠΚΜ (σελ. 153-155). Σε καθένα από τα τρία κριτήρια του βήματος αυτού, η Στρατηγική αξιολογείται με πέντε (5).

Αξιολόγηση 6^{ου} Βήματος: Δημιουργία μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Στην «Στρατηγική Ευφυούς Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας», υιοθετήθηκε ένα μοντέλο διακυβέρνησης τριών επιπέδων, όπως αποτυπώνεται στο παρακάτω σχήμα (βλ. και σελ. 196-199 της στρατηγικής).

Σχήμα 5 : Το Μοντέλο διακυβέρνησης RIS3 της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

[Πληκτρολογήστε εδώ]

(Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, *η Στρατηγική Ευφυούς Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας*.)

Το πλαίσιο δεικτών για την αποτίμηση των εκροών (Outputs) και των αποτελεσμάτων (Results) από την εφαρμογή της στρατηγικής της ΠΚΜ, αναπτύχθηκε με βάση τις ισχύουσες Εθνικές και Κοινοτικές κατευθύνσεις και πληροί τα σχετικά κριτήρια ποιότητας.

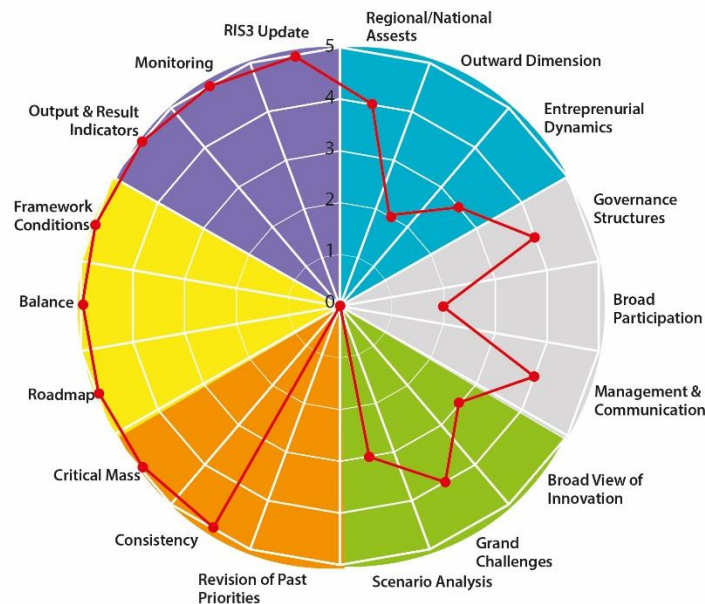
Οι Κύκλοι Επιχειρηματικής Ανακάλυψης συνεχίστηκαν με στόχο την διαρκή επικαιροποίηση των περιεχομένων της Στρατηγικής και διασφάλιση της συνάφειάς της με τις ανάγκες του οικοσυστήματος γνώσης και καινοτομίας της ΠΚΜ. Επίσης στις αρχές του 2016, επικαιροποιήθηκε το σχέδιο δράσης και ο προϋπολογισμός αυτού, στο πλαίσιο των αποτελεσμάτων της Β' φάσης της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (Δ.Ε.Α).

Κατόπιν τούτων, διαφαίνεται ότι το επίπεδο σχεδιασμού της Στρατηγικής ως προς το έκτο βήμα, είναι πολύ υψηλό και ανταποκρίνεται στις ευρωπαϊκές προδιαγραφές εκπόνησης της RIS3. Και στα τρία κριτήρια του έκτου βήματος η Στρατηγική λαμβάνει πέντε (5) βαθμούς. Η αξιολόγηση που προηγήθηκε μπορεί να αποτυπωθεί με τον «τροχό αξιολόγησης», ο οποίος παρατίθεται παρακάτω.

Σχήμα 6 : Ο «Τροχός Αξιολόγησης» του σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

2. Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

4,2,3,4,2,4,3,4,3,0,5,5,5,5,5,5,5.

4.1.3. Συμπεράσματα από την αξιολόγηση του σχεδιασμού της Στρατηγικής στην ΠΚΜ.

Από το παραπάνω σχήμα προκύπτει ότι η ποιότητα του σχεδιασμού είναι εξαιρετική όσον αφορά την Συνοχή, την Κρίσιμη Μάζα, τον Οδικό Χάρτη, την Ισορροπία, τις Γενικές Συνθήκες Υλοποίησης του Μείγματος Πολιτικής, τους Δείκτες Εκροών και Αποτελεσμάτων, τον Μηχανισμό Παρακολούθησης της Στρατηγικής και την Αναθεώρηση της Στρατηγικής. Αντίθετα, στην στρατηγική δεν παρέχεται κανένα στοιχείο για την Αναθεώρηση Παλαιών Προτεραιοτήτων και ο σχεδιασμός χρειάζεται βελτίωση στην Εξωστρέφεια και στην Ευρεία Συμμετοχή των Ενδιαφερόμενων Μερών.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

4.2. Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Περιφέρειας Ν. Αιγαίου, 2015).

4.2.1. Παρουσίαση του κοινωνικοοικονομικού προφίλ και της καινοτομίας της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (ΠΝΑ) αποτελείται από τα νησιωτικά συμπλέγματα των Κυκλάδων και της Δωδεκανήσου. Ο πληθυσμός της σύμφωνα με την τελευταία επίσημη απογραφή (ΕΛΣΤΑΤ, 2011) είναι 308.975 άτομα και αποτελεί περίπου το 2,85% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Το διάστημα 2001-2011 σημειώθηκε αύξηση του πληθυσμού της περιφέρειας κατά 3,5%. Η ΠΝΑ κατατάσσεται στις πλέον εύπορες περιφέρειες της χώρας (2^η καλύτερη επίδοση) αλλά και της Ευρώπης, με κατά κεφαλήν ΑΕΠ, το οποίο αντιστοιχεί στο 123% του μέσου κ.κ. ΑΕΠ της χώρας και στο 107% του μέσου κ.κ. ΑΕΠ της ΕΕ27 (Eurostat 2010).

Για το 2012, το ποσοστό απασχόλησης του πληθυσμού 20-64 ετών στην ΠΝΑ ανήλθε στο 61,2%, στο σύνολο της χώρας στο 55,3% ενώ στην ΕΕ27 στο 68,4%.

Αναφορικά με τους τομείς της οικονομίας, ο πρωτογενής τομέας συμμετέχει στην συνολική ΑΠΑ²³ της περιφέρειας κατά 2,3%, ο δευτερογενής κατά 12,8% ενώ ο τριτογενής κατά 84,9%, υπερβαίνοντας τόσο το εθνικό επίπεδο (77,7%) όσο και το ευρωπαϊκό (73,4%). Η υψηλή συγκέντρωση της ΑΠΑ στον τριτογενή τομέα, αντανακλάται και στην απασχόληση, καθώς το 72,8% του συνόλου της απασχόλησης αφορά τον τριτογενή τομέα παραγωγής (β' τρίμηνο του 2012).

Ο Τουρισμός είναι ο κατεξοχήν δυναμικός κλάδος οικονομικής ανάπτυξης της περιφέρειας καθώς συνδυάζει μεγάλη εξειδίκευση (4.9) και τη μεγαλύτερη εστίαση καθώς είναι ο πρώτος κλάδος σε απασχόληση στην περιφέρεια. Το Νότιο Αιγαίο είναι μια περιφέρεια χαρακτηρισμένη ως «Περιφέρεια Εξάρτησης από την Αλιεία». Τα αλιεύματα της περιφέρειας έχουν σημαντική εγχώρια ζήτηση αλλά και καλή θέση στις αγορές του εξωτερικού. Επιπλέον, για τα μικρότερα νησιά η αλιεία επιλύει το πρόβλημα εποχικότητας του τουρισμού. Πολύ σημαντικός για την περιφέρεια είναι ο κλάδος των Υδατοκαλλιεργειών (τσιπούρα, λαβράκι). Η Γεωργία και η Κτηνοτροφία αποτελούν παραδοσιακούς κλάδους οικονομικής δραστηριότητας για την ΠΝΑ. Η ποιοτική δεν

²³ Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία.

αποτελεί τομέα εξειδίκευσης αλλά είναι σημαντική διότι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της αλυσίδας αξίας του μη επιτραπέζιου σταφυλιού το οποίο αποτελεί και την πλειοψηφία της τοπικής παραγωγής. Το μεγαλύτερο μέρος των κρασιών που παράγονται είναι πιστοποιημένα ως ΠΟΠ²⁴ ή ΠΓΕ²⁵. Αναδυόμενη δραστηριότητά στην περιφέρεια είναι η παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (αιολικά, γεωθερμία, φωτοβολταϊκά).

Ως προς τις καινοτομικές της επιδόσεις, η ΠΝΑ εμφανίζει πολύ χαμηλό επίπεδο δαπανών σε Έρευνα και Ανάπτυξη (E+A) (2^η χειρότερη επίδοση μεταξύ των περιφερειών της χώρας). Το 92% της ερευνητικής δραστηριότητας της ΠΝΑ διεξάγεται από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και τα τοπικά ερευνητικά ιδρύματα, κυρίως δε από το ΕΛΚΕΘΕ²⁶. Το 2011 οι επιχειρήσεις διεξήγαγαν μόλις το 6% της έρευνας στην περιφέρεια. Αναφορικά με τις αιτήσεις για χορήγηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας το 2009 κατατέθηκαν 5.4 άδειες/1 εκ. κατοίκους (ανθρώπινες ανάγκες, χημεία-μεταλλουργεία και φυσικές επιστήμες).

Το ανθρώπινο δυναμικό υπολείπεται των αντίστοιχων μέσων επιδόσεων εκπαίδευσης της χώρας. Υπάρχει ένα υψηλό ποσοστό νέων 18-24 ετών που εγκαταλείπει πρόωρα την εκπαίδευση (16,7%). Το αντίστοιχο ποσοστό στην χώρα είναι 11.4% και στην ΕΕ27 είναι 12,8%. Η ΠΝΑ συγκεντρώνει τους λιγότερους σπουδαστές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και καταγράφεται σημαντική υστέρηση συμμετοχής σε Προγράμματα Δια Βίου Μάθησης. Επίσης εμφανίζει τον μικρότερο αριθμό ερευνητών και απασχολουμένων σε θέσεις έρευνας. Αναφορικά με τις υποδομές E+K²⁷ στην ΠΝΑ, ξεχωρίζουν οι Πανεπιστημιακές Μονάδες Σύρου και Ρόδου του Πανεπιστημίου Αιγαίου, το οποίο έχει την έδρα του στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου και τα ερευνητικά εργαστήρια της Πανεπιστημιακής μονάδας της Σύρου. Αναφορικά με τον Δείκτη απήχησης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, κατέχει την 15^η θέση ανάμεσα στα ελληνικά Πανεπιστημιακά Ιδρύματα με δείκτη $0.89 < 1$.

²⁴ Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης.

²⁵ Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη.

²⁶ Το ΕΛΚΕΘΕ ιδρύθηκε το 2003 και διαθέτει πέντε ερευνητικά ινστιτούτα: ωκεανογραφίας, θαλάσσιων βιολογικών πόρων, υδατοκαλλιεργειών, θαλάσσιας βιολογίας και γενετικής και εσωτερικών υδάτων καθώς και 2 ενυδρεία.

²⁷ Στις υποδομές αυτές συγκαταλέγεται ο Υδροβιολογικός Σταθμός Ρόδου, ο Σταθμός Γεωργικής Έρευνας Ρόδου του ΕΘΙΑΓΕ, η Ανωτέρα Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης Ρόδου (ΑΣΤΕΡ), το ΕΛΚΕΘΕ, η Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού Σύρου και η ΒΙ.ΠΕ. Ρόδου.

Η ΠΙΝΑ έχει όλες τις προδιαγραφές για να γίνει πρότυπη ψηφιακή περιφέρεια: η χρήση κινητής τηλεφωνίας εκτιμάται στο 100% του πληθυσμού, είναι η 2^η περιφέρεια πανελλαδικά ως προς την χρήση υπολογιστή (45,4%) και χρήση του διαδικτύου (47,2%) και 1^η περιφέρεια σε επενδύσεις ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις. Ωστόσο μεγάλη υστέρηση καταγράφεται στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση της περιφέρειας (11^η θέση).

Αναφορικά με το όραμα της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου είναι να αποτελέσει «έναν από τους κορυφαίους προορισμούς του τουρισμού εμπειρίας παγκοσμίως, μέσω της υιοθέτησης μιας στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης, διαφοροποίησης του προϊόντος και δημιουργίας ταυτότητας προορισμού».

Οι τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, όπως αναδείχθηκαν μέσω της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (Δ.Ε.Α)²⁸ είναι: 1.Ο Τουρισμός Εμπειρίας, 2. Η αγροδιατροφή, 3. Η Αλιεία-Υδατοκαλλιέργειες, 4. Οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

Οι οριζόντιες παρεμβάσεις της στρατηγικής είναι: 1. Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) και 2. Οι καθαρές «πράσινες» τεχνολογίες.

Η ανάπτυξη του ανθρωπίνου δυναμικού σε όλα τα επίπεδα αποτελεί βασικό παράγοντα για την υλοποίηση της στρατηγικής. Η στρατηγική ανάπτυξης κάθε τομέα και οι προτεραιότητες που έχουν τεθεί αποτελούν αποτέλεσμα μακράς διαβούλευσης με τις επιχειρήσεις, με τις Αγροτικές, Επαγγελματικές και Επιχειρηματικές Ενώσεις, με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και το ΕΛΚΕΘΕ. Η διαβούλευση είχε την μορφή θεματικών εργαστηρίων που διοργανώθηκαν σε διαφορετικά νησιά. Η ανάλυση για κάθε έναν τομέα προτεραιότητας ακολουθεί την λογική της παρέμβασης.

4.2.2. Αξιολόγηση του σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.

²⁸ Το κύριο συμπέρασμα που προέκυψε από την εναρκτήρια διαβούλευση (θεματικό εργαστήριο) στη Σύρο στις 10.4.2013 ήταν ότι η στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης θα πρέπει να επικεντρωθεί στους τομείς του τουρισμού και της αγροδιατροφής-υδατοκαλλιέργειας. Στο θεματικό εργαστήριο της Σύρου συμμετείχαν επιχειρήσεις, επιχειρηματικές και αγροτικές ενώσεις και άλλοι κοινωνικοί φορείς. Στα ίδια συμπεράσματα κατέληξε και η ευρύτερη διαβούλευση μέσω ερωτηματολογίου που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2013.

Αξιολόγηση 1^ο βήματος: Ανάλυση των χαρακτηριστικών της περιφέρειας και των δυνατοτήτων που έχει για την ανάπτυξη και αξιοποίηση της καινοτομίας.

Το πρώτο κριτήριο αξιολόγησης αφορά την ανάλυση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (ΠΝΑ). Στο Δεύτερο Κεφάλαιο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της ΠΝΑ, παρουσιάζεται το κοινωνικοοικονομικό προφίλ της περιφέρειας και οι καινοτομικές της επιδόσεις με βάση στατιστικά στοιχεία της Eurostat. Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου μελέτησε την εξειδίκευση και την εστίαση των βασικότερων παραγωγικών κλάδων της οικονομίας της με σκοπό η στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης να επικεντρωθεί τους τομείς αυτούς κατά προτεραιότητα. Επιπλέον, παρήχθη ανάλυση SWOT, σύμφωνα με τον Οδηγό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ωστόσο δεν μελετήθηκαν οι μελλοντικές προοπτικές ανάπτυξης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιφέρειας, δεν υπήρξε πρόβλεψη για ένα ολοκληρωμένο σχέδιο αντιμετώπισης των αδυναμιών της περιφέρειας και από την ανάλυση απουσιάζουν εστιασμένες έρευνες και μελέτες για το προφίλ της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου και η γνώση εμπειρογνομώνων. Ως εκ τούτου, η στρατηγική στο κριτήριο αυτό λαμβάνει τον βαθμό τρία (3).

Το δεύτερο κριτήριο αξιολόγησης, η εξωστρέφεια, σχετίζεται με την ανάλυση των σχέσεων της περιφέρειας με τον υπόλοιπο κόσμο και της θέσης της στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία. Με την χρήση βασικών δεικτών της Eurostat, επιχειρήθηκε σύγκριση της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου με τον μέσο όρο της ΕΕ27. Ωστόσο δεν περιγράφεται η θέση της περιφέρειας στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία, η θέση των περιφερειακών επιχειρήσεων στις διεθνείς αλυσίδες αξίας και τυχόν συνεργασίες της ΠΝΑ με άλλες περιφέρειες σε ερευνητικό ή επιχειρηματικό επίπεδο, και ως εκ τούτου ο σχεδιασμός στο κριτήριο αυτό θα αξιολογηθεί με δυο (2).

Τέλος, η μελέτη της δυναμικής του επιχειρηματικού περιβάλλοντος της ΠΝΑ που αποτελεί το τρίτο κριτήριο, περιορίστηκε στην αναφορά του συνολικού αριθμού των επιχειρήσεων της περιφέρειας, του συνολικού κύκλου εργασιών τους και της κλαδικής συγκέντρωση αυτών. Δεν αποτυπώθηκε η δυναμική που έχουν οι τοπικές επιχειρήσεις για νέες καινοτομικές ιδέες και επιχειρηματικές προτάσεις. Συνεπώς, η στρατηγική με βάση το κριτήριο αυτό βαθμολογείται με τον βαθμό δύο (2).

Αξιολόγηση 2^{ου} βήματος: Δημιουργία υγιούς δομής διακυβέρνησης και λήψης αποφάσεων «εκ των κάτω», χωρίς αποκλεισμούς.

Το Σύστημα Διακυβέρνησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην ΠΝΑ που αποτελεί το πρώτο κριτήριο αξιολόγησης, περιλαμβάνει τρία διακριτά επίπεδα λειτουργιών:

1. **Συντονισμός και χάραξη πολιτικής.** Υπεύθυνο είναι το Περιφερειακό Συμβούλιο, ο Περιφερειάρχης και οι Αντιπεριφερειάρχες καθώς και το Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας ²⁹.
2. **Τεκμηρίωση και λεπτομερής σχεδιασμός.** Υπεύθυνη είναι είτε η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της περιφέρειας είτε η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης (ΕΥΔ). Παράλληλα μπορούν να συγκροτούνται ομάδες εργασίας του ΠΣΕΚ30. Το συντονιστικό όργανο και οι Ομάδες Εργασίας θα παρακολουθούν την υλοποίηση της περιφερειακής RIS3.
3. **Υλοποίηση της πολιτικής-διαχείριση δράσεων.** Υπεύθυνη είναι η ΕΥΔ της ΠΝΑ για τις δράσεις που χρηματοδοτούνται από το ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου, οι Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης (ή/και Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης) για τις δράσεις της Περιφερειακής RIS3 και οι Φορείς Διαχείρισης λοιπών προγραμμάτων (Horizon 2020, COSME κ.α.).

Σε κάθε επίπεδο δημιουργούνται μηχανισμοί συντονισμού με τα αντίστοιχα εθνικά επίπεδα διακυβέρνησης.

Το επίπεδο σχεδιασμού της στρατηγικής ως προς το κριτήριο των δομών διακυβέρνησης είναι πολύ καλό καθώς έχουν καθοριστεί ποιοι θα είναι οι φορείς διακυβέρνησης, ποιος ο ρόλος και ποιες οι ευθύνες τους. Ωστόσο από τις δομές διακυβέρνησης της στρατηγικής απουσιάζει η Κοινωνία Πολιτών (χρήστες καινοτομιών, ΜΚΟ κ.α.). Ως εκ τούτου, η στρατηγική στο κριτήριο αυτό λαμβάνει τέσσερις (4) βαθμούς.

Το 2ο κριτήριο αξιολόγησης του σχεδιασμού της στρατηγικής, αφορά την ευρεία συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών στην χάραξη της RIS3 και την λήψη αποφάσεων

²⁹ Το ΠΣΕΚ είναι ένα συμβουλευτικό όργανο, το οποίο προτείνει και γνωμοδοτεί για τον σχεδιασμό δράσεων καινοτομίας, παρακολουθεί την υλοποίηση της στρατηγικής και προτείνει αναθεωρήσεις στην περίπτωση αναποτελεσματικών δράσεων.

³⁰ Στις Ομάδες Εργασίας του ΠΣΕΚ θα συμμετέχουν μέλη του ΠΣΕΚ και φορείς της ερευνητικής, παραγωγικής και επιχειρηματικής κοινότητας καθώς και εμπειρογνώμονες και στελέχη δημοσίων υπηρεσιών.

με την μέθοδο της συναίνεσης. Η διαβούλευση στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου ξεκίνησε με την αποστολή ερωτηματολογίου στους φορείς για να παραχθεί η βασική πληροφορία της RIS3 και στην συνέχεια ακολούθησε η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης³¹ (Δ.Ε.Α.), μέσω θεματικών εργαστηρίων που διοργανώθηκαν σε διαφορετικά νησιά, ώστε να εξειδικευτούν οι δράσεις της στρατηγικής. Ωστόσο, δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το εύρος της συμμετοχής, για τον τρόπο λήψης αποφάσεων, για την προώθηση της «Συλλογικής Ηγεσίας» που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κ.α. Ως εκ τούτου, το κριτήριο αυτό λαμβάνει τέσσερις (4) βαθμούς.

Ο σχεδιασμός της RIS3 αναφορικά με το τρίτο κριτήριο για ένα σύστημα διαχείρισης και επικοινωνίας με ανοικτές συζητήσεις, διάλογο με τους πολίτες και προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (e-governance), χρειάζεται βελτίωση και λαμβάνει τον βαθμό δύο (2). Όπως αναδείχθηκε στην ανάλυση των χαρακτηριστικών της ΠΙΝΑ, η περιφέρεια καταλαμβάνει την 11^η θέση στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση και δεν έχουν ενταχθεί οι πολίτες και η Κοινωνία Πολιτών στην διαδικασία διαμόρφωσης της στρατηγικής.

Αξιολόγηση 3^{ου} βήματος: Επεξεργασία ενός κοινού οράματος για το μέλλον της χώρας/περιφέρειας.

Το όραμα της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου έγκειται στο να αποτελέσει «έναν από τους κορυφαίους προορισμούς του τουρισμού εμπειρίας παγκοσμίως, μέσω της υιοθέτησης μιας στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης, διαφοροποίησης του προϊόντος και δημιουργίας ταυτότητας προορισμού».

Αναφορικά με το πρώτο κριτήριο, το όραμα να περιλαμβάνει όλους τους τύπους της καινοτομίας, το έχει επιτύχει σε καλό βαθμό με εξαίρεση την κοινωνική καινοτομία και λαμβάνει τον βαθμό τέσσερα (4). Το δεύτερο κριτήριο ορίζει ότι το όραμα θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τις μεγάλες προκλήσεις του μέλλοντος και το έχει επιτύχει σε καλό βαθμό λαμβάνοντας τον βαθμό τρία (3). Τέλος αναφορικά με το τρίτο κριτήριο, την Ανάλυση Σεναρίων, η στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΙΝΑ δεν παρέχει κανένα στοιχείο και ως εκ τούτου λαμβάνει τον βαθμό μηδέν (0).

Αξιολόγηση 4^{ου} βήματος: Επιλογή ενός περιορισμένου αριθμού προτεραιοτήτων για την ανάπτυξη της περιφέρειας.

³¹ Η Δ.Ε.Α. συνοδεύτηκε από δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τα οφέλη της καινοτομίας, από δράσεις συμβουλευτικής και εκπαίδευσης και από δράσεις χρηματοδότησης των επιχειρήσεων.

Οι τομείς προτεραιότητας³² της στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου είναι:

1. Ο Τουρισμός Εμπειρίας.
2. Η αγροδιατροφή.
3. Η Αλιεία-Υδατοκαλλιέργειες.
4. Οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.).

Οι οριζόντιες παρεμβάσεις της στρατηγικής είναι: 1. Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) και 2. Οι «πράσινες» τεχνολογίες. Καθοριστική κρίνεται η ανάπτυξη του ανθρωπίνου δυναμικού σε όλα τα επίπεδα. Η Στρατηγική Ανάπτυξης κάθε τομέα και οι προτεραιότητες που έχουν τεθεί αποτελούν αποτέλεσμα μακράς διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Αναφορικά με το πρώτο κριτήριο αξιολόγησης, δηλαδή την αναθεώρηση παλαιότερων προτεραιοτήτων (πχ RTP, RIS, RIS+) δεν παρέχεται κανένα στοιχείο από την στρατηγική. Συνεπώς η στρατηγική στο κριτήριο αυτό λαμβάνει τον βαθμό μηδέν (0). Το δεύτερο κριτήριο αξιολόγησης, της συνοχής, δηλαδή ευθυγράμμιση των προτεραιοτήτων με τα συμπεράσματα της ανάλυσης του περιφερειακού πλαισίου και την Δ.Ε.Α. λαμβάνει τον βαθμό πέντε (5). Τέλος το τρίτο κριτήριο αξιολόγησης, η κρίσιμη μάζα, ικανοποιείται πλήρως λαμβάνοντας τον βαθμό πέντε (5).

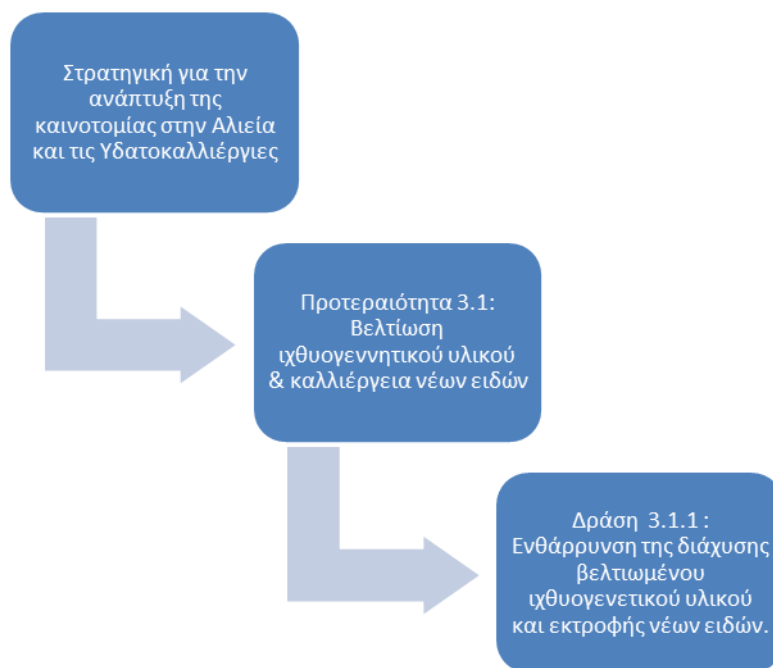
Αξιολόγηση 5^{ου} βήματος: Δημιουργία του κατάλληλου συνδυασμού πολιτικών, έργων και δράσεων.

Το πρώτο κριτήριο, ο Οδικός Χάρτης, θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα Σχέδιο Δράσης, με συγκεκριμένο προϋπολογισμό και χρονοδιάγραμμα και Πιλοτικά Έργα.

Κάθε Τομέας Προτεραιότητας (Αξονας) της Περιφερειακής RIS3 αναλύεται περαιτέρω ως προς την στρατηγική ανάπτυξης της καινοτομίας κάθε τομέα, τις προτεραιότητες και ένα σύνολο δράσεων. Παρατίθεται ένα παράδειγμα για πληρέστερη κατανόηση της ανάλυσης των Τομέων Προτεραιότητας (Αξόνων).

Σχήμα 7 : Αξονας 3 Αλιεία και Υδατοκαλλιέργειες στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.

³² Οι Τομείς Προτεραιότητας της RIS3 της ΠΝΑ αναδείχθηκαν μέσα από την ανάλυση των χαρακτηριστικών της περιφέρειας, την ανάλυση swot και την Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης.

Τρόπος Υλοποίησης της δράσης: Υποβολή προτάσεων, κρατικές ενισχύσεις.

Πηγή Χρηματοδότησης της δράσης: ΠΕΠ ΠΝΑ

Ταμείο Χρηματοδότησης: ΕΤΠΑ

Τελικοί Αποδέκτες: Υδατοκαλλιεργητικές επιχειρήσεις, Πανεπιστήμιο Αιγαίου και άλλα ΑΕΙ, ΕΛΚΕΘΕ.

Δικαιούχοι: Σύνδεσμοι και συνεταιρισμοί υδατοκαλλιεργητών, Υδατοκαλλιεργητικές επιχειρήσεις.

(Πηγή: ΕΥΔ Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, *Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου*)

Η Στρατηγική στο πρώτο κριτήριο λαμβάνει πέντε (5) βαθμούς, ως αποτέλεσμα μιας εμπειριστατωμένης ανάλυσης του Σχεδίου δράσης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, με βάση την λογική της παρέμβασης, με καθορισμένο προϋπολογισμό και χρονοδιάγραμμα.

Το δεύτερο κριτήριο το οποίο αφορά την ισορροπία ανάμεσα στους κάθετους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής και τα οριζόντια μέτρα ικανοποιείται πλήρως και λαμβάνει ομοίως πέντε (5) βαθμούς.

Τέλος το τρίτο κριτήριο της ανάλυσης των γενικών συνθηκών υλοποίησης του Μείγματος Πολιτικής (πχ δυνατότητα για πειραματισμό) στην Περιφέρεια Νοτίου

[Πληκτρολογήστε εδώ]

Αιγαίου λαμβάνει δύο (2) βαθμούς διότι οι καινοτομικές δυνατότητες της Περιφέρειας υπολείπονται των άλλων περιφερειών και χρήζουν ενδυνάμωσης και υποστήριξης.

Αξιολόγηση 6^{ου} Βήματος: Δημιουργία μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης

Το σύστημα παρακολούθησης της υλοποίησης της Στρατηγικής ανήκει στην ευθύνη της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (ΕΥΔ), η οποία έχει και την ευθύνη υλοποίησης του ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου και των τομεακών χρηματοδοτήσεων.

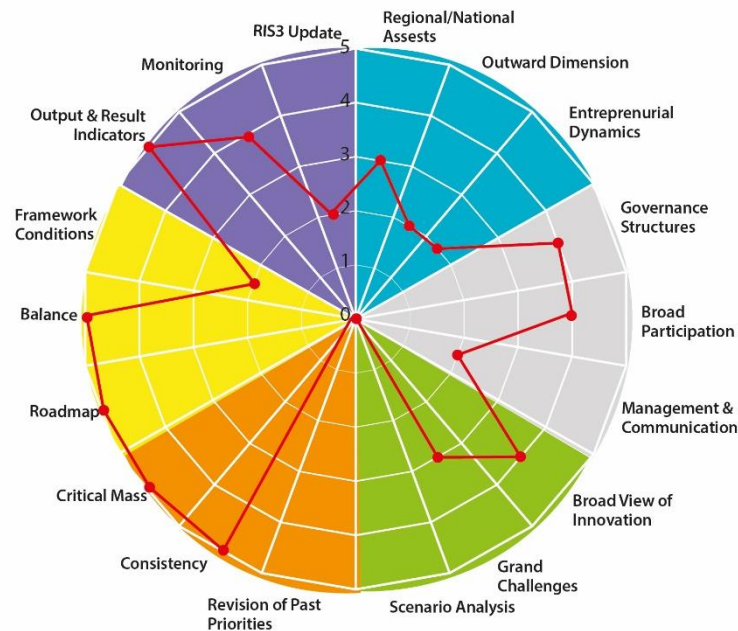
Το σύστημα παρακολούθησης της Στρατηγικής θα εναρμονιστεί πλήρως με το σύστημα παρακολούθησης του ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου. Βέβαια, υπάρχουν ενταγμένες δράσεις στην στρατηγική που θα χρηματοδοτηθούν εκτός ΠΕΠ πχ από το ΕΠΑΝΕΚ, το ΕΤΘΑ, το ΕΠΑΑ κ.α. Στις περιπτώσεις αυτές το σύστημα διαχείρισης στην Περιφέρεια έχει περιορισμένη δυνατότητα παρέμβασης και επηρεασμού της υλοποίησης. Συνεπώς η παρακολούθηση των εκροών και των αποτελεσμάτων έχει μόνο πληροφοριακό χαρακτήρα χωρίς να οδηγεί σε αναθεώρηση της RIS3.

Η παρακολούθηση βασίζεται σε ένα σύστημα δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων που έχουν αντιστοιχηθεί με τους δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων του ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου. Εργαλείο για την παρακολούθηση της στρατηγικής είναι το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) όπου καταχωρούνται τα δεδομένα που αφορούν στις παρεμβάσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο του ΠΕΠ για την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Αναφορικά με το πρώτο κριτήριο του σχεδιασμού, δηλαδή την χρήση ενός συστήματος δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, η στρατηγική λαμβάνει πέντε (5) βαθμούς. Το δεύτερο κριτήριο αφορά την εγκαθίδρυση ενός λειτουργικού συστήματος παρακολούθησης της πορείας της RIS3 και ως εκ τούτου λαμβάνει τέσσερις (4) βαθμούς. Τέλος το τρίτο κριτήριο, αναθεώρησης της RIS3, λαμβάνει τον βαθμό δύο (2). Ακολουθεί αποτύπωση της παραπάνω αξιολόγησης με τον «Τροχό Αξιολόγησης».

Σχήμα 8: Ο «Τροχός Αξιολόγησης» της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

3. Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου 3,2,2,4,4,2,4,3,0,0,5,5,5,5,2,5,4,2.

4.2.3. Συμπεράσματα από την αξιολόγηση του σχεδιασμού της Έξυπνης Εξειδίκευσης στην ΠΝΑ.

Με βάση το διάγραμμα του τροχού αξιολόγησης, η ποιότητα του σχεδιασμού της RIS3 στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου είναι εξαιρετική στην Συνοχή, στην Κρίσιμη Μάζα, στον Οδικό Χάρτη, στην Ισορροπία ανάμεσα στους κάθετους και οριζόντιους τομείς παρέμβασης και στο Σύστημα Δεικτών Έκροών και Αποτελεσμάτων. Ο σχεδιασμός χρειάζεται βελτίωση στην Εξωστρέφεια, στην Επιχειρηματική Δυναμική, στην Διαχείριση και Επικοινωνία, στις Γενικές Συνθήκες υλοποίησης του Μείγματος Πολιτικής και στην Αναθεώρηση της Στρατηγικής. Τέλος, ο σχεδιασμός δεν παρείχε κανένα στοιχείο για την Ανάλυση Σεναρίων και την Αναθεώρηση Προηγούμενων Προτεραιοτήτων.

4.3. Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Δ.Ε., 2015).

4.3.1. Παρουσίαση του κοινωνικοοικονομικού προφίλ και του συστήματος Καινοτομίας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος καταλαμβάνει το ΒΔ τμήμα της Πελοποννήσου και το Δυτικό άκρο της Στερεάς Ελλάδος. Ο πληθυσμός της Περιφέρειας³³ ανέρχεται σε 679.796 άτομα και αποτελεί περίπου το 6,3% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Κατά την περίοδο 2001-2011, υπήρξε σαφής συρρίκνωση του πληθυσμού της Περιφέρειας (-8,2%), με μεγαλύτερη ένταση σε σχέση με την χώρα (-1,36%).

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελεί τη δεύτερη φτωχότερη περιφέρεια της Ελλάδας, με κ.κ. ΑΕΠ (15.500 ΜΑΔ³⁴) που αντιστοιχεί στο 70% του μέσου κ.κ. ΑΕΠ της χώρας και στο 66% του μέσου ευρωπαϊκού κ.κ. ΑΕΠ των 27 (Eurostat 2009) και βαίνει συνεχώς μειούμενο λόγω της οικονομικής κρίσης.

Η συμμετοχή του πρωτογενή τομέα της οικονομίας στην συνολική ΑΠΑ³⁵ της περιφέρειας ανέρχεται στο 7,4% ενώ ο δευτερογενής και τριτογενής τομέας συμμετέχουν κατά 17,4% και 75,3% αντίστοιχα. Η ΠΔΕ ανήκει στις περιφέρειες της χώρας με θετικό ρυθμό μεταβολής των εξαγωγών (τρόφιμα), ενώ η συνεισφορά της στο σύνολο των εξαγωγών της χώρας ανέρχεται στο 2%.

Το μερίδιο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στο συνολικό πληθυσμό της Περιφέρειας ηλικίας 15-64 ετών ανήλθε στο 65,51% (Eurostat 2011), επίπεδο αρκετά χαμηλότερο σε σχέση με την Ελλάδα (67,66%) και την ΕΕ27 (71,18%)- 2η χειρότερη επίδοση μεταξύ των περιφερειών της χώρας.

Στην ΠΔΕ το ποσοστό απασχόλησης του πληθυσμού 20-64 ετών ανήλθε στο 58,2%, στην Ελλάδα στο 59,9%, ενώ στην ΕΕ27 στο 68,6% -10η θέση μεταξύ των περιφερειών της χώρας. Στον τριτογενή τομέα συγκεντρώνεται ο μεγαλύτερος αριθμός των απασχολουμένων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (60%), ενώ ακολουθεί ο πρωτογενής (26%) και ο δευτερογενής (14%). Στην ΠΔΕ το ποσοστό ανεργίας του πληθυσμού 20-64 ετών ανήλθε στο 17,1%, στην Ελλάδα στο 17,6%, ενώ στην ΕΕ27 στο 9,4% (Eurostat 2011). Το ποσοστό ανεργίας των νέων γυναικών της ΠΔΕ είναι το μεγαλύτερο μεταξύ των ελληνικών περιφερειών. Η Περιφέρεια εμφανίζει την μεγαλύτερη εξειδίκευση στον Κλάδο της Φυτικής και Ζωικής Παραγωγής.

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελεί μία από τις σημαντικότερες Περιφέρειες της χώρας στην παραγωγή ερευνητικής δραστηριότητας.

³³ Σύμφωνα με την τελευταία επίσημη απογραφή του πληθυσμού της ΕΛΣΤΑΤ το 2011.

³⁴ Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης.

³⁵ Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία.

Για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας οι δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ ανέρχονται σε 0,68% ή €66,23 εκ ενώ η Εγχώρια Δαπάνη για Έρευνα και Ανάπτυξη (ΑΕΔΕΤΑ) αναλογούσε σε περίπου €1,34 δις ή 0,6% του ΑΕΠ (Eurostat 2007), κατατάσσοντας την Ελλάδα στην τελευταία δεκάδα των χωρών της ΕΕ27.

Κατά τα 2/3 της η ερευνητική δραστηριότητα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας διεξάγεται στα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενδεικτικό της χαμηλής συμμετοχής των επιχειρήσεων στην έρευνα.

Το 2009 κατατέθηκαν 2,4 αιτήσεις για χορήγηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνιών ανά εκ. πληθυσμού της περιοχής ενώ σε επίπεδο χώρας καταγράφηκαν 6,2 αιτήσεις ανά εκ. πληθυσμού και σε επίπεδο ΕΕ27 109,2 (Eurostat 2009).

Οι εκπαιδευτικές επιδόσεις του πληθυσμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας κυμαίνονται στο μέσο όρο των επιδόσεων της χώρας καταδεικνύοντας την δυναμική του μορφωτικού επιπέδου του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας.

Η ΠΔΕ εμφανίζει ένα σχετικά χαμηλό ποσοστό νέων 18-24 ετών που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση (12,3%), Σε περιφερειακό επίπεδο η επίδοση αυτή αποτελεί την 4η καλύτερη.

Στην ΠΔΕ συγκεντρώνεται το 8,1% των φοιτητών ανώτατης εκπαίδευσης της Ελλάδας (ISCED5-6, Eurostat 2008). Η επίδοση αυτή είναι η τρίτη καλύτερη μεταξύ των περιφερειών της χώρας, αναδεικνύοντας την σημαντικότητα της Περιφέρειας ως πόλου παροχής εξειδικευμένης γνώσης μέσω των Πανεπιστημίων που δραστηριοποιούνται σε αυτή.

Παρά τον σημαντικό αριθμό δομών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Περιφέρειας, ο πληθυσμός με γνώσεις τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Δυτική Ελλάδα αντιστοιχεί στο 20,8% της ηλικιακής ομάδας 25-64 ετών, με το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο χώρας να ανέρχεται σε 26,1% και στην ΕΕ27 σε 27,7% (Eurostat, 2012).

Υπάρχει σημαντική «διαρροή» (brain drain) των νέων επιστημόνων, που σπουδάζουν στα Πανεπιστήμια της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας προς άλλες Περιφέρειες της χώρας ή ακόμα και προς άλλες χώρες.

Καταγράφεται χαμηλή συμμετοχή στη δια βίου μάθησης με μόλις το 1,8% των ενηλίκων (25-64 ετών) της ΠΔΕ να συμμετέχουν στη δια βίου μάθηση, όταν το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο χώρας ανέρχεται σε 2,9% και σε επίπεδο ΕΕ27 σε 9%.

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας καταγράφει ικανοποιητικές επιδόσεις αναφορικά με τους Ανθρώπινους Πόρους για την Επιστήμη και Τεχνολογία (HRST³⁶) σε ποσοστό 27,9% το 2011, καταλαμβάνοντας την 3^η θέση μεταξύ των Περιφερειών της Ελλάδας. Στην ΠΔΕ δραστηριοποιούνται περίπου 3,5 χιλ. απασχολούμενοι σε τομείς έρευνας και ενώ το 75,8% του προσωπικού της ΠΔΕ στην Ε&Α αφορά τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας υπάρχουν δύο Πανεπιστήμια (Πανεπιστήμιο Πατρών, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο) και ένα Α.Τ.Ε.Ι. (Δυτικής Ελλάδας). Επίσης υπάρχουν τρία Ερευνητικά Ινστιτούτα τα οποία δραστηριοποιούνται στις νέες τεχνολογίες³⁷.

Το σύστημα παραγωγής γνώσης συμπληρώνεται από τη λειτουργία πανεπιστημιακών ερευνητικών εργαστηρίων του Πανεπιστημίου Πατρών³⁸. Επίσης λειτουργούν οι κάτωθι Οργανωμένες Βιομηχανικές Υποδομές: ΒΠΠΕ Πάτρας, ΒΙΟΠΑ Πάτρας, ΝΑΒΠΠΕ Αστακού Αιτωλοακαρνανίας.

Αναφορικά με τη στήριξη Νέων Επιχειρήσεων, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας εδράζουν το Επιστημονικό Πάρκο Πατρών και το Patras InnoHub. Τέλος, σημειώνεται ότι στην ΠΔΕ έχει ενεργοποιηθεί η ανάπτυξη συνεργατικών σχηματισμών (clusters³⁹). Το καινοτομικό όραμα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι «να αποτελέσει περιφερειακό πόλο έρευνας και καινοτομίας για νέους επιστήμονες, ερευνητές και επιχειρήσεις, αξιοποιώντας την γεωγραφική της θέση αλλά και το πλήθος των καινοτομικών περιουσιακών της στοιχείων που την χαρακτηρίζουν, με κυριότερο τις σημαντικές εκπαιδευτικές και ερευνητικές υποδομές που έχουν ως αποτέλεσμα την διαρκή παραγωγή νέων επιστημόνων και ερευνητών».

Οι Τομείς Προτεραιότητας όπως αναδείχθηκαν μέσω της διαβούλευσης με τους φορείς του μοντέλου της Τετραπλής Έλικας είναι: 1. Η Αγροτική Παραγωγή:

³⁶ Ως Ανθρώπινοι Πόροι της Περιφέρειας για την Επιστήμη και την Τεχνολογία (HRST), νοούνται τα άτομα που είτε έχουν επιτυχώς ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση είτε απασχολούνται σε τομέα όπου συνήθως απαιτείται εκπαίδευση τέτοιου επιπέδου.

³⁷ Πρόκειται για το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων (Ι.Τ.Υ.Ε.), το Ινστιτούτο Βιομηχανικών Συστημάτων (ΕΚ ΑΘΗΝΑ/ΙΝ.ΒΙ.Σ) και το Ινστιτούτο Επιστημών Χημικής Μηχανικής (ΙΤΕ/ΙΕΧΜΗ).

³⁸ Τα ερευνητικά εργαστήρια του Πανεπιστημίου Πατρών δραστηριοποιούνται στους τομείς των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Τεχνολογικών Συστημάτων (ΤΠΕ), της βιοϊατρικής και των μεταφορών (logistics).

³⁹ Ξεχωρίζει όπως ο Συνεργατικός Σχηματισμός Συστημάτων και Εφαρμογών Νάνο/Μικροηλεκτρονικής mi-cluster, ο οποίος αριθμεί περίπου 130 μέλη σε όλη την Ελλάδα.

Ιχθυοκαλλιέργειες & Τρόφιμα. 2. Ο Τουρισμός-Πολιτισμός, 3. Τα Υλικά-Μικροηλεκτρονική.

Οι δε Οριζόντιες Υποστηρικτικές Προτεραιότητες είναι: 1. Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) και 2. Οι Ενεργειακές Εφαρμογές.

4.3.1. Αξιολόγηση του σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.

Αξιολόγηση 1^{ου} βήματος: Ανάλυση των χαρακτηριστικών της περιφέρειας και των δυνατοτήτων που έχει για την ανάπτυξη και αξιοποίηση της καινοτομίας.

Στην Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (ΠΔΕ), στο Πρώτο Κεφάλαιο (σελ.4-34), παρουσιάζονται τα βασικά κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά της περιφέρειας, οι καινοτομικές της επιδόσεις, οι υποδομές Έρευνας και Καινοτομίας (επι τη βάση στατιστικών στοιχείων και δεικτών) και ακολουθεί η SWOTΑνάλυση. Ωστόσο από την ανάλυση απουσιάζουν τυχόν έρευνες και μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί για το προφίλ της περιφέρειας και η γνώση της Επιστημικής Κοινότητας. Ως εκ τούτου, η Στρατηγική, με βάση το πρώτο κριτήριο, αξιολογείται με τον βαθμό τρία (3).

Το δεύτερο κριτήριο αξιολόγησης, η εξωστρέφεια της ΠΔΕ, βασίστηκε στην σύγκριση της περιφέρειας με τον μέσο όρο της ΕΕ27, κάνοντας χρήση στατιστικών στοιχείων και δεικτών. Επίσης παρουσιάζεται η εξέλιξη των εισαγωγών και των εξαγωγών της τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο η ανάλυση αυτή έχει παραλείψει να τοποθετήσει την περιφέρεια στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία και δεν έχει μελετηθεί η θέση των περιφερειακών επιχειρήσεων στις Διεθνείς Αλυσίδες Αξίας. Συνεπώς, η στρατηγική στο κριτήριο αυτό λαμβάνει δύο (2) βαθμούς.

Τέλος, η μελέτη της δυναμικής του επιχειρηματικού περιβάλλοντος της ΠΔΕ που αποτελεί το τρίτο κριτήριο, εστιάζει στο συνολικό αριθμό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην ΠΔΕ (50.821 επιχειρήσεις), στον τζίρο αυτών (8.578 εκ .€) και στην κλαδική συγκέντρωση των επιχειρήσεων. Πολύ σημαντική κρίνεται η ανάλυση που πραγματοποιήθηκε ως προς την κλαδική εξειδίκευση⁴⁰ της περιφερειακής

⁴⁰ Η Περιφέρεια εμφανίζει την μεγαλύτερη εξειδίκευση στον Κλάδο της Φυτικής και Ζωικής Παραγωγής. Οι κατασκευές και ο τουρισμός αποτελούν μεγάλο σε μέγεθος κλάδο τόσο για την ΠΔΕ όσο και για την Ευρώπη, αν και το μερίδιο απασχόλησης στην ΠΔΕ δεν είναι μεγαλύτερο από της Ευρώπης. Στις «υδατοκαλλιέργειες» και στην «ποτοποιία» η ΠΔΕ παρουσιάζει εξειδίκευση χωρίς όμως οι κλάδοι να έχουν σημαντικό μέγεθος τόσο στην Ευρώπη όσο και στην ΠΔΕ. Σε τοπικό όμως επίπεδο οι

οικονομίας (δυναμική για spill-over effects) ή προσέλκυση επιχειρήσεων από άλλες περιφέρειες της χώρας ή από το διεθνές επιχειρηματικό περιβάλλον (Ξένες Άμεσες Επενδύσεις). Επιπρόσθετα, περιγράφονται οι υποδομές «συστέγασης» καινοτόμων επιχειρήσεων της περιφέρειας, όπως το Επιστημονικό Πάρκο Πατρών, το Patras InnoHub, και τα Clusters. Ωστόσο, η στρατηγική δεν αναφέρεται στις ανάγκες των Μ.Μ.Ε. και στα εμπόδια που συναντούν στον δρόμο για την καινοτομία και δεν γίνεται ανάλυση των clusters, σύμφωνα με τις επιταγές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Συνεπώς, η στρατηγική στο τρίτο αυτό κριτήριο λαμβάνει τρεις (3) βαθμούς.

Αξιολόγηση 2^{ου} βήματος: Δημιουργία υγιούς δομής διακυβέρνησης και λήψης αποφάσεων «εκ των κάτω», χωρίς αποκλεισμούς.

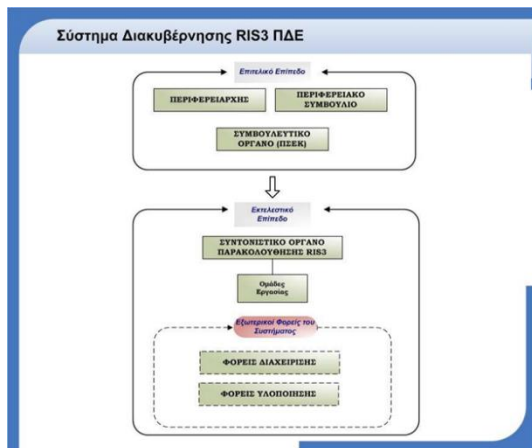
Για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της RIS3, υιοθετείται το μοντέλο Plan- Do-Check-Act του Κύκλου Deming⁴¹. Για την εφαρμογή της έξυπνης εξειδίκευσης στην ΠΔΕ την προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο κύκλος αυτός θα επαναληφθεί τουλάχιστον 2 φορές.

Η δομή διακυβέρνησης της RIS3 στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας παρουσιάζεται στο σχήμα (9).

«υδατοκαλλιέργειες» αποτελούν πολύ σημαντική δραστηριότητα για τον Νομό Αιτωλοακαρνανίας και η μεγάλη συγκέντρωση δημιουργεί εξειδίκευση και σημαντικές ευκαιρίες για το σύνολο της ΠΔΕ.

⁴¹ Ο Κύκλος Deming αποτελεί κοινά παραδεκτή μεθοδολογική προσέγγιση για τον έλεγχο, την εφαρμογή αλλαγών και την συνεχή βελτίωση διαδικασιών σε οποιαδήποτε κλίμακα διοίκησης.

Σχήμα 9: Η δομή διακυβέρνησης της RIS3 στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

(Πηγή: ΕΥΔ Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, *Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας*).

Η δομή διακυβέρνησης της Περιφερειακής RIS, περιλαμβάνει δύο επίπεδα:

α) **Το Επιτελικό Επίπεδο**, το οποίο αφορά τη χάραξη πολιτικής και τη λήψη αποφάσεων. Υπεύθυνοι φορείς είναι ο Περιφερειάρχης, το Περιφερειακό Συμβούλιο και το Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (Π.Σ.Ε.Κ.)⁴² Δυτικής Ελλάδας και
 β) **Το Εκτελεστικό Επίπεδο**, το οποίο αφορά την τεκμηρίωση, το συντονισμό και την εφαρμογή της διαμορφωθείσας πολιτικής. Το Εκτελεστικό Επίπεδο περιλαμβάνει τους φορείς που έχουν την ευθύνη της παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης της περιφερειακής RIS3, τους φορείς διαχείρισης και φορείς υλοποίησης των σχετικών δράσεων. Η δομή διακυβέρνησης της RIS3 στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έχει διαμορφωθεί σύμφωνα με το πρότυπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ως εκ τούτου η στρατηγική στο κριτήριο αυτό λαμβάνει πέντε (5) βαθμούς.

Το δεύτερο κριτήριο της ευρείας συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών στην διαμόρφωση της στρατηγικής, λαμβάνει τον βαθμό τέσσερα (4) καθώς η διαδικασία εκπόνησης της στρατηγικής RIS βασίστηκε σε μια εκτεταμένη διαδικασία διαβούλευσης

⁴² Σύμφωνα με τον ν.4310/2014 με απόφαση κάθε Περιφερειάρχη συγκροτείται Περιφερειακό Επιστημονικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ), ως συμβουλευτικό όργανο για την υποστήριξη της Περιφέρειας και της ΓΓΕΤ και για την υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΣΕΤΑΚ) και του Σχεδίου Δράσης σε περιφερειακό επίπεδο. Το (ΠΣΕΚ) αποτελείται από επτά (7) μέλη, από τα οποία τρεις είναι καθηγητές ή ερευνητές, εκπρόσωποι δημόσιων ερευνητικών οργανισμών της οικείας Περιφέρειας και τα υπόλοιπα μέλη προέρχονται από την τοπική αυτοδιοίκηση, τους παραγωγικούς φορείς και τον επιχειρηματικό χώρο.

με το σύνολο των ενδιαφερόμενων μερών. Η διαβούλευση⁴³ βασίστηκε στη μεθοδολογία της «από τα κάτω» προσέγγισης (bottom up) και μάλιστα κλήθηκαν να συμμετάσχουν και εκπρόσωποι της Κοινωνίας Πολιτών. Τέλος το τρίτο κριτήριο για ανοικτή επικοινωνία μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών και προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ικανοποιείται σε πολύ μεγάλο βαθμό μέσω της Δ.Ε.Α. και λαμβάνει τον βαθμό τέσσερα (4). Η ανάπτυξη μάλιστα «Εξυπνων Πόλεων» και μιας «Εξυπνης και Ψηφιακής Περιφέρειας», αν και δεν αποτελεί τομέα προτεραιότητας, αποτελεί ωστόσο πρόκληση για την περιφέρεια, η οποία αναμένεται να τελεσφορήσει μέσα από την υλοποίηση της RIS3.

Αξιολόγηση 3^{ου} βήματος: Επεξεργασία ενός κοινού οράματος για το μέλλον της χώρας/περιφέρειας.

Το «καινοτομικό» όραμα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι «να αποτελέσει περιφερειακό πόλο έρευνας και καινοτομίας για νέους επιστήμονες, ερευνητές και επιχειρήσεις αξιοποιώντας την γεωγραφική της θέση αλλά και το πλήθος των καινοτομικών περιουσιακών της στοιχείων που την χαρακτηρίζουν με κυριότερο τις σημαντικές εκπαιδευτικές και ερευνητικές υποδομές που έχουν ως αποτέλεσμα την διαρκή παραγωγή νέων επιστημόνων και ερευνητών». Αναφορικά με το πρώτο κριτήριο, το όραμα να περιλαμβάνει όλους τους τύπους της καινοτομίας, δεν γίνεται διάκριση μεταξύ των ειδών της καινοτομίας και ως εκ τούτου λαμβάνει τον βαθμό μηδέν (0). Το δεύτερο κριτήριο ορίζει ότι το όραμα θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τις μεγάλες προκλήσεις του μέλλοντος και λαμβάνει τον βαθμό πέντε (5). Τέλος το τρίτο κριτήριο (Scenario Analysis) επισημαίνει την ανάγκη το όραμα να βασίζεται σε ανάλυση κινδύνου και η στρατηγική να έχει προβλέψει ένα σχέδιο αντιμετώπισης. Το εν λόγω κριτήριο λαμβάνει τον βαθμό τρία (3).

Αξιολόγηση 4^{ου} βήματος: Επιλογή ενός περιορισμένου αριθμού προτεραιοτήτων για την ανάπτυξη της περιφέρειας.

⁴³ Η διαδικασία της διαβούλευσης περιλαμβάνει: 1. Ημερίδες ενημέρωσης, 2. Θεματικές Εστιασμένες Συναντήσεις, 3. Ερωτηματολόγια αποτύπωσης της δραστηριότητας σε E&T και της εξειδίκευσης των προτεραιοτήτων και των αναγκών των φορέων για καινοτομία, 4. Ερωτηματολόγια Επιχειρηματικής Ανακάλυψης.

Οι Τομείς Προτεραιότητας όπως αναδείχθηκαν από την ανάλυση του περιφερειακού πλαισίου και την Δ.Ε.Α. είναι: 1. Η Αγροτική Παραγωγή: Ιχθυοκαλλιέργειες & Τρόφιμα. 2. Ο Τουρισμός-Πολιτισμός, 3. Τα Υλικά-Μικροηλεκτρονική.

Οι δε Οριζόντιες Υποστηρικτικές Προτεραιότητες είναι: 1. Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) και 2. Οι Ενεργειακές Εφαρμογές.

Στην στρατηγική ακολουθεί ανάλυση για καθέναν από τους Τομείς Προτεραιότητας. Αναφορικά με το πρώτο κριτήριο αξιολόγησης, δηλαδή την αναθεώρηση παλαιότερων προτεραιοτήτων, δεν παρέχεται κανένα στοιχείο και η στρατηγική λαμβάνει τον βαθμό μηδέν (0).

Το δεύτερο κριτήριο αξιολόγησης, η Συνοχή, υπογραμμίζει την ανάγκη ευθυγράμμισης των προτεραιοτήτων με τα συμπεράσματα της ανάλυσης του περιφερειακού πλαισίου και της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης και λαμβάνει τον βαθμό πέντε (5).

Τέλος το τρίτο κριτήριο αξιολόγησης, η κρίσιμη μάζα, αναφέρεται στην ανάγκη συγκέντρωσης των διαθέσιμων πόρων σε ένα περιορισμένο αριθμό προτεραιοτήτων και λαμβάνει τον βαθμό πέντε (5).

Αξιολόγηση 5^{ου} βήματος: Δημιουργία του κατάλληλου συνδυασμού πολιτικών, έργων και δράσεων.

Στο πλαίσιο εξειδίκευσης του Επιχειρησιακού σκέλους της RIS3 της ΠΔΕ για κάθε Στρατηγική Προτεραιότητα αναλύονται:

- ✓ η λογική της παρέμβασης.
- ✓ η γενική στοχοθεσία η οποία εξειδικεύεται σε ειδικούς στόχους.
- ✓ τα αναμενόμενα αποτελέσματα.
- ✓ οι Τύποι Δράσεων που αναμένονται να υλοποιηθούν.

Κάθε Τύπος Δράσης αναλύεται ως προς τα ακόλουθα:

- ✓ Συνοπτική περιγραφή φυσικού αντικειμένου.
- ✓ Παρεμβάσεις που αναμένεται να υλοποιηθούν για κάθε περιοχή προτεραιότητας της RIS3.
- ✓ Ενδεικτικές ομάδες ωφελούμενων και δικαιούχων.
- ✓ Δυνητικές πηγές χρηματοδότησης.
- ✓ Κριτήρια επιλογής.

Τέλος, παρουσιάζεται ο χρονικός και οικονομικός προγραμματισμός του Προγράμματος Δράσης της Περιφερειακής RIS3.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

Ως εκ τούτου το πρώτο κριτήριο, της δημιουργίας ενός Οδικού Χάρτη για την RIS3, βαθμολογείται με πέντε (5) βαθμούς. Το δεύτερο κριτήριο που αφορά την ισορροπία ανάμεσα στους κάθετους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής και τις οριζόντιες παρεμβάσεις, ικανοποιείται πλήρως και λαμβάνει ομοίως πέντε (5) βαθμούς.

Τέλος το τρίτο κριτήριο της ανάλυσης των Γενικών Συνθηκών Υλοποίησης του Μείγματος Πολιτικής (πχ δυνατότητα για πειραματισμό) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λαμβάνει τέσσερις (4) βαθμούς.

Αξιολόγηση 6^{ου} Βήματος: Δημιουργία μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης της RIS3.

Οι διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης της RIS3 της ΠΔΕ περιλαμβάνουν:

1. Διαδικασία παρακολούθησης φυσικής, οικονομικής και χρονικής προόδου.
2. Διαδικασία διαχείρισης κινδύνων.
3. Διαδικασία αναθεώρησης προγραμματισμού.
4. Διαδικασία αξιολόγησης.
5. Διαδικασία αναφορών.
6. Διαδικασία διαχείρισης ποιότητας.

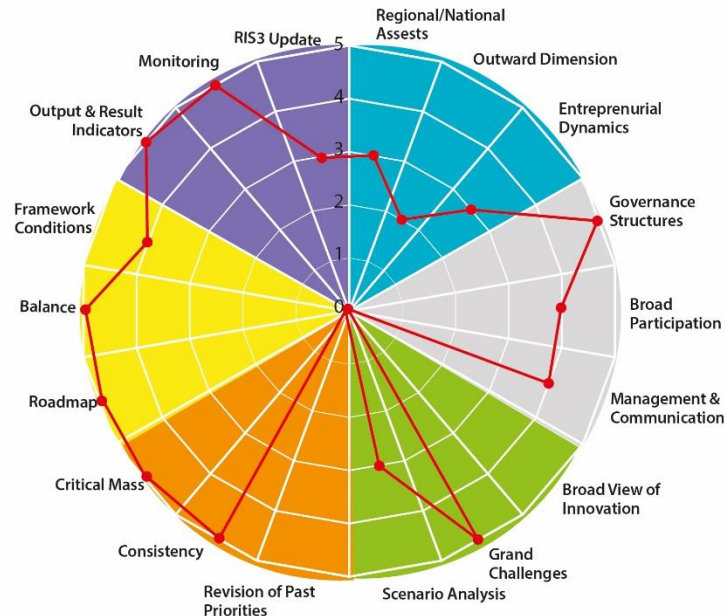
Αναφορικά με το πρώτο κριτήριο του σχεδιασμού, δηλαδή την χρήση ενός συστήματος δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων, η στρατηγική λαμβάνει πέντε (5) βαθμούς. Το δεύτερο κριτήριο αφορά την εγκαθίδρυση ενός λειτουργικού συστήματος παρακολούθησης της πορείας της RIS3 και λαμβάνει πέντε (5) βαθμούς. Τέλος το τρίτο κριτήριο αναθεώρησης της RIS3 μέσω του “Κύκλου του Deming”, λαμβάνει τρεις (3) βαθμούς.

Η αξιολόγηση που προηγήθηκε στον σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, μπορεί να αποτυπωθεί μέσω του διαγράμματος του «τροχού αξιολόγησης» που ακολουθεί.

Σχήμα 10: Ο «Τροχός Αξιολόγησης» του σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

1. Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

3,2,3,5,4,4,0,5,3,0,5,5,5,5,4,5,5,3

4.3.2. Συμπεράσματα από την αξιολόγηση του σχεδιασμού της Έξυπνης Εξειδίκευσης στην ΠΔΕ.

Η ποιότητα του σχεδιασμού ήταν εξαιρετική στις Δομές Διακυβέρνησης, στην Κρίσιμη Μάζα, στον Οδικό Χάρτη, στην Ισορροπία, στους Δείκτες Εκροών & Αποτελεσμάτων και στην Παρακολούθηση και Αξιολόγηση της στρατηγικής. Αντίθετα, η στρατηγική δεν παρείχε κανένα στοιχείο για την Ευρεία Αντίληψη της Καινοτομίας και την Αναθεώρηση Παλαιότερων Προτεραιοτήτων. Ο Σχεδιασμός χρειάζεται βελτίωση στην Εξωστρέφεια και στην Δυναμική του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος.

Κεφάλαιο 5: Συγκριτική θεώρηση του σχεδιασμού των τριών Περιφερειακών Στρατηγικών Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3) και εξαγωγή συμπερασμάτων.

5.1. Συγκριτική θεώρηση του σχεδιασμού των τριών RIS3.

Έχοντας ολοκληρώσει την αξιολόγηση του σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον η συγκριτική ανάλυση των τριών Περιφερειακών RIS3 ώστε να αναδειχθούν ομοιότητες και διαφορές αναφορικά με τις επιδόσεις τους στον σχεδιασμό και να εξαχθούν τα κατάλληλα συμπεράσματα.

Η καλύτερη επίδοση στον σχεδιασμό της στρατηγικής, μεταξύ των τριών περιφερειών, μπορεί να αποτυπωθεί με βάση το άθροισμά της βαθμολογίας των 18 κριτηρίων. Κατά αυτόν τον τρόπο, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας συγκεντρώνει για τον σχεδιασμό της τους περισσότερους βαθμούς, ήτοι 69/90. Ακολουθεί η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με 66/90 βαθμούς και η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου συγκεντρώνοντας 57/90 βαθμούς.

Την μέγιστη βαθμολογία (5 βαθμούς) ως αποτέλεσμα ενός εξαιρετικά ποιοτικού σχεδιασμού, έλαβε η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας οκτώ φορές, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας οκτώ φορές και η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου πέντε φορές. Την ελάχιστη βαθμολογία (0 βαθμούς) ως αποτέλεσμα ενός σχεδιασμού που δεν παρέχει κανένα στοιχείο ως προς την ανάλυση του συγκεκριμένου κριτηρίου, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας την έλαβε μια φορά ενώ η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου δυο φορές.

Ειδικότερα, ακολουθώντας τα βήματα αξιολόγησης του σχεδιασμού της RIS3, το πρώτο βήμα της ανάλυσης των χαρακτηριστικών της περιφερειακής οικονομίας και καινοτομίας σχεδιάστηκε καλύτερα από την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (9 βαθμούς). Το δεύτερο βήμα της Διακυβέρνησης της RIS3 σχεδιάστηκε καλύτερα από την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (13 βαθμούς). Το τρίτο βήμα, της δημιουργίας ενός κοινού οράματος για το μέλλον της περιφέρειας, σχεδιάστηκε καλύτερα από την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (10 βαθμούς). Το τέταρτο βήμα του εντοπισμού των Τομέων Προτεραιοτήτων της RIS3 σχεδιάστηκε εξίσου καλά και από τις τρεις περιφέρειες, οι οποίες μάλιστα ισοβαθμούν (10 βαθμοί). Το πέμπτο βήμα σχεδιασμού, του Μείγματος Πολιτικής της Στρατηγικής, είχε καλύτερη απόδοση στην Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (15 βαθμοί) και τέλος το έκτο [Πληκτρολογήστε εδώ]

βήμα, της δημιουργίας ενός μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης της πορείας υλοποίησης της στρατηγικής, σχεδιάστηκε καλύτερα από την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (15 βαθμούς).

Επιχειρώντας να εξαγάγουμε τα πρώτα συμπεράσματα από τον σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και μελετώντας την επίδοση των τριών Περιφερειακών RIS3, παρατηρούμε ότι:

α) Οι τρεις Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης (της ΠΚΜ, της ΠΝΑ και της ΠΔΕ) είχαν την μέγιστη επίδοση (5 βαθμοί) στα κριτήρια Συνοχή, Κρίσιμη Μάζα, Οδικός Χάρτης, Ισορροπία και Σύστημα Δεικτών Εκροών και Αποτελεσμάτων.

β) Οι τρεις στρατηγικές χρειάζονται βελτίωση στον σχεδιασμό της Εξωστρέφειας των Περιφερειών (βαθμός 2).

γ) Οι τρεις στρατηγικές δεν περιλάμβαναν κανένα στοιχείο για το κριτήριο της Αναθεώρησης Προηγούμενων Προτεραιοτήτων (βαθμός 0).

δ) Χαμηλές επιδόσεις σχεδιασμού κατέγραψαν οι περιφέρειες στο κριτήριο της Ανάλυσης του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος (η ΠΚΜ βαθμό 3, η ΠΝΑ βαθμό 2 και η ΠΔΕ βαθμό 3), της Ανάλυσης Σεναρίων (η ΠΚΜ βαθμό 3, η ΠΝΑ βαθμό 0, η ΠΔΕ βαθμό 3) και της Αναθεώρησης της Στρατηγικής (η ΠΝΑ βαθμό 2 και η ΠΔΕ βαθμό 3). Σύμφωνα με τις παραπάνω παρατηρήσεις, συνάγεται το συμπέρασμα ότι και οι τρεις Περιφερειακές RIS3 διαθέτουν υψηλής ποιότητας σχεδιασμό στην ανάλυση του Επιχειρησιακού Σκέλους της Στρατηγικής με βάση την Λογική της Παρέμβασης, η οποία έχει γίνει κατανοητή και αξιοποιείται με ευχέρεια από τους σχεδιαστές/διαμορφωτές της Στρατηγικής. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην εμπειρία που έχουν συσσωρεύσει οι Διαχειριστικές Αρχές τα τελευταία χρόνια από την συμμετοχή της χώρας στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ και σε άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδότησης.

Με άλλα λόγια, και οι τρεις περιφερειακές στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης κατάφεραν στο μέγιστο βαθμό να επιλέξουν τους Τομείς Προτεραιότητας της Στρατηγικής με βάση τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των χαρακτηριστικών της περιφερειακής οικονομίας και του συστήματος καινοτομίας καθώς και την Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (το κριτήριο της Συνοχής). Επίσης πέτυχαν να συγκεντρώσουν τους περιορισμένους χρηματοδοτικούς πόρους λόγω οικονομικής κρίσης σε έναν περιορισμένο αριθμό προτεραιοτήτων ώστε να προχωρήσουν σε στοχευμένες παρεμβάσεις στους τομείς/δραστηριότητες που έχουν δυναμική για καινοτομική αριστεία και επιχειρηματική ανάπτυξη (το κριτήριο της Κρίσιμης Μάζας).

[Πληκτρολογήστε εδώ]

Κατάφεραν να δημιουργήσουν ένα ολοκληρωμένο και στοχευμένο Σχέδιο Δράσης για την υλοποίηση της RIS3 με συγκεκριμένο προϋπολογισμό και χρονοδιάγραμμα (κριτήριο Οδικός Χάρτης). Κράτησαν ισορροπία ανάμεσα στους Κάθετους Τομείς Προτεραιότητας και στις Οριζόντιες Παρεμβάσεις σύμφωνα με τις Ευρωπαϊκές επιταγές (κριτήριο Ισορροπία).

Τέλος δημιούργησαν, σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα, ένα σύστημα δεικτών των εκροών και των αποτελεσμάτων με στόχο την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της υλοποίησης της στρατηγικής και την έγκαιρη αναθεώρηση αυτής πριν δημιουργηθούν μη αναστρέψιμες καταστάσεις (κριτήριο Σύστημα Δεικτών).

Αναφορικά με τις αδυναμίες του σχεδιασμού των Περιφερειακών RIS3, η Εξωστρέφεια των περιφερειών δεν αναλύθηκε όπως προτείνει ο Οδηγός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διότι δεν παρουσιάστηκαν οι σχέσεις των τριών περιφερειών με άλλες ελληνικές και ξένες περιφέρειες σε επίπεδο ερευνητικό και επιχειρηματικό, ούτε ροές γνώσης, αγαθών και υπηρεσιών σε διεθνές επίπεδο. Επιπρόσθετα, δεν αποτυπώθηκε η θέση των περιφερειακών επιχειρήσεων στις Παγκόσμιες Αλυσίδες Αξίας (Global Value Chains) και στην ευρωπαϊκή και διεθνή οικονομία. Επίσης δεν αναλύθηκαν όπως θα έπρεπε οι εξαγωγές των περιφερειών και οι μελλοντικές προοπτικές ανάπτυξης τους καθώς και η εξωστρέφεια του ερευνητικού έργου (κριτήριο Εξωστρέφεια).

Επιπρόσθετα, οι τρεις Στρατηγικές με δυσκολία αποτύπωσαν την Δυναμική του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος, δηλαδή την ικανότητα των επιχειρηματιών να παράγουν νέες καινοτόμες επιχειρηματικές ιδέες και πειράματα και να αναδείξουν τις περιοχές της οικονομίας με συγκριτικό πλεονέκτημα. (κριτήριο Δυναμική του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος). Αλλά και στην Ανάλυση Σεναρίων (ως προς το όραμα της περιφέρειας και στην ανάγκη ανάλυσης κινδύνων) και στην διαδικασία Αναθεώρησης της Στρατηγικής (μέσω της διαδικασίας «Αναθεώρηση από Ομότιμους», μέσω του «Κύκλου του Deming» κ.α.) παρουσιάστηκαν δυσκολίες στον σχεδιασμό των στρατηγικών (κριτήρια Ανάλυση Σεναρίων και Αναθεώρησης της Στρατηγικής).

Τέλος καμία από τις τρεις Στρατηγικές δεν αναφέρθηκε σε Προηγούμενες Προτεραιότητες που είχαν αναδειχθεί στο πλαίσιο άσκησης της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής (πχ RTP, RIS, RIS+) και δεν λήφθηκαν υπόψη για τον σχεδιασμό της RIS3 την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο (2014-2020). Συνεπώς η τεχνογνωσία και η πληροφορία που δημιουργήθηκε μέσα από την άσκηση της Πολιτικής Συνοχής και της Έρευνας και Καινοτομίας στις ελληνικές Περιφέρειες μέχρι σήμερα, παρέμεινε αναξιοποίητη, γεγονός που οφείλεται εν πολλοίς στην ασυνέχεια των

[Πληκτρολογήστε εδώ]

πολιτικών αυτών στην χώρα μας που καθορίζονται εν πολλοίς από τους κύκλους χρηματοδοτήσεων των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων.

5.2. Παρουσίαση του Ερωτηματολογίου προς τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Περιφερειών Κεντρικής Μακεδονίας, Νοτίου Αιγαίου και Δυτικής Ελλάδας.

Στο πλαίσιο εκπόνησης της παρούσας Τελικής Εργασίας, θεωρήθηκε εξαιρετικά σημαντική η διενέργεια έρευνας για την χάραξη της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης από τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης (ΕΥΔ) των τριών υπό εξέταση περιφερειών.

Την 1/11/18 στάλθηκε ένα σύντομο ερωτηματολόγιο επτά (7) ερωτήσεων ανοικτού τύπου προς συμπλήρωση στις υπηρεσίες αυτές, ώστε να υπάρχει μια ανατροφοδότηση (feedback) από την Δημόσια Διοίκηση στην ανάλυση που προηγήθηκε στην παρούσα εργασία και να εξαχθούν πληρέστερα συμπεράσματα.

Το πρώτο ερώτημα αφορούσε τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι ΕΥΔ στον Σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Οι σημαντικότερες δυσκολίες με τις οποίες ήρθαν αντιμέτωπες οι περιφερειακές υπηρεσίες ήταν η έλλειψη κουλτούρας συνεργασίας μεταξύ των φορέων της τριπλής έλικας και η αρχική απροθυμία ανταπόκρισης στο εύρος και την κλίμακα της συμμετοχής που απαιτούσε η επιχειρηματική ανακάλυψη. Επίσης οι περιφερειακές υπηρεσίες δεν ήταν έτοιμες να ανταποκριθούν σε έναν νέο καινοτόμο θεσμό (RIS3), η λειτουργία του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) ήταν πλημμελής, οι περιφέρειες σημειώνουν ελλείψεις σε ειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό, υπήρχαν δυσκολίες για την κοινή επιλογή και αποδοχή των περιοχών τεχνολογικής αριστείας, δυσκολία να πεισθούν τα Πανεπιστήμια και οι ερευνητικοί φορείς να προσαρμόσουν τα ερευνητικά τους αποτελέσματα στις ανάγκες των επιχειρήσεων και δυσκολία του πολιτικού συστήματος να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν μία bottom – up διαδικασία εξεύρεσης των περιοχών αριστείας.

Το δεύτερο ερώτημα αφορούσε τον βαθμό υποστήριξης που είχαν οι Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των περιφερειών στην φάση σχεδιασμού της RIS3 και από ποιους φορείς (ΥΠΙΑΝ, ΓΓΕΤ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή άλλο φορέα).

Για την ΕΥΔ της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, η (ΓΓΕΤ) ήταν ο φορέας που παρείχε την ουσιαστικότερη υποστήριξη προς τους φορείς σχεδιασμού. Η υποστήριξη

[Πληκτρολογήστε εδώ]

ήταν σημαντική από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με την ΕΥΔ της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, η οποία (μέσω Εγκυκλίων, Ημερίδων, Θεματικών Εργαστηρίων, πλατφόρμας της Seville), προσπάθησε να συνδράμει τις περιφέρειες στον σχεδιασμό της RIS3. Τέλος, σύμφωνα με την ΕΥΔ Δυτικής Ελλάδας, υποστήριξη είχαν και από το ΥΠΑΝ και από τη πλατφόρμα της Seville για την RIS3. Η δημιουργία του δικτύου RIS3 από το ΥΠΑΝ με συμμετέχοντες όλες τις Περιφέρειες και φορείς που σχεδίασαν και υλοποιούν RIS3 ήταν πολύ σημαντική για τη διάχυση εμπειριών και παροχή τεχνικής βοήθειας.

Το τρίτο ερώτημα αφορούσε τον βαθμό επίτευξης των Στρατηγικών Στόχων (results) και των Στόχων του Μείγματος Πολιτικής (outputs) της στρατηγικής μέχρι σήμερα.

Για την ΕΥΔ της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, ο βαθμός υλοποίησης της Στρατηγικής μέχρι σήμερα είναι χαμηλός αλλά αναμένεται να επιταχυνθεί στο προσεχές μέλλον. Υπήρξαν καθυστερήσεις στον σχεδιασμό της στρατηγικής έξω από τον έλεγχο της Διαχειριστικής Αρχής. Στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, σημειώθηκαν και εκεί καθυστερήσεις στην έναρξη της Στρατηγικής και είναι πολύ νωρίς για αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της στρατηγικής. Για την ΕΥΔ Δυτικής Ελλάδας από τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα της ενεργοποίησης και υλοποίησης της στρατηγικής, προκύπτει το γενικό συμπέρασμα ότι έχει αναπτυχθεί σημαντικός αριθμός συνεργατικών έργων μεταξύ επιχειρήσεων και φορέων έρευνας και τεχνολογίας που αποσκοπούν στην τεχνολογική ανάπτυξη των τοπικών επιχειρήσεων.

Το τέταρτο ερώτημα αφορά την συμβολή της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (Δ.Ε.Α) στην εκπόνηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Σύμφωνα με την ΕΥΔ της ΠΚΜ, η Δ.Ε.Α. ήταν σημαντική ώστε να γίνει καλύτερα κατανοητή η λογική της RIS3, να συγκλίνουν οι μέτοχοι της τριπλής έλικας προς ένα κοινό στόχο και να αναγνωριστεί το κενό μεταξύ της παραγόμενης έρευνας και των πραγματικών αναγκών των ΜΜΕ. Για την ΕΥΔ της ΠΝΑ, η Δ.Ε.Α. ήταν μια ωφέλιμη διαδικασία γιατί οδήγησε στον εντοπισμό των Τομέων Προτεραιότητας της περιφερειακής οικονομίας, χωρίς ωστόσο να ήταν μια εύκολη διαδικασία καθώς ο επιχειρηματικός κόσμος είναι επιφυλακτικός ως προς την στρατηγική. Σύμφωνα με την ΕΥΔ Δυτικής Ελλάδας, τα συμπεράσματα των διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης οδήγησαν στο σχεδιασμό συγκεκριμένων δράσεων στα πλαίσια του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας (2014-2020), αλλά και ως χρήσιμο υλικό για άλλα προγράμματα όπως το ΕΠΑΝΕΚ ή το ΠΑΑ. Συνολικά εκδόθηκαν μέχρι σήμερα 6 Προκηρύξεις

στους τομείς προτεραιότητας της RIS3 συνολικού Π/Υ Δημόσιας Δαπάνης 11.300.000€.

Το πέμπτο ερώτημα διερευνά αν προέκυψαν συνεργασίες μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών κέντρων κατά την Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης.

Για την ΕΥΔ της ΠΚΜ είναι νωρίς να γίνει αποτίμηση. Είναι βέβαιο πως έχουν προκύψει συνέργειες σε επίπεδο προθέσεων και σχεδιασμού, μένει να αποτυπωθούν στα επιχειρηματικά σχέδια που θα κατατεθούν. Για την ΕΥΔ της ΠΝΑ, τέτοιες συνεργασίες δεν ευοδώθηκαν εξαιτίας της έλλειψης σημαντικών ερευνητικών κέντρων στην περιφέρεια. Τέλος για την ΕΥΔ της ΠΔΕ, προέκυψαν πολύ σημαντικές συνεργασίες μεταξύ του επιχειρηματικού και ερευνητικού τομέα (παρουσιάζονται στο Παράρτημα της παρούσας εργασίας).

Το έκτο ερώτημα διερευνά το ποσοστό των προτάσεων των συμμετεχόντων στην Δ.Ε.Α. που μετουσιώθηκαν σε Προσκλήσεις Δράσεων/Εργων στο πλαίσιο των ΠΕΠ (2014-2020).

Σύμφωνα με την ΕΥΔ της ΠΚΜ, όλες οι ιδέες της ΔΕΑ μπορούν να υποβληθούν στο πλαίσιο των προσκλήσεων που θα δημοσιευθούν (κάλυψη >95%). Στην ΠΝΑ δύο προσκλήσεις που αναμένεται να εκδοθούν προσεχώς προέρχονται από την Δ.Ε.Α αλλά γενικά η κάλυψη αναμένεται χαμηλή. Στην ΠΔΕ, το ποσοστό των Προσκλήσεων που προέκυψαν από την Δ.Ε.Α. είναι περίπου 80%.

Το έβδομο και τελευταίο ερώτημα αφορά προτάσεις βελτίωσης του σχεδιασμού της RIS3 για την επόμενη Προγραμματική Περίοδο (2021-2027).

Οι προτάσεις των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης για βελτίωση του σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης είναι, μεταξύ άλλων:

- Έγκαιρη έναρξη και συχνότερη διενέργεια της ΔΕΑ.
- Μεγιστοποίηση του βαθμού συμμετοχής & ενημέρωσης των μετόχων της τριπλής έλικας.
- Ενεργοποίηση μηχανισμού υποστήριξης οικοσυστήματος καινοτομίας και επιχειρηματικότητας.
- Έγκαιρη και ουσιαστική συμμετοχή του ΠΣΕΚ (Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας & Καινοτομίας).
- Υποχρεωτική χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων υλοποίησης της τρέχουσας Στρατηγικής στο σχεδιασμό της νέας.
- «Θεσμοθέτηση» της ΔΕΑ ώστε να καταστεί «υποχρεωτικό» εργαλείο υλοποίησης της Στρατηγικής.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

6. Συμπεράσματα – Προτάσεις

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε την μελέτη τριών Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου και της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και επιχειρήθηκε μια αξιολόγηση του σχεδιασμού αυτών, για τον οποίο υπεύθυνες είναι οι Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Περιφερειών. Στόχος της εργασίας ήταν να εντοπιστούν αφενός τα δυνατά σημεία και κυρίως οι αδυναμίες του σχεδιασμού των Περιφερειακών RIS3 ώστε να βελτιωθούν κατά την επόμενη Προγραμματική Περίοδο (2021-2027) και να εδραιωθεί σε πιο γερές βάσεις ο νεοφυής θεσμός της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Για την αξιολόγηση του σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στις τρεις περιφέρειες, χρησιμοποιήθηκε ο «Τροχός Αξιολόγησης», ένα απλό, κατανοητό και εύχρηστο εργαλείο που καλύπτει όλες τις πτυχές του σχεδιασμού της Στρατηγικής επι τη βάση των 18 κριτηρίων του.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε, οι τρεις υπό εξέταση περιφέρειες πέτυχαν υψηλής ποιότητας σχεδιασμό της RIS3 στο Επιχειρησιακό Σκέλος της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, με βάση την Λογική της Παρέμβασης.

Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην εμπειρία που έχουν αποκομίσει οι Διαχειριστικές Αρχές από την πολυετή ενασχόλησή τους με το σχεδιασμό και τη διαχείριση των προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής.

Με άλλα λόγια, και οι τρεις Περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης:

- Επέλεξαν τους Τομείς Προτεραιότητας της Στρατηγικής με βάση τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των χαρακτηριστικών της περιφερειακής οικονομίας και του συστήματος καινοτομίας καθώς και από την Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (Δ.Ε.Α).
- Συγκέντρωσαν τους περιορισμένους χρηματοδοτικούς πόρους σε έναν περιορισμένο αριθμό προτεραιοτήτων ώστε να προχωρήσουν σε στοχευμένες παρεμβάσεις στους τομείς/ δραστηριότητες που έχουν δυναμική για καινοτομική αριστεία και επιχειρηματική ανάπτυξη.
- Δημιούργησαν ένα ολοκληρωμένο και καινοτόμο Σχέδιο Δράσης για την υλοποίηση της RIS3 με συγκεκριμένο προϋπολογισμό και χρονοδιάγραμμα.
- Διατήρησαν την δέουσα ισορροπία ανάμεσα στους Κάθετους Τομείς Προτεραιότητας και στις Οριζόντιες Παρεμβάσεις σύμφωνα με τις Ευρωπαϊκές επιταγές.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

- Δημιούργησαν, σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά και Διεθνή Πρότυπα, ένα ολοκληρωμένο Σύστημα Δεικτών Εκροών και Αποτελεσμάτων με στόχο την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της υλοποίησης της στρατηγικής και την έγκαιρη αναθεώρηση αυτής πριν δημιουργηθούν μη αναστρέψιμες καταστάσεις.

Αναφορικά με τις αδυναμίες σχεδιασμού των τριών Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, αυτές εντοπίζονται:

- Στην ανάλυση της Εξωστρέφειας των περιφερειών.
- Στην Δυναμική του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος.
- Στην Ανάλυση Σεναρίων σχετικά με το όραμα των περιφερειών (ανάλυση κινδύνου).
- Στην διαδικασία Αναθεώρησης της Στρατηγικής (μέσω της διαδικασίας “Peer-Review”, μέσω του “Κύκλου του Deming” κ.α.).
- Στην αξιοποίηση Προηγούμενων Προτεραιοτήτων που είχαν αναδειχθεί στο πλαίσιο άσκησης της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής (πχ RTP, RIS, RIS+).

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης αποτελεί έναν νεοπαγή θεσμό που επιβλήθηκε στα ευρωπαϊκά κράτη-μέλη και περιφέρειες «εκ των άνω», δηλαδή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και μάλιστα αποτελεί «εκ των προτέρων αιρεσιμότητα» (ex ante conditionality) για την χρηματοδότηση των δράσεων Έρευνας και Καινοτομίας από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε. Έτσι συχνά αντιμετωπίζεται με καχυποψία τόσο από τον επιχειρηματικό κόσμο που καλείται να συμμετέχει ενεργά στην Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης αλλά και από το καινοτομικό οικοσύστημα. Η εν λόγω δυσπιστία εδράζει και στην ίδια την λογική της RIS3, η οποία –εξ ορισμού- εστιάζει σε τομείς πρωταθλητές άρα ενέχει τον κίνδυνο αποκλεισμού συγκεκριμένων παραγωγικών ομάδων / κλάδων.

Στην χώρα μας είναι γεγονός ότι υπάρχει έλλειψη κουλτούρας συνεργασίας μεταξύ των φορέων της Τριπλής Έλικας (Επιχειρήσεις, Ερευνητικοί Φορείς, Περιφερειακή-Κεντρική Διοίκηση). Είναι αδήριτη ανάγκη να αντιληφθούν οι φορείς της Τριπλής Έλικας ότι η εκπόνηση της RIS3 για την χώρα μας είναι ένα Win-Win-Win παίγνιο και ότι όλοι θα βγουν κερδισμένοι.

Προς την κατεύθυνση αυτή, η Διαβούλευση για την νέα Προγραμματική Περίοδο (2021-2027) θα πρέπει να ξεκινήσει έγκαιρα, με ευρεία και δυναμική παρουσία των ενδιαφερόμενων μερών.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

Η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης, ως μια δυναμική διαδικασία που καλύπτει όλα τα στάδια της εκπόνησης της στρατηγικής, θα πρέπει να λαμβάνει χώρα συχνότερα, με μεγαλύτερη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών, όπως έγινε πιλοτικά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης. Η Δ.Ε.Α. μάλιστα θα πρέπει να καταστεί θεσμικά ως υποχρεωτική διαδικασία για την χάραξη και υλοποίηση της RIS3. Το κράτος, από την μεριά του, θα πρέπει να δώσει κίνητρα ή να επιβραβεύει τους συμμετέχοντες στην Δ.Ε.Α. και οι περιφέρειες να επιδιώξουν την συνεργασία με άλλες ελληνικές και ευρωπαϊκές περιφέρειες ώστε να κερδίσουν γνώση από την ανταλλαγή εμπειριών και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών.

Τα Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας & Καινοτομίας (Π.Σ.Ε.Κ), τα οποία συστάθηκαν με βάση τον Ν. 4310/2014, δεν έχουν καταφέρει μέχρι σήμερα να εκπληρώσουν την αποστολή του ως συμβουλευτικό όργανο για την δημιουργία του Σχεδίου Δράσης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και την προώθηση της Έρευνας και της Καινοτομίας (E+K) στις ελληνικές περιφέρειες και ως εκ τούτου χρειάζεται ενδυνάμωση από την Πολιτεία ώστε να αναλάβουν ενεργότερο ρόλο κατά την επόμενη Προγραμματική Περίοδο (2021-2027). Άλλα προβλήματα που ανέκυψαν την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο αφορούσαν την μη εύρυθμη λειτουργία του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ), το νομοθετικό κώλυμα που υπήρχε μέχρι πρότινος για την ανάθεση από τις ΕΥΔ προς τους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης (Ε.Φ.Δ.) του έργου της υλοποίησης και παρακολούθησης της RIS3, τις ελλείψεις ειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού στις περιφέρειες, την έλλειψη ετοιμότητας των περιφερειακών υπηρεσιών να ανταποκριθούν σε έναν νέο καινοτόμο θεσμό (RIS3) και την δυσκολία προσαρμογής του πολιτικού συστήματος στο να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν μία bottom – up διαδικασία για την εξεύρεση των περιοχών αριστείας.

Εν κατακλείδι, οι προτάσεις βελτίωσης και αναβάθμισης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης την νέα Προγραμματική Περίοδο (2021-2027) είναι οι εξής:

1. Εκτενής διαβούλευση με το σύνολο των κοινωνικών φορέων για την εξ αρχής εμπλοκή τους στο σχεδιασμό και υλοποίηση της Στρατηγικής.
2. Έγκαιρη έναρξη και συχνότερη διενέργεια της ΔΕΑ.
- 3.«Θεσμοθέτηση» της ΔΕΑ ώστε να καταστεί «υποχρεωτικό» εργαλείο υλοποίησης της Στρατηγικής.

- 4.Μεγιστοποίηση του βαθμού συμμετοχής & ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης των μετόχων της τριπλής έλικας. Παροχή κινήτρων από το κράτος και την περιφέρεια για την συμμετοχή.
- 5.Ενεργοποίηση μηχανισμού υποστήριξης οικοσυστήματος καινοτομίας και επιχειρηματικότητας.
- 6.Έγκαιρη και ουσιαστική συμμετοχή των ΠΣΕΚ.
- 7.Τεχνοοικονομική αποτίμηση των έργων που υλοποιήθηκαν και συσχετισμός με τις νέες κατευθύνσεις και πολιτικές ανάπτυξης.
- 8.Υποχρεωτική χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων υλοποίησης της τρέχουσας Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στο σχεδιασμό της νέας (2021-2027).
9. Χρησιμοποίηση του εργαλείου του «Τροχού Αξιολόγησης» από τις υπηρεσίες που εμπλέκονται στον σχεδιασμό της Στρατηγικής σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.
10. Σχεδιασμός της νέας Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης με βάση την αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε αναφορικά με τον σχεδιασμό αυτής.
11. Βελτίωση της λειτουργίας του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (Π.Σ.Κ.Ε.).
12. Στελέχωση των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης και των διευθύνσεων των περιφερειών με κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό.
13. Αλλαγή νοοτροπίας από το σύνολο των ενδιαφερόμενων μερών και υποστήριξη του νέου θεσμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
14. Κατάλληλος εκ των προτέρων προγραμματισμός ώστε να ξεκινήσει έγκαιρα η εκπόνηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης την νέα προγραμματική περίοδο.
15. Συμμετοχή των περιφερειών σε «Αξιολογήσεις από Ομότιμους» μέσω της Πλατφόρμας S3 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συνεργασία με άλλες ελληνικές και ευρωπαϊκές περιφέρειες για ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας.
16. Το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (ΥΠΙΑΝ) και η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ) να προσφέρουν μεγαλύτερη υποστήριξη στις ελληνικές περιφέρειες για την διαμόρφωση και υλοποίηση των Περιφερειακών RIS3.

Βιβλιογραφία

1. Joint Research Center, 2015. *Monitoring Mechanisms for Smart Specialisation Strategies*, s.l.: EU Publications.
2. OECD, 2013. *Innovation-driven Growth in Regions: The Role of Smart Specialisation*, s.l.: OECD.
3. OECD, 2013. *Knowledge for Growth*, s.l.: s.n.
4. Γκούμας, Μ., 2018. *Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://eclass.ekdd.gr/esdda/modules/document/index.php?course=KE_BEID_APP105&openDir=/5b83dc0cXMsH/5b83dc10Hxg2
[Πρόσβαση 8 11 2018].
4. Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Δ.Ε., 2015. *Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας*, s.l.: s.n.
5. Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, 2016. *Η Στρατηγική Ευφούς Εξειδίκευσης της Π.Κ.Μ.*, s.l.: s.n.
6. Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Περιφέρειας Ν. Αιγαίου, 2015. *Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου*, s.l.: s.n.
7. Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2011. *Πίνακας Α02. Μόνιμος Πληθυσμός κατά ηλικία, φύλο και οικογενειακή κατάσταση. Σύνολο χώρας, περιφερειών.*, Αθήνα: s.n.
8. ΕΣΠΑ 2014-2020, 2018. *Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3)*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.espa.gr/el/pages/staticRIS3.aspx>
[Πρόσβαση 9 11 2018].
9. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011. *RIS3-Τροχός Αξιολόγησης*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/ris3-assessment-wheel>
[Πρόσβαση 8 11 2018].
10. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012. *Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS3)*, s.l.: s.n.
11. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014. *Εθνικές/Περιφερειακές Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3)*, s.l.: s.n.
12. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018. *Στρατηγική "Ευρώπη 2020"*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/europe-2020-strategy_el
[Πρόσβαση 7 11 2018].
13. Σκερλετόπουλος, Λ., 2015. *Κοινωνική Καινοτομία: Δημιουργία αξίας για την Κοινωνία.*, s.l.: s.n.

Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο Τελικής Εργασίας με θέμα τον Σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο (2014-2020).

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Τελική Εργασία ΕΣΔΔΑ: “Αξιολόγηση του σχεδιασμού τριών Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης. Συγκριτική θεώρηση των αποτελεσμάτων».

Σπουδάστρια: Γραμματικοπούλου Πετρούλα.

Επιβλέπων: κ. Γκούμας Μιχαήλ.

Π1. Ερωτηματολόγιο προς την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

ΣΥΝΤΟΜΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ερώτημα 1. Ποιες δυσκολίες συναντήσατε στον Σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρειά σας; Αναφέρετε τις πιο κρίσιμες.

Οι δυσκολίες κατατάσσονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

1. Την έλλειψη κουλτούρας συνεργασίας μεταξύ των φορέων της τριπλής έλικας, (Επιχειρήσεις, Ερευνητικοί Φορείς, Περιφερειακή Διοίκηση) και η αρχική αδυναμία / απροθυμία ανταπόκρισης στο εύρος και την κλίμακα της συμμετοχής που απαιτούσε η επιχειρηματική ανακάλυψη.
2. Η αρχική (εύλογη) δυσπιστία του οικοσυστήματος καινοτομίας και επιχειρηματικότητας έναντι της λογικής της RIS, η οποία –εξ ορισμού- εστιάζει σε τομείς πρωταθλητές άρα ενέχει τον κίνδυνο ‘αποκλεισμού’ συγκεκριμένων παραγωγικών ομάδων / κλάδων, κλπ.

Ερώτημα 2. Είχατε την αναγκαία υποστήριξη (πχ από το Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης (ΥΠΙΑΝ), την Γενική Γραμματεία Έρευνας & Τεχνολογίας (ΓΕΕΤ), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή άλλο φορέα) στην φάση σχεδιασμού της RIS3 και πώς αξιολογείτε την βοήθεια αυτή;

Η υποστήριξη κυμάνθηκε, συνολικά, σε μέτρια επίπεδα, παρουσιάζοντας όμως διαφοροποίηση ανά φορέα. Η ΓΕΕΤ ήταν ο φορέας που παρείχε την ουσιαστικότερη υποστήριξη προς τους φορείς σχεδιασμού. Να σημειωθεί πως η υποστήριξη ήταν αμφίδρομη, δηλ. οι περιφέρειες έδωσαν κρίσιμη πληροφορία προς τους εθνικούς φορείς για τον σχεδιασμό της εθνικής RIS.

Ερώτημα 3. Σε ποιόν βαθμό έχουν επιτευχθεί οι Στρατηγικοί Στόχοι (results) και οι Στόχοι του Μείγματος Πολιτικής (outputs) της στρατηγικής μέχρι σήμερα; Είστε ικανοποιημένοι από την προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας στην περιφέρειά σας, με στόχο τον οικονομικό μετασχηματισμό της, την τρέχουσα προγραμματική περίοδο;

Η υλοποίηση της RIS3 στην ΠΚΜ -όπως και σε άλλες περιφέρειες- καθυστέρησε σημαντικά, για λόγους που βρίσκονται πέραν των δυνατοτήτων ελέγχου και παρέμβασης της Διαχειριστικής Αρχής.

Η πλειονότητα των παρεμβάσεων της RIS αφορά σε δράσεις κρατικών ενισχύσεων, δεδομένου πως απευθύνονται σε επιχειρήσεις. Οι δράσεις αυτές υλοποιούνται μέσω εκχώρησης σε Φορέα Διαχείρισης Κρατικών Ενισχύσεων / ΕΦΔ ΚΕ.

(Σημ.: Η εκχώρηση σε ΕΦΔ ΚΕ είναι μια επιλογή που έκανε η ΠΚΜ και οι μεγάλες περιφέρειες λόγω του τεράστιου όγκου των επενδυτικών σχεδίων που αναμένεται να υποβληθούν στο πλαίσιο των σχετικών προσκλήσεων. Ο ΕΦΔ έχει το δυναμικό και την εμπειρία να φέρει εις πέρας την αξιολόγηση, κάτι που δεν διαθέτει η ΕΥΔ). Η επιλογή του ΕΦΔ ΚΕ από τις Περιφέρειες καθυστέρησε λόγω νομικού κωλύματος, σε εθνικό επίπεδο, το οποίο ήρθη στις αρχές Οκτωβρίου 2018.

Η υλοποίηση μέχρι σήμερα (Νοε 2019) είναι πολύ χαμηλή αλλά αναμένεται να επιταχυνθεί στο προσεχές μέλλον.

Ερώτημα 4. Ποια ήταν η προστιθέμενη αξία της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (Δ.Ε.Α) στην εκπόνηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρειά σας, έτσι όπως την ζήσατε;

Σημαντική. Απετέλεσε το έναυσμα για:

- Να κατανοήσει το οικοσύστημα τη λογική της RIS3.
- Να συγκλίνουν οι μέτοχοι της τριπλής έλικας προς ένα κοινό στόχο.
- Να αναγνωριστεί το κενό μεταξύ της παραγόμενης έρευνας και των πραγματικών αναγκών των ΜΜΕ και η ανάγκη για να αναπτυχθούν ουσιαστικές συνέργειες μεταξύ έρευνας και αγοράς (δηλ. όχι 'έρευνα για την έρευνα').
- Να καταστεί σαφής η ανάγκη 'απεξάρτησης' των ΜΜΕ από την ευκαιριακή κρατική συνδρομή και τη μετάβαση σε ένα παραγωγικό μοντέλο που

χαρακτηρίζεται από κουλτούρα διαρκούς καινοτομίας με βάση τις ανάγκες της αγοράς (δηλ. όχι με βάση την αναμενόμενη κρατική χρηματοδότηση).

Ερώτημα 5. Προέκυψαν συνεργασίες μεταξύ των συμμετεχόντων (stakeholders) στην Δ.Ε.Α. (πχ μεταξύ ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων); Αναφέρετε τις σημαντικότερες.

Είναι νωρίς να γίνει αποτίμηση. Είναι βέβαιο πως έχουν προκύψει συνέργειες σε επίπεδο προθέσεων και σχεδιασμού. Αναμένεται η πραγματική εκδήλωσή τους στο πλαίσιο των προσκλήσεων που θα δημοσιευθούν και στην υποβολή στιβαρών και αξιόπιστων επιχειρηματικών σχεδίων.

Ερώτημα 6. Σε τι ποσοστό οι προτάσεις των συμμετεχόντων στην Δ.Ε.Α. μετουσιώθηκαν σε Προσκλήσεις Δράσεων/Εργων στο πλαίσιο των ΠΕΠ (2014-2020);

Όλες οι προτάσεις αξιολογήθηκαν ισότιμα και ομαδοποιήθηκαν σε τυπολογίες δράσεων ώστε να μπορούν να υλοποιηθούν μέσω της RIS3. Αξίζει να σημειωθεί πως μέσω της ΔΕΑ δεν γίνεται μετουσίωση αυτόνομων προτάσεων σε προσκλήσεις διότι κάτι τέτοιο θα συνιστούσε 'φωτογραφική' αντιμετώπιση.

Αναγνωρίζοντας πως κάθε μεγάλη ιδέα αξίζει να γίνει έργο, η ΔΕΑ γενικεύει και ομαδοποιεί τις προτάσεις και καταλήγει σε προσκλήσεις που επιτρέπουν ευρεία συμμετοχή και έκφραση όλων των ιδεών, ακόμη και αυτών που ενδεχομένως δεν ακούστηκαν στη ΔΕΑ για ποικίλους λόγους (πχ ο επιχειρηματίας αδυνατούσε να παρευρεθεί). Ο κίνδυνος απώλειας μιας ιδέας είναι αυτός που οδηγεί σε γενίκευση της τυπολογίας δράσεων των προσκλήσεων. Εν κατακλείδι: με μικρές εξαιρέσεις (που αντιστοιχούν σε μη κανονιστική ενίσχυση από το ΕΤΠΑ) όλες οι ιδέες της ΔΕΑ μπορούν να υποβληθούν στο πλαίσιο των προσκλήσεων που θα δημοσιευθούν (κάλυψη >95%).

Ερώτημα 7. Ποιες είναι οι προτάσεις σας για την βελτίωση του Σχεδιασμού της RIS3 κατά την επόμενη Προγραμματική Περίοδο (2021-2027);

- Έγκαιρη έναρξη και συχνότερη διενέργεια της ΔΕΑ.

- Μειστοποίηση του βαθμού συμμετοχής & ενημέρωσης των μετόχων της τριπλής έλικας.
- Ενεργοποίηση μηχανισμού υποστήριξης οικοσυστήματος καινοτομίας και επιχειρηματικότητας (αποτελεί εμβληματική πρωτοβουλία της ΠΚΜ).
- Έγκαιρη και ουσιαστική συμμετοχή του ΠΣΕΚ (Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας & Καινοτομίας).

Αναφέρετε τυχόν άλλες δικές σας παρατηρήσεις σχετικά με τον σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρειά σας.

Η RIS3 απετέλεσε περισσότερο υποχρέωση και λιγότερο επιλογή στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο, δεδομένου πως αντιστοιχούσε σε εκ των προτέρων όρο / κανονιστική Αιρεσιμότητα (EAC TO1.1) για την ενεργοποίηση των σχετικών δράσεων.

Η υποχρέωση αυτή δημιούργησε πίεση προς όλους τους φορείς της τριπλής έλικας και επηρέασε σε σημαντικό βαθμό τον τύπο, το βάθος και την ποιότητα εμπλοκής τους στη διαδικασία σχεδιασμού της RIS3, που ήταν συχνά διεκπεραιωτική και λιγότερο ουσιαστική.

Στη νέα προγραμματική περίοδο αναμένεται πως η ωριμότητα των φορέων, η ύπαρξη στιβαρού μηχανισμού διακυβέρνησης και η παγιωμένη κουλτούρα συνεργασίας στο πλαίσιο της RIS3, θα συμβάλουν σε έναν συνεπή και αποτελεσματικό ανασχεδιασμό της στρατηγικής που θα ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες και προσδοκίες της περιφέρειας.

Π.2. Ερωτηματολόγιο προς την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ερώτημα 1. Ποιες δυσκολίες συναντήσατε στον Σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρειά σας; Αναφέρετε τις πιο κρίσιμες.

Οι δυσκολίες είχαν να κάνουν με το γεγονός ότι η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης ήταν μια νέα καινοτόμα διαδικασία για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και επομένως οι προσπάθειες μας έπρεπε να στραφούν στο νέο αυτό πλαίσιο ώστε να ανταποκριθούμε με το καλύτερο δυνατό τρόπο στην νέα αυτή πρόκληση. Σημειώθηκαν πολλές καθυστερήσεις στον σχεδιασμό της Στρατηγικής λόγω ελλιπούς ετοιμότητας της περιφέρειας και των υπηρεσιών της. Επίσης το Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) λόγω ατελούς σχεδιασμού του, δεν μπορούσε να δεχθεί προτάσεις από πολλές περιφέρειες με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα και καθυστερήσεις. Επίσης, μόλις πρόσφατα ο Περιφερειάρχης της ΠΝΑ αποφάσισε την εκχώρηση της υλοποίησης και παρακολούθησης της στρατηγικής σε Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης. Επίσης είχαμε καθημερινά να επιλύσουμε διάφορα πρακτικά και διοικητικά θέματα και καθυστέρηση σημειώθηκε στην δημιουργία δομών διακυβέρνησης της RIS3. Τέλος, η ΠΝΑ αντιμετωπίζει σημαντικές ελλείψεις προσωπικού και δεν διαθέτει ειδικευμένο προσωπικό για να μπορέσει να τρέξει την στρατηγική όπως θα έπρεπε.

Ερώτημα 2. Είχατε την αναγκαία υποστήριξη (πχ από το Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης (ΥΠΑΝ), την Γενική Γραμματεία Έρευνας & [Πληκτρολογήστε εδώ]

Τεχνολογίας (ΓΕΕΤ), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή άλλο φορέα) στην φάση σχεδιασμού της RIS3 και πώς αξιολογείτε την βοήθεια αυτή;

Η υποστήριξη ήταν σημαντική από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία μέσω της αποστολής διαφόρων Εγκυκλίων και μέσω της διενέργειας Ημερίδων και Θεματικών Εργαστηρίων σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας, παρουσία Ευρωπαίων εμπειρογνομώνων, προσπάθησε να συνδράμει την χώρα/τις ελληνικές περιφέρειες στον σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου συμμετείχε στην Συνάντηση που έγινε στην Αθήνα και στην Κρήτη όπου ανταλλάχθηκαν εμπειρίες μεταξύ των ελληνικών περιφερειών που συμμετείχαν και επιλύθηκαν αρκετά προβλήματα σχεδιασμού της RIS3 που απασχολούσαν την υπηρεσία μας. Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου έχει εγγραφεί στην Πλατφόρμα της Seville της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και από εκεί έχει αντλήσει πληροφορίες σχετικά με τις καλές πρακτικές άλλων περιφερειών που συμμετέχουν.

Σε ότι αφορά την υποστήριξη από το Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης και την Γενική Γραμματεία Έρευνας & Τεχνολογίας, η υποστήριξη ήταν μικρότερης έντασης, κυρίως λόγω των δυσκολιών που η ίδια η κεντρική διοίκηση αντιμετώπισε στον σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, ως έναν νέο θεσμό/μηχανισμό.

Ερώτημα 3. Σε ποιόν βαθμό έχουν επιτευχθεί οι Στρατηγικοί Στόχοι (results) και οι Στόχοι του Μείγματος Πολιτικής (outputs) της στρατηγικής μέχρι σήμερα; Είστε ικανοποιημένοι από την προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας στην περιφέρειά σας, με στόχο τον οικονομικό μετασχηματισμό της, την τρέχουσα προγραμματική περίοδο;

Δεν έχει ολοκληρωθεί η υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για να έχουμε αποτελέσματα που μπορούν να αξιολογηθούν. Δυστυχώς για διάφορους λόγους, σημειώθηκε μεγάλη καθυστέρηση στον σχεδιασμό της Στρατηγικής από την υπηρεσία μας και έχουν δημοσιευτεί μόλις τρεις Προσκλήσεις Δράσεων της Στρατηγικής ενώ αναμένεται η έκδοση μιας ακόμη τον Δεκέμβριο.

Ερώτημα 4. Ποια ήταν η προστιθέμενη αξία της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (Δ.Ε.Α) στην εκπόνηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρειά σας, έτσι όπως την ζήσατε;

[Πληκτρολογήστε εδώ]

Η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης αποτελεί μια δυναμική διαδικασία και ως εκ τούτου είναι ακόμη σε εξέλιξη. Η διαβούλευση σε τοπικό επίπεδο με τον επιχειρηματικό κόσμο είναι πολύ σημαντική διότι έτσι αναδεικνύονται οι Τομείς Προτεραιότητας της περιφερειακής οικονομίας. Ωστόσο δεν αποτελεί μια εύκολη διαδικασία, εξαιτίας της απουσίας αντίστοιχης κουλτούρας διαλόγου των επιχειρηματιών με την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Οι επιχειρηματίες διατηρούν τις επιφυλάξεις τους ως προς την συμμετοχή στην διαδικασία διότι εστιάζουν στο σκέλος της χρηματοδότησης και στην επίτευξη άμεσων αποτελεσμάτων ενώ η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης απαιτεί να αφιερώσουν χρόνο και έχει μακροπρόθεσμα αποτελέσματα.

Ερώτημα 5. Προέκυψαν συνεργασίες μεταξύ των συμμετεχόντων (stakeholders) στην Δ.Ε.Α. (πχ μεταξύ ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων) ; Αναφέρετε τις σημαντικότερες.

Στην περιφέρεια έχουμε λίγα ερευνητικά κέντρα, κυρίως του Πανεπιστημίου Αιγαίου και του ΕΛΚΕΘΕ και αυτό αποτελεί ένα μειονέκτημα της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Επομένως οι συνεργασίες που προέκυψαν μεταξύ ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων είναι σχεδόν ανύπαρκτες.

Ερώτημα 6. Σε τι ποσοστό οι προτάσεις των συμμετεχόντων στην Δ.Ε.Α. μετουσιώθηκαν σε Προσκλήσεις Δράσεων/Εργων στο πλαίσιο των ΠΕΠ (2014-2020);

Γενικά σε μικρό ποσοστό οι προτάσεις των συμμετεχόντων στην ΔΕΑ μετουσιώθηκαν σε Προσκλήσεις στο πλαίσιο του ΠΕΠ Ν.Α. λόγω των προβλημάτων που προαναφέρθηκαν.

Ερώτημα 7. Ποιες είναι οι προτάσεις σας για την βελτίωση του Σχεδιασμού της RIS3 κατά την επόμενη Προγραμματική Περίοδο (2021-2027);

Η RIS3 θα πρέπει να ενσωματωθεί ως φιλοσοφία στον σχεδιασμό όλων των αναπτυξιακών προγραμμάτων και να μην αποτελεί ένα παράλληλο πρόγραμμα. Μέχρι σήμερα υπήρχε έτσι και αλλιώς μια προσέγγιση «από τα κάτω» στον σχεδιασμό των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων της περιφέρειας. Γινόταν διάλογος με τον επιχειρηματικό κόσμο για να αφουγκραστούμε τις ανάγκες και τις δυνατότητες που έχει. Τώρα μέσω της

[Πληκτρολογήστε εδώ]

Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης η διαβούλευση γίνεται κατά τρόπο πιο οργανωμένο και εντατικό.

Επίσης, ενώ το Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (Π.Σ.Ε.Κ.) συστάθηκε με σκοπό να συνεπικουρήσει την περιφέρεια στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και να προωθήσει την ΕΤΑΚ στην περιφέρεια, ωστόσο στην πράξη αποδείχθηκε εξαιρετικά δυσκίνητο και δεν μπορεί να επιτελέσει τον ρόλο του. Το συμβούλιο αυτό συστάθηκε με απόφαση «από τα πάνω», δηλαδή της πολιτικής ηγεσίας και στελεχώθηκε με άτομα κυρίως από τον ακαδημαϊκό χώρο που δεν είχαν επαφή με την Περιφέρεια.

Τέλος, για να συμμετάσχει ο επιχειρηματικός κόσμος πιο ενεργά στην Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης θα πρέπει να αλλάξει νοοτροπία που απαιτεί χρόνο αλλά και να δραστηριοποιηθούν οι φορείς γύρω από αυτόν όπως είναι τα επιμελητήρια.

Π.3. Ερωτηματολόγιο προς την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ερώτημα 1. Ποιες δυσκολίες συναντήσατε στον Σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια σας; Αναφέρετε τις πιο κρίσιμες.

Οι σημαντικότερες δυσκολίες που προέκυψαν κατά το σχεδιασμό της RIS3 επικεντρώνονται σε:

1. Έλλειψη κουλτούρας ευρείας και ανοικτής συνεργασίας των επιχειρήσεων με τους φορείς Έρευνας και Τεχνολογίας και Δημόσιους φορείς υλοποίησης της πολιτικής (Περιφέρεια, Υπουργείο, ΓΓΕΤ).
2. Δυσκολίες για την κοινή επιλογή και αποδοχή των περιοχών τεχνολογικής αριστείας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ιδίως μεταξύ των ακαδημαϊκών και τεχνολογικών φορέων της περιοχής.

[Πληκτρολογήστε εδώ]

3. Δυσκολία στην προσαρμογή του πολιτικού συστήματος (περιφέρεια + υπουργείο) να σχεδιάσουν και υλοποιήσουν μία Bottom – Up διαδικασία σχεδιασμού για την εξεύρεση των περιοχών αριστείας. Ο μέχρι τώρα σχεδιασμός περιλάμβανε μία Top – Down κυρίως διαδικασία (από τους φορείς πολιτικής προς τους δικαιούχους).
4. Δυσκολία στο να πεισθούν τα Πανεπιστήμια + λοιποί ερευνητικοί φορείς να προσαρμόσουν τα ερευνητικά και τεχνολογικά αποτελέσματα της έρευνας στις ανάγκες των επιχειρήσεων.

Ερώτημα 2. Είχατε την αναγκαία υποστήριξη (πχ από το Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης (ΥΠΑΝ), την Γενική Γραμματεία Έρευνας & Τεχνολογίας (ΓΕΕΤ), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή άλλο φορέα) στην φάση σχεδιασμού της RIS3 και πώς αξιολογείτε την βοήθεια αυτή;

Υποστήριξη και συνεργασία είχαμε και από το ΥΠΑΝ και από τη πλατφόρμα της Seville για την RIS3. Η δημιουργία του δικτύου RIS3 από το ΥΠΑΝ με συμμετέχοντες όλες τις Περιφέρειες και φορείς που σχεδίασαν και υλοποιούν RIS3 ήταν πολύ σημαντική για τη διάχυση εμπειριών και παροχή τεχνικής βοήθειας.

Ερώτημα 3. Σε ποιόν βαθμό έχουν επιτευχθεί οι Στρατηγικοί Στόχοι (results) και οι Στόχοι του Μείγματος Πολιτικής (outputs) της στρατηγικής μέχρι σήμερα; Είστε ικανοποιημένοι από την προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας στην περιφέρειά σας, με στόχο τον οικονομικό μετασχηματισμό της, την τρέχουσα προγραμματική περίοδο;

Σήμερα (τέλη 2018) η υλοποίηση της RIS3 είναι σε εξέλιξη. Πιστεύουμε ότι παρά τις αρχικές δυσκολίες στην έναρξη υλοποίησης (προσαρμογή Πληροφοριακού Συστήματος, προκηρύξεις, εντάξεις κλπ.), οι στόχοι επιτεύχθηκαν όσον αφορά τα επιθυμητά αποτελέσματα ενεργοποίησης των φορέων και ανάπτυξης συνεργασιών. Από τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα της ενεργοποίησης και υλοποίησης της στρατηγικής, προκύπτει το γενικό συμπέρασμα ότι έχει αναπτυχθεί σημαντικός αριθμός συνεργατικών έργων μεταξύ

επιχειρήσεων και φορέων έρευνας και τεχνολογίας που αποσκοπούν στην τεχνολογική ανάπτυξη των τοπικών επιχειρήσεων.

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει το πλήθος των προτάσεων που υποβλήθηκαν, αξιολογήθηκαν και εντάχθηκαν στο πλαίσιο των ανωτέρω προσκλήσεων για την ενεργοποίηση και υλοποίηση της RIS3 Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ	ΠΛΗΘΟΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ ΠΟΥ ΕΝΤΑΧΘΗΚΑΝ	Π/Υ Δ.Δ. ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΜΙΚΡΟΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΜΕΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ	42	11	2.048.668,73
ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΔΙΕΘΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΈΡΓΩΝ ΓΙΑ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	6	5	1.132.219,75
ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΔΙΕΘΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΈΡΓΩΝ ΓΙΑ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΤΟΥΣ 2018	4	4	995.745,00
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ RIS3 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	19	ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ RIS3 ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	11	ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ RIS3 ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΗ	28	ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	

Ερώτημα 4. Ποια ήταν η προστιθέμενη αξία της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (Δ.Ε.Α) στην εκπόνηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρειά σας, έτσι όπως την ζήσατε;

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, εφαρμόζοντας τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, από το Σεπτέμβριο του 2012 ξεκίνησε ευρεία διαβούλευση για τη διαμόρφωση Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης δίνοντας έμφαση στην επένδυση στην έρευνα, στην καινοτομία και στην επιχειρηματικότητα.

Η διαμόρφωση Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης αποτελεί Αιρεσιμότητα για τη χρήση των πόρων του Θεματικού Στόχου 1 «Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας». Η συγκεκριμένη αιρεσιμότητα έχει καλυφθεί με την έγκριση από την Ε.Ε. της RIS3 της ΠΔΕ τον Ιούλιο 2015

Οι τομείς που καθορίστηκαν σαν προτεραιότητες για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι:

- Αγροδιατροφή
- Τουρισμός – Πολιτισμός
- Μικροηλεκτρονική – Προηγμένα Υλικά
- Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών (οριζόντια)
- Ενεργειακές Εφαρμογές (οριζόντια)

Για την εξειδίκευση των τομέων που καθορίστηκαν ως βασικές προτεραιότητες της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας πραγματοποιήθηκαν μία σειρά διαδικασιών επιχειρηματικών ανακαλύψεων για τον εντοπισμό ευκαιριών συνεργασίας του ερευνητικού και του επιχειρηματικού τομέα μέσω εξειδικευμένων ημερίδων εργασίας. Τα συμπεράσματα των διαδικασιών αυτών οδήγησαν στο σχεδιασμό συγκεκριμένων δράσεων στα πλαίσια του ΠΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2014-2020, αλλά και ως χρήσιμο υλικό για άλλα προγράμματα όπως το ΕΠΑΝΕΚ ή το ΠΑΑ.

Συνολικά, μέχρι τον Οκτώβριο του 2018, πραγματοποιήθηκαν εννέα (9) συναντήσεις στους ακόλουθους τομείς:

A/A	ΤΟΜΕΑΣ RIS3	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΤΟΠΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ (ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ)	ΛΟΙΠΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

[Πληκτρολογήστε εδώ]

1	ΜΙΚΡΟΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ – ΠΡΟΗΓΜΕΝΑ ΥΛΙΚΑ	10/02/2015	ΠΑΤΡΑ	38	35	23
2	ΜΙΚΡΟΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ – ΠΡΟΗΓΜΕΝΑ ΥΛΙΚΑ	21/04/2015	ΠΑΤΡΑ	35	28	14
3	ΟΙΝΟΠΟΙΙΑ	11/12/2015	ΠΑΤΡΑ	17	14	19
4	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	18/11/2015	ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ	5	5	20
5	ΥΠΕΡΤΡΟΦΕΣ – ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	31/03/2016	ΠΑΤΡΑ	27	7	4
6	ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	02/04/2016	ΠΑΤΡΑ	7	13	6
7	ΚΗΠΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΩΝ	22/04/2016	ΠΑΤΡΑ	11	6	23
8	ΕΛΙΑ-ΕΛΑΙΟΛΑΔΟ	30/06/2016	ΜΕΣΟΛΟΓΓ I	16	8	13
9	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	07/07/2016	ΠΑΤΡΑ	24	32	11
10	ΖΩΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	22/09/2017	ΜΕΣΟΛΟΓΓ I	12	9	21

Τα αποτελέσματα των διαδικασιών επιχειρηματικών ανακαλύψεων σε όλους τους τομείς παρουσιάζονται αναλυτικά στον ιστότοπο της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας (www.dytikiellada.gr).

Για κάθε μία από τις ανωτέρω επιχειρηματικές ανακαλύψεις οργανώθηκαν θεματικά εργαστήρια και συνεδρίες με τη συμμετοχή εκπροσώπων από τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς και άλλους φορείς (Δημόσιο, επιμελητήρια κλπ.).

Με βάση τα αποτελέσματα των διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης στους τομείς της RIS3, προετοιμάστηκε και δημοσιεύθηκαν συνολικά έξι (6) προκηρύξεις στους τομείς προτεραιότητας της RIS3 συνολικού Π/Υ Δημόσιας Δαπάνης 11.300.000€. Τα στοιχεία των προκηρύξεων αυτών περιγράφονται αναλυτικά στον ακόλουθο πίνακα:

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΛΗΞΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ
-----------	-----------------------	-----------------------	---------------------	----------------------	--------------------

[Πληκτρολογήστε εδώ]

					ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΜΙΚΡΟΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΜΕΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ	25/10/2016	29/09/2016	07/11/2016	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ	2.000.000,00
ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΔΙΕΘΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΈΡΓΩΝ ΓΙΑ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	09/05/2017	25/04/2017	12/05/2017	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ	1.500.000,00
ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΔΙΕΘΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΈΡΓΩΝ ΓΙΑ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΤΟΥΣ 2018	14/02/2018	20/02/2018	30/10/2018	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ	800.000,00
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ RIS3 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	04/09/2018	04/06/2018	21/09/2018	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ	2.000.000,00
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ RIS3 ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	27/06/2018	16/07/2018	24/09/2018	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ	2.000.000,00
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ RIS3 ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΗ	29/06/2018	10/07/2018	08/10/2018	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ	3.000.000,00

Συμπερασματικά, η προστιθέμενη αξία της διαδικασίας ήταν πολύ υψηλή.

Ερώτημα 5. Προέκυψαν συνεργασίες μεταξύ των συμμετεχόντων (stakeholders) στην Δ.Ε.Α. (πχ μεταξύ ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων) ; Αναφέρετε τις σημαντικότερες.

Έχουν προκύψει σημαντικές συνεργασίες. Οι σημαντικότερες παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα:

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΦΟΡΕΑΣ (ΚΥΡΙΟΣ)	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΔΥΝΑCOMP ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΩΝ ΕΙΔΩΝ	Ευφυής μικροελεγκτής για αυτόματο κλειστού τύπου σύστημα συγκόλλησης σε πραγματικό χρόνο

[Πληκτρολογήστε εδώ]

ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Απομάκρυνση του χρώματος από τα υγρά απόβλητα με την χρήση νανοτεχνολογίας
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΟΝΣΕΡΒΩΝ ΑΕ	Αειφόρος εκμετάλλευση των παραπροϊόντων της βιομηχανίας επεξεργασίας τομάτας
ΑΔΑΜΑΝΤ ΑΕΡΟΔΙΑΣΤΗΜΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	Ίχνηλασιμότητα, ποιότητα και έλεγχος διεργασίας σε πιλοτικές γραμμές παραγωγής νανοσύνθετων υλικών με βάση τα buckyrapers και τα προεμποτισμένα υφάσματα
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ-Κ ΛΙΑΡΟΜΑΤΗΣ ΑΕ	Αύξηση αποδοτικότητας βιομηχανικών διεργασιών παραγωγής βασισμένη στην εξαντλητική παρακολούθηση και στον έλεγχο των εργαλειομηχανών
ΕΛΒΙΟ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΟΥ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	Προηγμένα υλικά ηλεκτροκαταλυτών και ηλεκτροδίων για κελιά καυσίμου τύπου PEM, για ενεργειακές εφαρμογές
BRITE HELLAS ΜΠΡΑΙΤ ΕΛΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΧΑΜΗΛΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΩΝ (Φ/Β) ΥΑΛΟΠΙΝΑΚΩΝ
Δ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ ΟΕ	Εκτύπωση και παραγωγή κυκλωμάτων τεχνολογίας ανταλλαγής δεδομένων από κοντινή απόσταση (NFC) με μελάνια γραφείου για έξυπνες συσκευασίες φαρμακευτικών σκευασμάτων
ΚΡΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΑ Ε Ε	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ SMART GRID
ΧΗΜΙΚΑ ΒΙΟΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΠΑΤΡΩΝ ΑΕ	Ανάπτυξη προηγμένων νανομορφών ινσουλινοειδών πεπτιδίων με παρατεταμένη δράση
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΜΕΤΡΗΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Έξυπνο ολοκληρωμένο ψηφιακό σύστημα παρακολούθησης, ανάλυσης συμβουλευτικής και ελέγχου ποιότητας των εδαφών και των λιπάνσεων με χρήση Μικροηλεκτρονικής και ΤΠΕ
ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΛΥΣΕΩΝ	Λειτουργία πραγματικού χρόνου Microgrid / Distribution δικτύου ενέργειας (Power Electronics) με χρήση μικροηλεκτρονικών κυκλωμάτων FPGAs
ΑΔΥΕΟΣ ΜΙΚΡΟΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Ι Κ Ε	Καινοτόμο Ολοκληρωμένο Σύστημα Ασύρματης Διαχείρισης Αισθητήρων για εφαρμογές IoT
DATUM ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΕΠΕ	Έξυπνες Υπηρεσίες βασισμένες στο Διαδίκτυο των Πραγμάτων για την Υποστήριξη της Γεωργίας
ΠΡΟΤΥΠΕΣ ΥΔΡΟΠΟΝΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ ΙΚΕ	Έξυπνο σύστημα για την Παρακολούθηση υδροπονικής καλλιέργειας μέσω ασύρματων δικτύων αισθητήρων και εφαρμογές IoT
ΠΡΟΤΥΠΕΣ ΥΔΡΟΠΟΝΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ ΙΚΕ	Έξυπνο σύστημα για την Παρακολούθηση υδροπονικής καλλιέργειας μέσω ασύρματων δικτύων αισθητήρων και εφαρμογές IoT
SOLAR CELLS HELLAS ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΛΙΚΩΝ ΓΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ ΑΥΤΟΝΟΜΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΡΕΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ
SOLAR CELLS HELLAS ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΛΙΚΩΝ ΓΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ ΑΥΤΟΝΟΜΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΡΕΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ
ΑΔΑΜΑΝΤ ΑΕΡΟΔΙΑΣΤΗΜΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	Ενισχυμένα σύνθετα υλικά που διασυνδέουν τους τομείς της αεροναυπηγικής και των κατασκευών
ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΑΒΕΕ	Κλωστούφαντουργικά προϊόντα προστασίας με βάση σύνθετα νανοσωλήνων άνθρακα
ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΑΒΕΕ	Κλωστούφαντουργικά προϊόντα προστασίας με βάση σύνθετα νανοσωλήνων άνθρακα

ΣΥΡΜΕΤ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΣΥΝΘΕΤΑ ΥΛΙΚΑ ΚΟΛΛΑΓΟΝΟΥ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΔΕΡΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΞΥΓΝΑ ΒΙΟΛΙΠΑΣΜΑΤΑ
ECOVAR POWER ΟΜΟΡΡΥΘΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	Σχεδιασμός, βελτιστοποίηση και κατασκευή ενεργειακά αυτόνομης φωτοκαταλυτικής μονάδας για την επιτόπια απορρύπανση υδατικών αποβλήτων

Ερώτημα 6. Σε τι ποσοστό οι προτάσεις των συμμετεχόντων στην Δ.Ε.Α. μετουσιώθηκαν σε Προσκλήσεις Δράσεων/Εργων στο πλαίσιο των ΠΕΠ (2014-2020);

Οι προτάσεις των συμμετεχόντων στις ΔΕΑ μετουσιώθηκαν σε προσκλήσεις έργων σε ένα μέσο ποσοστό 80%.

Ερώτημα 7. Ποιες είναι οι προτάσεις σας για την βελτίωση του Σχεδιασμού της RIS3 κατά την επόμενη Προγραμματική Περίοδο (2021-2027);

Οι προτάσεις βελτίωσης περιλαμβάνουν:

- Υποχρεωτική χρησιμοποίηση της ΔΕΑ για την προτεραιοποίηση των κατευθύνσεων υλοποίησης της Στρατηγικής.
- Εκτενής διαβούλευση με το σύνολο της επιχειρηματικής κοινότητας για την αναζήτηση των τομέων αριστείας στην τεχνολογία και επιχειρηματικότητα.
- Εκτενής διαβούλευση με το σύνολο των κοινωνικών φορέων για την εξ αρχής διασφάλιση συμμετοχής τους στο σχεδιασμό και υλοποίηση της Στρατηγικής.
- Υποχρεωτική χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων υλοποίησης της τρέχουσας Στρατηγικής στο σχεδιασμό της νέας.
- Τεχνοοικονομική αποτίμηση των έργων που υλοποιήθηκαν και συσχετισμός με τις νέες κατευθύνσεις και πολιτικές ανάπτυξης.
- «Θεσμοθέτηση» της ΔΕΑ ώστε να καταστεί «υποχρεωτικό» εργαλείο υλοποίησης της Στρατηγικής.

Ε.Π.
**ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΤΟΜΕΑ**
LONEX

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)

Πειραιώς 211, ΤΚ 177 78, Τάυρος

τηλ: 2131306349 , fax: 2131306479

www.ekdd.gr

[Πληκτρολογήστε εδώ]